

10. SINIF

TARİH DERSİ YARDIMCI KİTAP

- *Konu anlatımı
- *Klasik yazılı soruları
- *Boşluk doldurma
- *Deneme testleri

Ekim 2017

Kuruluş ve Yükseliş Dönemi Osmanlı Tarihi

VEDAT AKBULAK

İÇİNDEKİLER	SAYFA NO	İÇİNDEKİLER	SAYFA NO
ÜNİTE: KURULUŞ DÖNEMİ OSMANLI DEVLE	4	ÜRETİM	16
XIV. YÜZYIL BAŞLARINDA YAKIN DOĞU VE	4		17
AVRUPA	4	Tahrir Defterleri:	17
ANADOLU'DA SİYASİ DURUM	4	KURULUŞ DÖNEMİ OSMANLILARIN DENİZ GÜCÜ:17	19
TÜRKİYE SELÇUKLULARI	4		21
Memluk Devleti (1250-1517)	4		22
İlhanlı Devleti: (1256-1335)		TEST-2	
		TEST-3	
		TEST-4	24
KURULUŞ DÖNEMİ OSMANLI DEVLETİ	5	OSMANLI DEVLETİ YÜKSELİŞ DÖNEMİ SİYASİ	
SİYASİ VE GELİŞMELER	5	GELİŞMELER	
OSMANLILARIN BÜYÜMESİNİN NEDENLERİ	6	II. MEHMET (1451-1481)	24
Ahilik Teşkilatı:	6	İstanbul'un Kuşatılması ve Fethi:	24
Osmanlı İmparatorluğunun Genel Özellikleri:	6	II. BEYAZIT DÖNEMİ (1481-1512)	26
Koyunhisar Savaşı (1302):		I. SELİM (YAVUZ) DÖNEMİ (1512 -1520)	27
		Osmanlı - İran İlişkileri:	27
		Çaldıran savaşının sonuçları;	27
		—Anadolu'da Safevi tehlikesi önlenmiştir	27
		Osmanlı - Memlûk İlişkileri:	27
BALKANLARDA YAPILAN FETİHLER	6		
Palekanon (Maltepe Savaşı)	7	TEST -5	29
I. KOSOVA SAVAŞI 7		(KURULUŞ VE YÜKSELME DÖNEMİ İLE İLGİLİ TEST	
I. MURAT DEVRİ (1362-1389)		SORULARI)	30
Sırp sındığı (I. Çirmen) Savaşı (1363)		KANUNİ DÖNEMİ (1520 -1566)	31
Ploşnik Yenilgisi:		Mohaç Meydan Savaşı (1526):	31
		I. Viyana Kuşatması (1529):	31
İSKÂN POLİTİKASI	9	SOKULLU DÖNEMİ (1564 -1579)	34
I. KOSOVA SAVAŞI			
I. MURAT DEVRİ (1362-1389)		DENEME TESTİ-6	36
Sırp sındığı (I. Çirmen) Savaşı (1363)		TEST -7	37
Ploşnik Yenilgisi:		YÜKSELME DÖNEMİNDE OSMANLILARDA DEVLET	
		YAPISI VE ANLAYIŞI	
II. Çirmen Savaşı (1371):		OSMANLI'DA EĞİTİM	41
I. BAYEZİT DEVRİ (1389-1402)	8	OSMANLI TOPLUMU	42
İstanbul'un Kuşatılması		VAKIF SİSTEMİ	42
Ankara Savaşı (1402)			43
		TEST:8	46
FETRET DEVRİ: (1402-1413)	8		
I. MEHMET DÖNEMİ (Çelebi)	8	ORTA VE YENİÇAĞDA AVRUPA	48
Şeyh Bedrettin		FEODALİTE (DEREBEYLİK)	48
II. MURAT DEVRİ (1421-1452)	9	Coğrafi Keşifler:	49
Osmanlıların II. Defa Yenilgisi		ÖNESANS	50
Varna Savaşı (1444):		REFORM	51
II. Kosova Savaşı (1448)			
Sorular ve cevaplar	9	TEST:9 (Orta Çağ'da Avrupa)	52
	10		
TEST-1		TEST:10 (Orta Çağ'da Avrupa)	53
(OSMANLILARDA KURULUŞ DÖNEMİ)	11		
KURULUŞ DÖNEMİ OSMANLILARDA DEVLET	12		
ANLAYIŞI (1300-1453)	13		
KURULUŞ DÖNEMİNDE ORDU			
KURULUŞ DÖNEMİNDE ORDU	15		

TARİH ÖĞRETMENİ
Vedat AKBULAK

KİTAP YAYIN KOLU İNCELEME VE DENETİM KURULU

Zeynep Nilay ŞENGÖZ
Simge DENİZ
Ece KURU
Hatice İrem GÜL
Rümeysa Yüksel
Hatice Yanar
Rabia Babur
Tuğba Ceren

EKİM 2017

TARİH DERSİ YARDIMCI DERS KİTABI

KONU ANLATIMI

ÖZET ANLATIM

KLASİK YAZILI SORULARI

BOŞLUK DOLDURMA

ÜNİTE KONULARI İLE İLGİLİ TESTLER

ÜNİTE: KURULUŞ DÖNEMİ OSMANLI DEVLETİ**XIV. YÜZYIL BAŞLARINDA YAKIN DOĞU VE AVRUPA****Balkanlar ve Avrupa:**

XIV. yüzyıl başlarında Avrupa devletleri, henüz siyasi birliklerini gerçekleştirememişlerdi.

Batı Avrupa'da **derebeylik yani feodalite** rejimi hüküm sürmekteydi.

Bizans Devleti Anadolu ve Avrupa'daki birçok topraklarını kaybetmiş durumdaydı. **Sırp, Bulgarlar** ve Anadolu'daki Beyliklerle mücadele halindeydi.

Din bakımından;

Ortodoks ve Katolikler arasında mücadele vardı. Katolik Macarlar Ortodoksları egemenliklerine alarak mezhep değiştirmeleri için baskı yapıyorlardı.

İngiltere ve Fransa arasında gerilim vardı ve bir süre sonra her iki devlet arasında yüzyıl savaşları başlayacaktı.

Orta Asya'da; Altınorda; Timur Devleti ve Rus Knezliği vardı.

Altınorda Devleti: (1227-1502)

Cengiz Han'ın torunu **Batuhan** tarafından Hazar Denizi ile Karadeniz'in kuzeyinde kuruldu. Güçlü olduğu dönemde Moskova ve Kiev Knezliklerinin Karadeniz'e inmelerine engel oldu. XIV. Yüzyıl sonlarında Timur'un düzenlediği seferler sonunda ağır yenilgiler aldı ve parçalandı. Timur ile Altınorda Devleti'nin birbirleriyle mücadeleleri Türkleri zayıflattı. Bu devletin 1502'de yıkılmasıyla Moskova Knezliği güçlenerek Rus Çarlığı haline geldi. 1700'lü yıllardan sonra Ruslar Türkler için büyük bir tehdit oluşturdular.

ANADOLU'DA SİYASİ DURUM:

Anadolu'da Kurulan Beylikler: 14. Yüzyılın başlarında Anadolu'da başlıca şu beylikler vardı.

Türkiye Selçuklu Devleti (1077-1308)

Eratna ve Kadıbuhanettin Beyliği

Candaroğulları

Saruhanogulları

Aydinoğulları

Germiyanoğulları

Menteşeoğulları

Hamidoğulları

Tekeoğulları

Dulkadiroğulları

Ramazanoğulları

Ayrıca:

Trabzon Rum İmparatorluğu

Cenevizler; Karadeniz sahillerinde koloniler kurmuşlardı.

Ege ve Akdeniz kıyılarında Venedik ticaret kolonileri bulunmaktaydı.

TÜRKİYE SELÇUKLULARI

Arslan Yabgu'nun torunlarından olan Süleyman Şah, İznik merkez olmak üzere bu devleti kurmuştur . Haçlı Savaşları sonrası başkent İznik'ten Konya'ya taşındı.

Alâeddin Keykubat döneminde en parlak dönem oldu. Alâeddin Keykubat döneminde Harzemşahlarla ittifak yapıldı. Sınır güvenliği artırıldı, yeni kaleler yapıldı, kaleler tamir edilerek güçlendirildi. Ama 1230 yılında Harzemşahlar ile

yapılan savaş sonrasında Harzemşahlar yenildi ve bir süre sonra yıkıldı. Böylece Moğollar ile aradaki tempon bölge ortadan kalktı.

Bir süre sonra Moğol baskıları sonucu Anadolu'ya büyük Türk göçleri başladı. Bu durum Anadolu'da birtakım karışıklıklara neden oldu. Bu karışıklıklardan yararlanmak isteyen Moğollar Selçuklulara saldırdılar.

1243 yılında yapılan Köseadağ Savaşı'nda Türkiye Selçukluları yenilerek siyasi ve askeri gücünü tamamen kaybetti. Bu dönemde İlhanlıların egemenliğini kabul etmek istemeyen Türkmen beyleri çoğunlukla Anadolu'nun batı bölgelerinde beylikler kurdular. Böylece Anadolu'da Beylikler dönemi başladı. Selçukluların yıkılması sonucunda ortaya beylikler çıktı ve bu nedenle Anadolu'daki Türk siyasi birliği bozuldu.

Bu dönemde Anadolu'da Türk siyasi birliğini yeniden oluşturmak için beylikler arasında mücadele (savaş) başladı.

İlhanlı Devleti egemenliğinde yaşayan Türkiye Selçuklu Devleti, 1308'de **Sultan II. Mesut'un** ölümüyle sona erdi.

Memluk Devleti (1250-1517)

Ayberk tarafından Mısır'da kurulan **Memluklar, Hicaz, Filistin, Lübnan, Suriye ve Güney Anadolu'ya kadar genişleyerek XIV. Yüzyılın** en güçlü devletlerinden biri oldular. Abbasi halifesinin Mısır'da bulunması, Memluklara, İslâm dünyasında dini üstünlük sağlıyordu.

Ayrıca Baharat Yolu'nun Memluk topraklarından geçmesi de ekonomilerinin gelişmesine neden oluyordu.

Bu devlet 1517 yılında Osmanlılar tarafından yıkılmıştır.

İlhanlı Devleti: (1256-1335)

Cengiz Han'ın torunu **Hülâgû** tarafından İran'da kuruldu. 1243 **Köseadağ Savaşı'nda** Selçuklu Türklerini yenilgiye uğratan Moğollar, Ötüken merkezine bağlı olmak üzere, İran'a geçerek 1256 yılında başkenti Tebriz olmak üzere İlhanlı yönetimini kurdular.

1258'de Bağdat'a girerek Abbasi halifeliğine son verdiler ve ele geçirdikleri bütün hanedan üyelerini öldürdüler. İlhanlılar Irak, Kafkasya ve Anadolu'ya hâkim oldular.

Moğollar, Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılmasında önemli rol oynadılar. İlhanlılar döneminde Anadolu'nun büyük kısmı İlhanlılara ait olduğu için Orta Asya'dan Anadolu'ya yoğun Türkmen göçleri olmuştur.

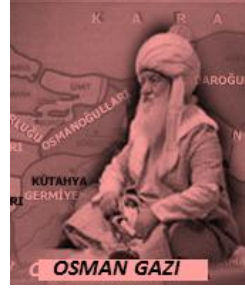
İlhanlılar, Suriye ve Filistin'i işgalden sonra Mısır'a doğru ilerlemeye başladılar. Ancak Memluklar, **Ayn-ı Câlut Savaşı'nda** İlhanlıları yenilgiye uğratarak Filistin ve Suriye'den çıkardılar (1260).

Memlûk Sultanı Baybars, Anadolu'daki Türkmen beylerinin yardım istemesine olumlu cevap vererek İlhanlıları ikinci kez **Elbistan'da** yenilgiye uğrattı (1277).

kaynak

Moğollar; Memluklar tarafından uğratıldıkları yenilgiler dışında savaş kaybetmediler. Bu durum İhanlıların zayıflamasına neden oldu. İhanlılar, Gazan Mahmud Han (1295-1304) zamanında Müslümanlığı kabul ettiler.

14. yüzyılın başlarında çıkan iç karışıklıklar sonucu İhanlılar parçalandı (1336). İhanlı topraklarının Azerbaycan bölümünde **Çobanoğulları**, geriye kalan büyük bölümü üzerinde ise **Celâyirliiler** Devleti kuruldu.

OSMANLILAR

Osmanlı Devleti Oğuzların Kayı boyu tarafından kuruldu. Kayı boyu aşiretini beylikten imparatorluğa taşıyan güç ahilik sistemiydi. İmparatorluğun temeli başlangıçta bu sistem üzerine oturtulmuştu.

KURULUŞ DÖNEMİ OSMANLI DEVLETİ SİYASİ GELİŞMELER

Kuruluş Dönemi Padişahları	
1. Ertuğrul Gazi	
2. Osman I.	(1299–1326)
3. Orhan I.	(1326–1359)
4. Murat I.	(1359–1389)
5. I. Bayezit (Yıldırım).	(1389–1402)
6. I. Mehmet (Çelebi)	(1403–1421)
7. II. Murat	(1421–1451)

Kayı Boyu:

Kayı; Sağlam, güçlü ve kuvvetli anlamına gelir. Osmanlı Devleti'ni kuran Oğuzların Kayı boyundandır. Kayı Boyu **Oğuzların Bozok** kolunun **Günhan** soyundan gelmektedir. 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra diğer Oğuz boylarıyla birlikte Anadolu'ya geldiler.

Osmanlı İmparatoru küçük bir beyliğin gelişmesinden doğmuş büyük bir imparatorluktur. Kayılar önce Ahlat yöresine yerleştiler. Türkiye Selçuklu sultanı **I. Alâeddin Keykubat** bu sırada göçebe hayatı yaşayan Kayıları, Ankara yakınlarındaki Karacadağ yöresine yerleştirdi.

Daha sonra sınır güvenliğini artırmak için Bizans sınırındaki **Söğüt** ve **Domaniç** yörelerine yerleştirildiler. Bu sıralarda Kayıların başında Ertuğrul Gazi bulunmaktaydı. Söğüt'ü **kışlak**, Domaniç'i **yaylak** olarak kullandılar. Damgaları **ok** ve **yaydı**.

Ertuğrul Bey'den sonra oğlu Osman Bey Kayıların başına geçmiştir (1281). III. Alâeddin Keykubat'ın İhanlı hükümdarı tarafından tahttan indirilerek İran'a götürülmesi üzerine Anadolu'da bir iktidar boşluğu doğdu. Selçuklulara bağlı bir uç beyliği olan Osmanlılar bu boşluktan yararlanarak güçlendiler. Anadolu Selçuklu yöneticilerinin bazılarının devlet hazinesi ile Osman Gazi'nin hizmetine girmesi ve teşvikle bağımsızlığını ilan etti (1299).

Anadolu Türk beyliklerinin en küçüklerinden birisi olan Osmanlı Beyliği, coğrafi yerinin önemi, Türk-Bizans sınırında oluşu, beylerin yönetimdeki kabiliyetleri, adalet ve doğruluklarından dolayı küçük aşiretlerden büyük imparatorluk oluşmuş ve 600 yıldan fazla hüküm sürmüştür.

Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde Bizans İmparatoru zayıflamış, Anadolu'daki toprakları hemen hemen elden çıkmış, kalanları da tekfur denilen derebeylerin eline geçmişti. İktidar mücadelesi ve din kavgaları yüzünden pek çok Bizans şehir ve kasabaları adaletli Türk idaresini kabule

hazır durumda idiler. Bu dönemde balkanlarda bulunan devletlerin en kuvvetlisi Sırp ve Macar Krallığı idi.

1243 Köseadağ Savaşı'ndan sonra Anadolu Türk birliği bozuldu, bu durum Anadolu'da siyasi boşluk meydana gelmişti. Türkiye Selçuklu Devleti'nin siyasi otoritesini kaybetmesinden sonra, Anadolu'da kurulan Türk Beylikleri, özellikle Karamanoğulları Beyliği, Türkiye Selçuklularının bıraktığı boşluğu doldurma mücadelesi vermişlerdir.

Osmanlı Beyliği ise Türk Beylikleri arasındaki mücadeleye karşıyarak yönünü Bizans'a çevirmişti. Osmanlı Beyliği, uyguladığı bu politika nedeniyle Anadolu'da esnaf teşkilatı olan **Ahiler ile Anadolu'ya** gaza yapmak için gelen **Gaziyanırım** adı verilen Türkmenler tarafından desteklenmiştir.

Ayrıca Osman Bey, uçlardaki Türkmenler üzerinde büyük nüfuza sahip olan Ahi liderlerinden **Şeyh Edebalı'nın** kızı **Bala Hatun** ile evlendi. Osman Bey bu suretle Ahilerin gücünden yararlandığı gibi Ahiler de Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda önemli fedakârlıkları ve yardımları oldu.

OSMANLILARIN BÜYÜMESİNİN NEDENLERİ

- Kurulduğu bölgenin coğrafi yönden önemli oluşu
- Kuruluş Dönemindeki beylerin ve hükümdarların, üstün özelliklere sahip örnek kişiler olması, yani yetenekli ve deneyimli yöneticilerin **devlet yönetimine** geçmesi,
- İslâm Dini ve İslam Dini'nin öngördüğü cihat inancı,
- Türkmen desteğinin alınması ve beylikler ile iyi geçinilmesi: Ertuğrul Gazi'nin ölümüyle beyliğin başına geçen Osman Bey, Anadolu'da Türkmen beylikleri arasındaki mücadelelere karşıyarak yönünü Bizans'a çevirdi. Bizans tekfuralarının kendi aralarında yapmış olduğu mücadelelerinden faydalanarak beyliğin topraklarını Bizans sınırlarına doğru genişletti.
- Fethedilen yerlere Anadolu'dan getirilen Türkmenlerin düzenli olarak yerleştirilmesi (düzenli iskân politikası)
- Balkanlardaki düzensiz siyasi birlik ve Bizans'taki taht kavgaları,
- Merkezi otoritenin güçlü olması,
- Başlangıçtan itibaren egemenliğin paylaştırılmaması ilkesine bağlı kalarak devletin tek bir yönetici tarafından idare edilmesi.
- Fethedilen bölgelerde halka karşı adil davranılması ve dinsel hoşgörünün olması.

Ahilik Teşkilatı:

Beylikler Dönemi'nde, Ahi birlikleri hemen her şehir ve kasabada yerel otorite birimleri olarak yönetimi ele geçirmişlerdi. Osmanlı Beyliği, özellikle bu gücün desteğini alması kısa sürede büyümesinin en önemli nedeni olmuştur. Osmanlı Devleti'nin ilk padişahı olan Osman Bey'in Şeyh Edebali'nin kızı **Bala Hatun** (Malhun) ile evlenmesi sonucunda Ahi birlikleriyle Osmanlı ailesi arasında bir kan bağı kurulmuştur.

Şeyh Mahmut Gazi, Ahi Şemsettin ve onun oğlu Ahi Hasan, Ahi birliklerine mensuptur. Osmanlı Devleti birçok Türkmen, alperen ve dervişin de desteğini kazandı.

Osmanlı İmparatorluğunun Genel Özellikleri:

1. Osmanlı tarihi, Anadolu Türkiye tarihinin 4. dönemini oluşturur,
2. Türk Devletleri içinde en uzun süre yaşayan ve en geniş sınırlara ulaşandır.
3. Türk Devletleri içinde merkezi otoritesi en güçlü olanıdır.
4. Kültür ve uygarlık alanında en çok ilerleyen Türk Devletidir.
5. Mutlak egemenlik haklarını hükümdar kullanır. Ancak, I. Ahmet dönemine kadar veraset yasası belirgin değildir.
6. Şeriat hukuku ile yönetildiğinden teokratik, mutlak egemenlik haklarını hükümdar kullandığından monarşi devlet yapısı görülür.
- 7- Fetih temeline dayandığından askeri, etnik yapı çeşitli olduğundan çok uluslu bir imparatorluktu.
8. Fetih politikası, dinsel (cihat) ve ekonomik (ganimet) amaçlı olmuştur.

İlk Osmanlı Kadısı: Karacahisar Camisi'nde Osman Gazi adına ilk hutbeyi okuyan Dursun Fakih, Osmanlı Devleti'nin ilk kadısıdır.

Bursa'da İlk Osmanlı Medresesi: Orhan Bey döneminde kurulup geliştirildi.

Koyunhisar Savaşı (1302):

- Koyunhisar Savaşı** 1302 yılında yapıldı.
- Osmanlıların Bizans ile yaptığı ilk savaştır.
- Bu savaşı Türkler kazandı ve bu savaştan sonra İzmit yolu Türklere açıldı.
- Bu savaştan sonra İzmit ve Bursa'yı fethetmek için İzmit-İzmit yolu üzerinde bulunan Karahisar ele geçirildi(1308).

Bursa'nın Fethi (1326):

Bursa'yı fethedebilmek için Bursa giriş ve çıkışlarını kontrol etmek gayesi ile bu kentin yakınlarına iki kale inşa edildi. Orhan Bey 1326 yılında Bursa'yı fethedebilmek için önce Bursa'nın Güney-Batısındaki Orhaneli Kalesi alındıktan hemen sonra Bursa alındı.

Bursa'nın Fethi'nin Sonuçları:

- * Bursa; ipek üretim merkezi olması ve önemli ticaret yolları üzerinde bulunması sebebiyle beyliğin ekonomik açıdan büyümesini sağladı.
- * Bizans'ın güney Marmara'daki etkinliği kırıldı.
- * Bursa Osmanlıların başkenti haline geldi.

Osman Bey Döneminde:

- Kayı aşiretini beylik haline dönüştürdü.
- Karacahisar'ı alarak devletin merkezi yaptı.
- * İlk Osmanlı parası bu dönemde basıldı.

Palekanon (Maltepe Savaşı): Bursa'nın fethedilmesinden sonra Bizans İmparatoru III. Andronikos karşı saldırıya geçerek Bursa'yı geri almak istedi. Orhan Bey 1329 yılında Bizans Ordusunu Maltepe'de ani bir baskınla yenilgiye uğrattı.

-1331 yılında İzmit

1337 yılında ise İzmit fethetti.

İzmit'in fethinden sonra Gemilik ve 1337 yılında da İzmit fethedildi.

Karesioğulları Beyliği'nin Osmanlı Topraklarına Katılması

1345 yılında Karesioğulları içinde meydana gelen taht karışıklıklarını fırsat bilen Orhan Bey bir seferle Karesioğulları Beyliği'ne son vererek Balıkesir, Manyas ve Kapıdağ'ını Osmanlı topraklarına kattı.

Karesi beylerinden **Hacı İlbey, Evrenuz Bey, Ece Halil ve Gazi Fazıl Bey** Osmanlı hizmetine girdi.

-1354 yılında Eretna Beyliğinin elinde bulunan Ankara Süleyman Paşa komutasındaki kuvvetler tarafından alındı.

Not:

Ege Denizi kıyısında bulunan Karesioğulları ve Aydınoğulları önemli deniz gücüne sahiptiler. Bizans ve Haçlılarla savaşarak güçlerini ispatlamışlardı.

Osmanlılar 1345 yılında Karesi Beyliği'ne ve 1390 yılında (Yıldırım Bayezit) ise Aydın oğullarına son vermişlerdir. Osmanlılar; Karesioğulları ve Aydınoğulları Beyliği'nin deniz gücünden ve donanmalarından faydalanmışlar. Bundan sonra; Adalar denizindeki fetih faaliyetlerini Osmanlılar üslenmiştir. Anadolu'da siyasal birliğin sağlanmasında önemli bir adım atmışlardır.

Not: Karesioğulları Osmanlı Devleti'ne katılan ilk beyliktir. Bu nedenle Anadolu'da Türk siyasi birliğini sağlamak için atılan ilk adımdır.

BALKANLARDA YAPILAN FETİHLER**Türklerin Rumeli'ye Geçişi; Çimpe Kalesi'nin Alınması (1353)**

Orhan Bey döneminde Osmanlılar Bizans içindeki taht kavgalarına karşılık Kantakuzen'in imparator olmasını sağladılar.

Orhan Bey; İmparator Kantakuzen'in kızı Teodora ile evlendi. Bu dönemde Sırpların Bizans'ı tehdit etmesi sonucunda Süleyman Paşa komutasında Rumeli'ye yardım gönderildi. Bu yardımlar karşılığında **Çimpe Kalesi** Osmanlılara bırakıldı. Böylece Rumeli'deki fetihler için önemli bir üs kazanılmıştır. Orhan Bey'in temel politikası; Rumeli'yi ele geçirmektir.

-Süleyman Paşa, Çimpe'den hareket ederek Gelibolu'yu aldı. Daha sonra Bolayır, Tekirdağ ve Malkara fethedildi.

İstanbul-Edirne yolunun güvenliğini sağlamak ve Karadeniz'e ulaşabilmek için Burgaz ve Çorlu da alındı.

Bizans'a yardım amacıyla yapılan seferler Rumeli'nin kolayca fethedileceğini göstermiştir. Rumeli'de ele geçirilen yerlere Türkmenler yerleştirilmiştir.

Anadolu Türk birliğini kurma çalışmaları için Orhan Bey zamanında ilk adım atılmıştır. Orhan Bey; akrabalık kurarak,

kara kuvvetinden yararlanarak ve bazen de savaş yoluyla topraklarını büyütürken Anadolu'da Türk birliğini kurmaya çalışmıştır.

Karesioğulları Beyliği'ne ait topraklarını Osmanlılara geçmesiyle ilk kez denize bir kapı açılmıştır.

Orhan Bey döneminde idari, askeri, adli, eğitim ve sosyal alanlarda teşkilatlanma çalışmaları yapılarak devletleşme sürecine girildi. Bu amaçla yapılan faaliyetler şunlardır:

İSKÂN POLİTİKASI

-Osmanlıların Rumeli'ye geçişiyle başlamıştır

-Osmanlı'nın İskân politikasının temel amacı;

1. Fethedilen yerleri Türkleştirmekti.

2. Diğer bir amacı ise bölgeyi elde tutmak ve savunulmasını sağlamaktır.

İskân iki şekilde yapılmıştır:

Sürgün yoluyla konar-göçer Anadolu'daki aileleri Balkanlara yerleştirmek

Kendiliğinden gelip yerleşenler.

Öncelikle konar-göçer Yörükler ve Tatarlar tercih edilir ve böylece yerleşik hayata geçmeleri sağlanırdı.

Göçmen aile seçilirken bir yerde anlaşmazlık içinde olan iki aileden biri seçilir ve böylece o bölgede huzur sağlanırdı.

Fethedilen yerlerdeki yerli halktan ayaklanma ihtimali olanlar ise başka yerlerde iskân ettirilirdi.

Bizans'ın taht kavgalarında Bizans üzerinde etkili olarak Rumeli'de fetih yapılmasını sağlamıştır.

Devlet teşkilatını ve sosyal kurumları oluşturmasıyla beyliğin gerçek kurucusu olmuş ve Osmanlı Beyliğine devlet niteliği kazandırmıştır.

Orhan Bey Döneminde:

Yaya ve müselleme denilen **ilk düzenli ordu** kuruldu.

İlk Osmanlı medreseleri Bursa ve İznik'te açıldı.

İlk divan teşkilatı kuruldu ve **vezirlik** kurumu oluşturuldu.

İllere **kadılar** ve **subaşılar** gönderildi.

İlk donanmaya sahip olundu ve Karamürsel'de ilk tersane kuruldu.

İlk kez iskân siyaseti uygulanmaya başlandı. (Tekirdağ ve Bolayır çevresinde) İmarethaneleler (Aşevleri) açıldı.

NOT: Yapılan bu teşkilatlanma çalışmaları ile "beylikten devlete geçiş" sağlanmıştır. Böylece,devlet işleri kişisellikten çıkarılarak sürekliliği sağlanmış ve sosyal devlet anlayışı etkin bir şekilde uygulanmıştır.

I. MURAT DEVRİ (1362-1389)

Orhan Gazi, ölünce yerine oğlu I. Murat geçmiştir. İlk iş olarak taht kavgasına giren kardeşlerinin ayaklanmasını bastırdı.

Bundan sonra Rumeli'ye geçerek Bizans ve Bulgar ordularını yenerek Edirne'yi **Sazlıdere Savaşı** sonucu ele geçirdi (1363).

Sırsındığı (I. Çirmen) Savaşı (1363):

Bir süre sonra Filip'e ile Serez'i ele geçirerek buralara Anadolu'dan gelen Türkleri yerleştirdi. Türklerin bu girişimleri

üzerine Balkanlar harekete geçti. Papanın teşvikiyle **Sırp, Bulgar, Macar, Eflak ve Bosnalılardan** oluşan Birleşik Haçlı Ordusu Osmanlılara saldırdılar. Bunun üzerine Hacı İlbey'in komutasındaki Osmanlı öncü kuvvetleri Meriç ırmağı kenarında yaptığı ani bir saldırı ile Haçlıları ağır bir şekilde yenilgiye uğrattı. Tarihimizde bu savaşa **Sırp Sındığı Savaşı** adı verilir (1364).

Savaşın Önemi: - Bu savaş ilk Osmanlı – Haçlı savaşıdır.

Savaşın Sonuçları:

-Sırp Sındığı ile Türkler Balkanlar'da hızla ilerleme olanağı sağlandı ve buraların fetih yolları Türklere açılmış oldu. Bulgaristan, Makedonya ve Sırbistan'da Türk ilerleyişi sürdü.

-Balkanlardaki fetih hareketlerini yönetmek için başkent, Bursa'dan Edirne'ye taşındı (1365).

- Macarların Balkanlardaki etkisi kırıldı ve ilk Osmanlı-Macar ilişkileri bu savaşla başlamış oldu.

-Bulgar Kralı kızını I. Murat'a vererek Osmanlı himayesine girdi.

II. Çirmen Savaşı (1371):

Türklerin Balkanlarda hızla ilerleyişi üzerine Avrupa'da Osmanlı Devleti'ne karşı yeni bir Haçlı seferi daha düzenlendi. Haçlı ordusunun büyük kısmını Sırlar oluşturuyordu. Haçlı ordusu, Meriç ırmağı kıyısındaki **Çirmen**'de Türk kuvvetleri tarafından bozguna uğratıldı (1371).

Çirmen Zaferi sonrasında;

-Makedonya yolu Türklere açıldı.

-Bu bölgedeki Sırp direnişinin çökertilmesi **sonucu Kavala, Drama ve Serez** alındı.

Bulgar kralı, Makedonya'daki Sırp prensleri ve Bizans imparatoru Osmanlı hâkimiyetini tanıdı.

I. KOSOVA SAVAŞI

Ploşnik Yenilgisi:

Osmanlıların Balkanlarda her geçen gün ilerlemesi karşısında **Sırp, Bosna, Hırvat ve Arnavut** prensleri arasında ittifak yapıldı. Bu durum üzerine I. Murat, Bosna Kralını cezalandırmak amacıyla akıncı kuvvetlerini görevlendirmişti. **Şahin Paşa yönetimindeki bir Osmanlı** akıncı kuvveti **Ploşnik** denilen yerde birleşik Sırp-Bosna ordusu tarafından pusuya düşürüldü ve büyük kayıplar verdi(1388).

Not: Ploşnik Savaşı; Osmanlıların Haçlı orduları karşısındaki ilk yenilgisidir.

Ploşnik olayından sonra cesaretlenen Balkan Ulusları Türklere karşı Balkanlarda ittifak kurdular.

Bunun üzerine Haçlılar ile Osmanlılar **Kosova**'da karşılaştılar ve haçlılar ağır bir şekilde Türk kuvvetlerine yenildiler (1389).

Bu savaşta talihsiz bir olay yaşandı. I. Murat; Savaş meydanını gezerken Miloş adında bir Sırp askeri tarafından hançerlenerek şehit edildi. Bu durum Osmanlı tarihinde ilk ve tek olaydır.

I. Kosova Zaferi, Türklerin, balkanlarda tutunabilmek için verdiği mücadelelerin en büyüklerinden biridir.

Önemi,

-Balkanların Türk toprağı durumuna geldiğini kanıtladı. Balkanlar'da Türk hâkimiyeti sağlandı.

-Sırlar Osmanlı egemenliğine girdiler.

-Tuna Irmağı'nın güneyinde Osmanlılara karşı çıkabilecek bir güç kalmadı.

-Türklere Orta Avrupa yolu açıldı.

I. Murat döneminde:

I. Murat, Balkanlar'da Türk hâkimiyetini sağlamıştır. **Edirne**'yi başkent yapmıştır. Osmanlı Ordusu'nun temeli olan **Kapıkulu** (Yeniçeri) askeri teşkilatını kurdu. Ayrıca tımar sistemi, maliye teşkilatı, Veziriazamlık, kazaskerlik, defterdarlık ve Rumeli Beylerbeyliği kuruldu. İlk defa Balkanlara sistemli yerleşme (İskân) siyaseti uygulandı.
-Medreseler yaygınlaştırıldı.
Germiyanoğulları Beyi'nin kızını, oğlu Bayezit ile evlendirerek bu beyliğin topraklarının bir bölümünü çeyiz olarak Osmanlı topraklarına katmıştır.
Devleti küçük bir imparatorluğa dönüştüren I. Murat "Balkan Fatih'i" unvanıyla anıldı.
İlk defa **Sultan unvanını** kullandı.
Sancakta yetişen ilk ve savaş meydanında ölen tek padişah'tır.

Uyarı: I. Murat'ın Rumeli'de ele geçirdiği topraklarda gösterdiği tutum halkın devlete bağlanmasını sağladı.

I. BAYEZİT DEVRİ (1389-1402):**Anadolu'da Siyasi Birliği Sağlama Faaliyetleri:**

Niğbolu Savaşı'nda Bulgar Krallığını ortadan kaldırarak Tuna nehrine kadar Osmanlı hâkimiyetini genişletti. Anadolu Türk birliği için çalışmalara başladı. Bunun için **Saruhanlı, Aydınöğulları, Menteşeoğulları, Hamitoğulları ve Germiyan Beyliklerini** Osmanlı topraklarına kattı. Konya'yı alarak Karamanoğulları Beyliği'ne son verdi. Candaroğulları, Kadı Burhanettin Beyliklerini Osmanlılara bağladı.

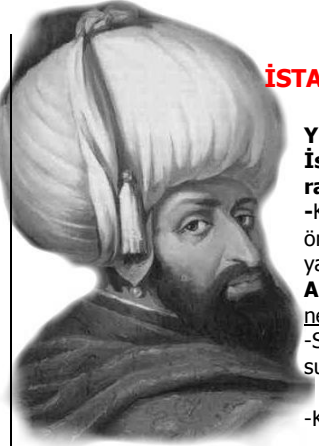
Anadolu'da ele geçirdiği toprakları birleştirerek Anadolu Beylerbeyliği durumuna getirdi ve **Kütahya'yı Beylerbeyliği'nin** merkezi yaptı.

Ankara savaşı öncesi Fırat'a kadar olan yerler Osmanlı hâkimiyetine girmişti.

İstanbul'u kuşattı (1396). Yıldırım Bayezit'in İstanbul'u kuşatması üzerine Bizans'ın Avrupa'dan yardım istemesine neden oldu. Böylece Bizans'ı yardım çağrısı üzerine bir Haçlı ordusu düzenlendi. Haçlı ordusu Niğbolu'ya dayanması üzerine Yıldırım Bayezit kuşatmayı bırakarak Haçlıları Niğbolu'da karşıladı. Niğbolu Savaşı ile Haçlılar bir kez daha yenilgiye uğratıldı.

Savaşın sonucunda:

-Osmanlı Devleti'nin Avrupa üzerindeki baskısı arttı.
-Avrupa'da Osmanlı aleyhine en büyük güçlerden biri olan Macarlar etkisiz duruma geldi.
Eflak ve Boğdan Osmanlı himayesine girdi.
-Bulgar krallığına son verilerek Bulgar topraklarının tamamı Osmanlılara katıldı.
-Balkanlarda Türk hâkimiyeti sağlandı.

İSTANBULUN KUŞATILMASI:**Yıldırım Bayezit Döneminde İstanbul, dört defa kuşatılmasına rağmen alınamadı (1400):**

-Karadeniz' den gelecek yardımı önlemek amacıyla **Anadolu Hisarı'nı** yaptırdı.

Ancak: (Kuşatmanın başarısızlığının nedeni?)

-Surların çok güçlü olması ve toprakların surları yıkabilecek güçte olmaması

-Kapsamlı bir fetih planının olmayışı

-Timur ve Karamanoğulları Beyliği tehlikesi yüzünden kuşatma yanında bırakılarak Bizans ile bir anlaşma yapıldı.

Böylece Bizans'ın anlaşma teklifini kabul ederek kuşatmayı Yıldırım Bayezit kaldırdı.

Bu anlaşmaya göre:

Türkler ticaret amacıyla şehre serbestçe girebilecekler.

Bizans her yıl Osmanlılara vergi verecek.

-İstanbul'a bir Türk mahallesi kurulacak ve bir camii inşa edilecek.

-İstanbul'daki Türklerin davalarına bakmak için bir kadı atanacak.

Ankara Savaşı (1402)

Savaşın gerçek nedeni; iki Türk hükümdarının Türk-Cihan hâkimiyeti anlayışı için anlaşmazlığa düşmeleridir.

Irak, İran ve Azerbaycan bölgesinde güçlenen Timur Devletindeki gelişmeler, Osmanlıları endişelendirmekteydi. Timur ise Çin seferine çıkmadan önce geride Osmanlı ve Memluklar gibi kuvvetli bir devlet bırakmak istemiyordu.

Nitekim Bağdat ve Karakoyunlu Hükümdarlarının Yıldırım Beyazıt'a, Anadolu Beylerin de Timur'a sığınması savaşı kaçınılmaz bir hale getirdi. 1402 yılında Timur ile Ankara'nın Çubuk Ovası'nda savaşa tutuşan Yıldırım Bayezit, yenilerek esir düştü ve esareti sırasında da öldü.

Osmanlıların bu savaşı kaybetmesinde:

Timur ordusunun fillerle desteklenmesi

-Şehzade birliklerinin erken savaş meydanını terk etmesi

-Sırp birlikleri ile bazı Türkmen beyliklerinin taraf değiştirmesi

Ankara Savaşı'nın Osmanlı Tarihi Açısından Önemli Sonuçları:

-Balkanlarda Osmanlı ilerleyişi durdu.

-Yıldırım Bayezit zamanında dağılması beklenen Bizans'ın yıkılması gecikti.

-Anadolu Türk birliği bozuldu.

-Beylikler tekrar kuruldu.

- Yıldırım Beyazıt'ın esaret altında ölümü nedeniyle 11 yıl süren taht kavgaları başladı. Bu döneme **Fetret Devri** denir (1402-1413).

Osmanlı Devleti dağılma tehlikesini yaşadı.

Timur; Ankara Savaşı'ndan sonra Anadolu beyliklerini yeniden canlandırdı ve **Karesioğulları ile Eşrefoğulları** dışında kalan Anadolu beylikleri yeniden kurdu. Timur Osmanlılar da dahil olmak üzere hepsini kendisine bağladı. Böylece Anadolu Türk birliği bozulmuş oldu.

Timur'un çekilmesinden sonra, Anadolu'nun doğusunda güçlenen Akkoyunlular, Osmanlıları tehdit etmeye başladılar.

Ankara savaşı sonuçları bakımından Köseadağ Savaşı ile benzerlik taşımaktadır.

Osmanlı Devleti'nin balkanlardaki düzenli örgütlenmesi ve adaletli yönetimi sayesinde bu bölgede toprak kaybı olmamıştır.

Ankara Savaşı Osmanlı tarihinde bir dönüm noktasıdır. Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda ve Anadolu'daki yüzyıllık gelişmesini sona erdirerek tekrar başlangıç noktasına döndürmüştür.

FETRET DEVRİ: (1402-1413)

Yıldırım'ın oğullarından Süleyman Çelebi Edirne'de, Mehmet Çelebi Amasya'da, İsa Çelebi Bursa'da padişahlıklarını ilan ettiler.

Mehmet Çelebi kardeşi Musa Çelebi ile anlaşarak Bursa'daki İsa Çelebi'yi ortadan kaldırdılar. Musa Çelebi Edirne'ye gelerek kardeşi Süleyman'ı yendi ve padişahlığını ilan etti.

Bunun üzerine Musa ve Mehmet Çelebi arasında savaş başladı. Musa yenilerek öldürüldü ve Mehmet Çelebi tek başına hükümdar oldu.

Not: Fetret Devri Anadolu'da en şiddetli kardeş kavgasının yaşandığı dönemdir. Zira devlet otoritesi yok olmuş ve Osmanlı Devleti parçalanmıştır. Beylikler yeniden kurulmuşlar siyasal birlik bozulmuştur.

I. MEHMET DÖNEMİ (Çelebi) (1413-421):

Fetret Devri sonunda kardeşlerini yenerek tek başına tahta oturdu.

Dağılan Anadolu birliğini yeniden sağladı. Bunun için Aydınoğulları'ndan İzmir'i, Karamanoğulları'ndan Akşehir, Beyşehir ve Seydişehir'i aldı. Mentешеoğulları ve Tekeoğulları da Osmanlılara bağlılıklarını bildirdiler.

Osmanlı-Venedik Savaşı (1416):

Venediklerin Osmanlı ticaret gemilerine saldırması üzerine Gelibolu tersanesi daha da gelişti ve burada hazırlanan bir donanma, 1416'te, Ege denizine açıldı. 1416'da Marmara adası ile Gelibolu arasında Çalı Bey komutasındaki Osmanlı donanması Venediklerle yapılan ilk deniz savaşında yenildi. Çalı Bey şehit edildi. Osmanlılar bu donanma savaşında yenildiler ama tecrübe kazandılar. Venediklerle yapılan bu savaş 1430 yılına kadar devam etti. II. Murat döneminde (1430) yılında Selanik, Yanya ve Serez Osmanlı topraklarına katıldı. Ayrıca Orta ve Güney Arnavutluk'da da Osmanlıların egemenliği kuruldu.

Şeyh Bedrettin ve müritlerinin çıkardığı isyan bastırıldı Timur'un elinde tutsak olan şehzade Mustafa'nın isyanı bastırıldı.

Balkanlar'da otorite yeniden sağlandı.

1421'de ölümü üzerine yerine oğlu II. Murat geçti.

Uyarı: I.Mehmet; Osmanlı Devleti'ni yeniden eski gücüne kavuşturmuştur. Bu nedenle devletin ikinci kurucusu olarak kabul edilir.

Uyarı: 2. Devrin en önemli olayı Şeyh Bedrettin ayaklanmasıdır. Dini karakterli bu ayaklanma devletin düzenini değiştirmeye yöneliktir.

II. MURAT DEVRİ (1421-1452)

-II. Murat, hükümdar olduktan sonra Bizans İmparatorluğu Mustafa Çelebi'yi yeniden ayaklandırmıştır. Bu isyanı bastırarak **Mustafa Çelebi'yi** idam ettirmiştir. Bu olaydan sonra Bizans'ın bu tutumundan dolayı II. Murat, Bizans'ı cezalandırmak için İstanbul'u kuşatmıştır. Bizans İmparatoru da bu durum karşısında II. Murat'ın 13 yaşındaki kardeşini isyan ettirmiştir. Bu isyan Karaman ve Germiyan beyliklerinin kuvvetleriyle desteklenmiştir ve Bursa'nın kuşatılması üzerine II. Murat İstanbul kuşatmasını kaldırmış ve isyanı bastırmıştır.

-Anadolu'da Türk birliğini güçlendirmeye çalışmıştır.

-Balkanlarda; Sırp, Eflâk, Macar kuvvetlerine önemli kayıplar verdirildi.

-Balkanlardaki toprakların büyük kısmı-Sırbistan ve Belgrat dışındaki yerler; Osmanlı ülkesine katıldı.

Osmanlıların II. Defa Yenilgisi:

1443'te Macaristan, Lehistan, Sırbistan, Bosna ve Eflâk, Papalığın da desteğini alarak harekete geçip Osmanlı kuvvetlerini yendiler. Bu sırada Anadolu'da bulunan II. Murat, Karamanoğulları ile antlaşma yaparak Rumeli'ye geçti. **İzlandi Geçidi, Derbend ve Yalvaç**'ta yapılan savaşları, Osmanlı kuvvetleri kaybetti.

Bunun üzerine II. Murat, Macarlarla **Edirne-Segedin Antlaşması'nı** yaptı (1444). Bu antlaşma ile Osmanlılar bir miktar toprak kayıp etmişlerdi. Yapılan antlaşmaya göre:

1. Sırp Krallığı yeniden kurulacak ve Osmanlı Devleti'ne vergi verecekti.
2. Macaristan korumasındaki Eflâk, eskiden olduğu gibi Osmanlılara vergi verecek.
3. Tuna Nehri sınırı olacak.
4. Antlaşma 10 yıl geçerli olacaktı.
5. Her iki taraf antlaşmaya sadık kalacaklarına dair kendi kutsal kitapları üzerine yemin ettiler

Not: **Edirne-Segedin Antlaşması**, Osmanlıların Rumeli'ye geçtikten sonra Haçlılarla yaptığı ilk antlaşma olması nedeniyle önem taşır.

Daha sonra Sultan II. Murat, Karamanoğulları'nın tutumlarından

dolayı devrin alimlerinden fetva alarak bunların üzerine gitti. Karamanoğlu Beyi İbrahim Bey Osmanlılardan savaşmaktan çekinerek antlaşma yoluna gitti.

Sultan II. Murat bu antlaşma sonunda yorulduğunu ileri sürerek tahtı oğlu II. Mehmet'e bırakarak Manisa'ya çekildi.

Varna Savaşı (1444):

Balkanlar'da Osmanlıların bu yenilgileri Haçlılarda Türklerin Avrupa'dan atılacağı umudunu güçlendirdi. Bu nedenle Macarlar II. Murat'ın da tahtan çekilmesi fırsatını değerlendirerek antlaşmayı

bozup bir Haçlı ordusu ile Osmanlıların üzerine yürümüşlerdir. Vezir Candarlı Halil Paşa, II. Mehmet'ten babasının ordunun başına geçmesini istedi. II. Murat, bu istek üzerine ordunun başına geçerek Varna Savaşı'nda Haçlı Ordusu'nu ağır bir yenilgiye uğrattı (1444).
-Bu zafer Balkanlar'da Türk hâkimiyetini yeniden sağladı.
-Bizans'ın umutları kırıldı.
-Yeni fethedilen topraklarda izlenen siyaset gereği; Anadolu'dan getirilen Türk boyarı, Bulgaristan'a yerleştirildi.

UYARI: Varna Savaşı ile Osmanlı Devleti daha önceki yenilgilerin etkisini sildi ve Balkanlardaki Osmanlı egemenliğinin kalıcılığı arttı.

II. Kosova Savaşı (1448):

Erdel Beyi Jan Hunyad; Varna'da uğradığı yenilginin izlerini silmek ve bu savaşta ölen Macar kralının intikamını almak için Eflâk prensini de yanına alarak; Bohemya, Polonya ve Almanlardan sağladığı kuvvetlerle Sırbistan'ı işgal etti ve Tuna'ya doğru harekete geçti. Bunun üzerine Padişah

II. Murat, Jan Hunyad'ı Kosova'da savaşmaya mecbur etti. Savaş Osmanlıların zaferiyle sona erdi (1448). Tuna'nın güneyi Osmanlı egemenliğine geçti. Osmanlıların Balkanlarda kazandığı zaferlerin en büyüklerinden bir olan **İkinci Kosova Savaşı** Türklerin Balkanlarda kesin olarak yerleşmesini sağladı.

Savaşın Önemi: -Bu savaştan sonra balkanlarda Türk hâkimiyeti kesinleşti.
-Haçlılar Türklerin Avrupa'dan atılmayacağını kabul ettiler ve bir daha saldırmaya cesaret edemediler.
-Bizans için kurtuluş ümidi kalmadı.

Uyarı: 2: -II. Murat, Ankara Savaşı'ndan sonraki bütün olumsuzlukları ortadan kaldırarak Osmanlı Devleti'ni tekrar eski gücüne getirmiştir.
-Kendi arzusuyla tahtı oğluna bırakan tek padişahtır.

BU SORULARI CEVAPLAYIN

- S-1) Osmanlı Devleti'nin kurulduğu 14. Yüzyılın başlarında Marmara, Karadeniz kıyıları, Orta Asya ve Balkanlarda başlıca hangi devletler vardı. Bildiğiniz 5 devlet adı yazınız.**
S-2) Kuruluş dönemi Osmanlı devlet teşkilatının temel özelliklerini yazınız
S-3) İlk Osmanlı –Haçlı Savaşı hangisidir? Hangi hükümdar zamanında olmuştur? Nedenini yazınız.
S-4) Tahrir defteri ile ilgili bildiğiniz iki özellik söyleyin
S-5) İstanbul'un fethinin Türk tarihi açısından önemini ile ilgili 5 özellik söyleyin.
S-6) Yeniçeri ocağı ve divan hangi padişah döneminde oluşturuldu?

YUKARIDA SORDUĞUMUZ CEVAPLARINIZIN DOĞRULUĞUNU AŞAĞIDAKİLERLE KARŞILAŞTIRIN

<p>C- 1) Trabzon Rum İmp. Memluklar, İlhanlılar Altın Orda Devleti, Cenevizler ve Venedikler Sırbistan, Bulgaristan, Macaristan</p>	<p>C-4) -Vergi ödemekle yükümlü nüfus ve tahmini vergi gelirleri kaydedilmiştir. -Fethedilen yerler ve buralarda yaşayan insanların özellikleri ayrıntılı biçimde kaydedilmiştir.</p>
<p>C- 2) Merkez ve taşra teşkilatı olarak iki bölümde teşkilatlanmıştır. En önemli yönetim merkezi divandı. İlk Osmanlı divanı Orhan Bey döneminde oluşturuldu. Divanın üyeleri Padişah, Vezir, Kazasker, defterdar ve nişancıdan oluşurdu. Şeriat hukuku ile yönetildiğinden teokratik, mutlak egemenlik haklarını hükümdar kullandığından monarşik bir yönetim anlayışı vardı.</p>	<p>C-5)İstanbul Osmanlı Devleti'nin başkenti yapıldı. İstanbul'un Fetih ile Osmanlı Devleti için İmparatorluk dönemi başladı. Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğü sağlandı. Karadeniz ve Akdeniz arasındaki ticaret yolunun denetimi, Türklerin eline geçti Osmanlı Devletinin Kuruluş devri sona ererek Yükselme Devri başladı. İstanbul'da bulunan Ortodoks kilisesinin koruyuculuğu Osmanlıların eline geçti. Osmanlı Merkezi yönetim güçlendi.</p>
<p>C-3) Sırp sındığı savaşı ilk Osmanlı – Haçlı savaşıdır. I. Murat Döneminde Sebebi; Türklerin Edirne'yi ele geçirerek Avrupa'da her geçen gün ilerlemesi üzerine Papa'nın teşviki (çağırısı) ile Sırp, Boşnaklar, Eflâklar, Bulgarlar ve Macarlardan oluşan bir ordu Osmanlılara saldırdılar.</p>	<p>C-6) Yeniçeri Ocağı I. Murat döneminde Divan ise Orhan Bey döneminde oluşturuldu.</p>

TEST-1
(OSMANLILARDA KURULUŞ DÖNEMİ)

1. Osmanlıların Bizans ile yaptığı ilk savaş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Koyunhisar B) Ploşnik C) Maltepe D) Çimpe E) Hittin

2. Aşağıdakilerden hangisi, Kuruluş Devri Osmanlı padişahlarının siyaseti olarak gösterilemez?

- A) Bizans'ın iç karışıklıklarından faydalanma
B) Akralalık yolu ile beyliklerinden toprak alma
C) Anadolu Türk birliğini sağlamaya çalışma
D) Avrupalı devletlere karşı denge politikası izleme
E) Balkanlarda iskan siyaseti uygulama

3. Osmanlı Devleti'nin deniz gücünü artırması ve Rumeli'ye geçme imkanını elde etmesi aşağıdakilerden hangisinin sonucunda meydana gelmiştir?

- A) İlk düzenli ordunun kurulması
B) İpek Yolu'nun önem kazanması
C) Moğol istilasının Bursa'ya kadar gelmesi
D) Anadolu Türk birliğinin sağlanması
E) Karesioğulları'nın Osmanlı Devleti'ne katılması

4. XIII. yüzyıl sonlarında kurulan Osmanlı Beyliği'nin kısa bir süre sonra Rumeli'ye geçmesinde aşağıdakilerden hangisinin etkisi yoktur?

- A) Doğu'da Türk – İslâm beyliklerinin olması
B) Doğudan gelen Türkmen göçlerinin nüfus yoğunluğuna neden olması
C) Rumeli'de siyasi otoritenin zayıf olması
D) Osmanlı Beyliği'nde taht kavgalarının başlaması
E) Hâkimiyet anlayışı

5. Osman Bey zamanında fetihler aşiret kuvvetleri ile gerçekleştirilirken sınırların genişlemesi ile Orhan Bey zamanında yaya ve müsellemler birliklerinin, I. Murat zamanında Yeniçeri Ocağı'nın kurulduğu görülür.

Yukarıdaki bilgilere bakılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Düzensiz ordu, sınırların genişlemesiyle yetersiz kalmıştır.
B) Osmanlı askeri teşkilatı sürekli bir gelişme göstermiştir.
C) Türkmen göçlerinin kesilmesi Yeniçeri Ocağı'nın kurulmasını gerektirmiştir.
D) I. Murat Devrinde Osmanlı Devleti'nin disiplinli ve devamlı bir ordusu vardır.
E) Osmanlı Devleti sürekli büyüme içerisindeydi.

6. Osmanlı Devleti, fetihlerinde işgal ve istila amacı gütmemiştir. Fethedilen yerler yerleşim yeri olarak görülmüş, uygulanan tımar sistemi ile halkın toprak sahibi olması sağlanmış ve inanca hürriyeti tanınmıştır.

Bu durumun neden olduğu en önemli sonuç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Osmanlı Devleti'nin mutlak merkezîyetçi imparatorluğa dönüşmesi
B) Yapılan fetihlerin kalıcı olması
C) Balkan milletlerine kültürel baskı yapılması
D) Avrupalıların Türkleri, Balkanlardan atma girişimlerinin başlaması
E) Anadolu beyliklerinin Osmanlı Devleti'ni desteklemesi

7. Selçuklular zamanında devlet içinde küçük beylikler halinde yaşayan atabeylikler vardı.

Osmanlılarda böyle bir durumun olmayışı aşağıdakilerden hangisi ile açıklanabilir?

- A) Devletin hükümdar ve soyundan gelenlerin ortak malı olması
B) Güçlü bir merkezi yönetimin kurulması
C) Beyliklerin Osmanlı Devleti'ne bağlanması
D) Osmanlı devlet yönetiminin Selçuklulara benzemesi
E) Osmanlı devlet örgütünde Bizans'ın örnek alınması

8. Aşağıdaki gelişmelerden hangisi Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Döneminde görülmemiştir?

- A) Anadolu Hisarı'nın yapılması
B) İlk defa Rumeli'ye geçilmesi
C) İstanbul'u kuşatma çalışmalarının başlaması
D) İslâm birliğinin gerçekleşmesi
E) Osmanlı Devlet örgütünün askeri ve idari alanlarda teşkilatlanması

9. Osmanlı Devleti'nin Anadolu siyasi birliğini sağlaması ilk defa hangi dönemde gerçekleşmiştir?

- A) Orhan Gazi B) I. Murat C) I. Bayezid
D) I. Mehmet E) II. Mehmet

10. Aşağıdaki beyliklerden hangisi Ankara Savaşı'ndan sonra tekrar kurulmamıştır?

- A) Aydınoğulları B) Germiyanogulları C) Karesioğulları
D) Karamanoğulları E) Saruhanogulları

11. Maltepe (Palekanon) Savaşının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bursa'yı Fethedebilmek için yapılmıştır?
B) Bursa Türkler tarafından alınınca Bizans İmparatoru Bursa'yı tekrar geri almak için
C) Edirne'yi almak için
D) Türkleri Balkanlardan atmak için
E) Bizans'ın Batı'dan yardım alarak Türkleri Balkanlardan atması için

12. Osmanlı Devleti'nde yaşayan Müslüman olmayan toplulukların, din ya da mezhep esasına göre örgütlenip yönetilmesi biçimine millet sistemi denir.

- Millet sisteminin,
I. toplumu oluşturan grupların benliklerini koruması,
II. toplumda din veya mezhep değiştirmenin yasaklanması,
III. Osmanlı toplumunun kaynaşması
durumlarından hangilerine neden olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

13. Osmanlılarla Haçlılar arasında yapılan ilk savaş aşağıdakilerden hangi seçenekte verilmiştir?

- A) Maltepe B) Kosova C) Sırpsındığı D) Çirmen E) Ploşnik

14. Türklerin Balkanlarda tutunmak için verdiği savaşlardan hangisi ile kesinlikle Türklerin Balkanlardan sökülüp atılamayacağı anlaşılmıştır?

- A) Maltepe B) Kosova C) Sırpsındığı D) Çirmen E) Ploşnik

CEVAP ANAHTARI: TEST:1

1-A, 2-D, 3-E, 4-D, 5-C, 6-B, 7-B, 8-D, 9-C, 10-C, 11-B, 12-A, 13-C, 14-B

KURULUŞ DÖNEMİ OSMANLILARDA DEVLET ANLAYIŞI (1300-1453)

OSMANLI'DA DEVLET ANLAYIŞI

Türkiye Selçuklu Devleti döneminde bir uç beyliği olarak **Söğüt ve Domaniç** yöresine yerleşen Osmanlılar, kısa sürede Anadolu'da ve Avrupa'da egemenlik kuran büyük bir Devlet konumuna geldi.

Geniş bir coğrafyaya hâkim olan Osmanlılar, bünyelerinde ırk, din, dil ayrımı gözetmeksizin barındırdığı milletleri, yüzyıllarca başarıyla yönetti.

* Osmanlı yönetim sisteminde temel anlayış; **adalet, hoşgörü** ve **himayedir**.

* Osmanlı Devleti'nin yönetim merkezi (pây-ı taht) İstanbul'du. Kuruluş döneminden itibaren; **Söğüt, Karacahisar, İznik, Bursa ve Edirne** Osmanlı Devleti'ne başkent olmuştur.

* **Osmanlı devlet anlayışı genel olarak;** Türkiye Selçukluları ve İlhanlılar örnek alarak oluşturulmuştur.

* **Bir süre Selçuklular ve İlhanlılara bağlı bir uç beyliği statüsünde bulunan Osmanlıların devlet kurma aşamasında Türkiye Selçuklu Devleti'nde görev yapmış devlet adamlarının idare alanlarında istihdam etmesi bunda etkili olmuştur.**

Osmanlılarda devlet anlayışında;

Türk töresi olarak bilinen gelenek ve görenekler önemli yer tutar.

Hükümdar ailesi kutsal sayılmış ve hükümdarlık hakkının Al-i Osman adıyla Osmanoğulları ailesine ait olduğuna inanılmıştır.

-İlk Osmanlı divanı Orhan Bey döneminde kurulmuştur.

-Divan üyeleri: Vezir, kazasker, defterdar ve nişancı görev yapardı.

-İlk kadı Orhan Bey zamanında atanmıştır.

-Orhan Bey döneminde **yaya ve müselleme** adı ile ilk düzenli ordu kurulmuştur.

-İlk Osmanlı medresesi Orhan Bey döneminde İznik'te "**Orhan Gazi**" adıyla açılmıştır.

-I. Murat döneminde Tımar sistemi ve Kapıkulu Ocağı kuruldu.

-Ülke toprakları gelirlerine göre dirilikler; has, zeamet ve tımar olarak bölümlere ayrıldı.

-Başlangıçta Rumeli ve Anadolu iki sancak beyliği varken daha sonradan toprakların genişlemesine paralel olarak eyalet sayıları artmıştır.

Hükümlerlik Anlayışı

-Osmanlı Devleti'nde hükümlerlik anlayışı,

1-İslam hukukuna**2. Eski Türk Devlet geleneğine (töre) dayanıyordu**

-İslam hukukuna göre hâkimiyet Allah'a aittir. Hükümdar, Allah'ın vekili olarak halkı adaletle yönetme sorumluluğu bilincini taşıyan yönetilenler de hükümdarın emirlerine uymak zorundaydı.

Hâkimiyetin Allah'a ait olduğu anlayışına göre padişahlar devleti Allah adına yeryüzündeki vekili sıfatıyla yönetir ve ülkenin sahibi sayılırlardı.

Kut Anlayışı:

Türk Devlet geleneğine göre ise, ülkeyi yönetme yetkisinin Tanrı tarafından hükümdar ve ailesine verildiği

inancı vardı. Tanrın verdiği siyasi güce "**kut**" deniyordu. Ayrıca, ülke hanedanın ortak malı sayılıyordu. Bu sebeple sık sık taht kavgaları çıkmış, kurulan devletler uzun ömürlü olmamışlardır.

-Bunu önlemek için Osmanlı hükümdarları veraset sistemine bazı yenilikler getirmişlerdir.

Osmanlı Devleti'nde hükümdarlığa kimin geçeceğine dair kesin bir kural yoktu. I. Murat'tan itibaren "**ülke hanedanın ortak malıdır**" anlayışının yerini, "**ülke padişah ve oğullarındır**" Anlayışı aldı.

I. Murat dönemindeki bu uygulamanın amacı, taht kavgalarının sınırlandırılması ve merkezi otoritenin korunmasına yöneliktir.

Şehzadelerin Sancağa Çıkma Uygulaması:**Osmanlı sülalesine Ali Osman denilmiştir.**

-Şehzadeler, belli bir yaşa gelince sancaklara vali olarak gönderilirlerdi. Onlara lala denilen bilgili ve deneyimli kişiler yardımcı olurdu.

-Şehzadeler, böylece tahta çıkmadan yönetim tecrübesi kazanıyorlardı.

-Önemli şehzade sancakları; **Manisa, Konya, Amasya, İzmit, Bursa ve Kütahya** gibi önemli şehirlere vali olarak gönderilmişlerdir. Sancak beyi olan şehzadeler; "**lala**" adı verilen tecrübeli devlet adamları tarafından eğitilmişlerdir.

Hükümdar

Osmanlı hükümdarları; **yasama, yürütme, yargı** yetkilerini kendilerinde toplamışlardı. Ancak padişahlar uygulamanın kolay ve seri olabilmesi için görev dağılımına gitmişler ve yetki verdikleri görevlilerin, yaptıkları işlerde son söz hakkını kendi ellerinde tutmuşlardır.

Osmanlı Devleti'nde hükümdar ülkenin mutlak hâkimidir. Ancak bu durum onun her istediğini yapabileceği anlamına gelmezdi. Devleti yönetirken şeriata (İslâm Hukuku) ve töreye uymak zorundaydı.

Padişahın Görevleri

-Halkı korumak,

-Adaletli olmak,

-Sınırları güvenlik altına almak,

-Seferlere çıkarak ülke topraklarını genişletmek,

-Halkın ekonomik ve sosyal refahını sağlamaktır.

Osmanlı Hükümdarların Kullandığı Unvanlar

-I. Murat dönemine kadar Bey veya gazi, unvanını kullanırken I. Murat ile beraber hüdavendigâr, unvanı da kullanılmaya başlanmıştır. Daha sonra; sultan, padişah, gibi unvanlar kullanılmışlardır.

OSMANLILARDA DEVLET TEŞKİLATI

Osmanlı Devleti'nde Devlet anlayışının temelinde:

-**Orta Asya Türk Geleneği**

-**İslam Hukuku**

-**Fethedilen yerlerin kanunları**

Osmanlı Devleti merkezî bir Devlet yapısına sahiptir(I. Murat dönemi). II. Mehmet'in kardeş katli yasallaştırması ile mutlak egemenlik (mutlak monarşi) sağlanmıştır. Yavuz Sultan

Selim'in Mısır Seferi ile yönetim anlayışı mutlak teokrasiye dönüştü.

Divan-ı Humayun

Osmanlı Devleti'nde, eski Türk devletlerindeki **Kurultay** geleneği ile İslam devletlerindeki **Divan** teşkilatı da devam ettirildi.

Orhan Bey döneminden itibaren toprakların genişlemesi, nüfusun çoğalıp devlet işlerinin yoğunlaşması üzerine idari, askeri, ekonomik ve hukuki düzenlemeler yapılarak devlet teşkilatının kurulup gelişmesini sağlamaya çalıştılar.

Fatih Sultan Mehmet zamanına kadar Divanühümayun'da devletle ilgili siyasi, askeri, adli ve ekonomik işler padişahın başkanlığında görüşülüp karara bağlanırdı.

Divanühümayun; **ilk defa Orhan Bey** zamanında Devlet işlerinin görüşülüp karar verilmesi amacıyla

-Sasaniler

-Abbasiler,

-Selçuklular ve diğer Türk devletlerindeki uygulamaları örnek alınarak Divanühümayun kuruldu.

Divan; din, dil, ırk, cinsiyet, meslek vb. ayrımı yapılmaksızın herkese açıktı.

Divanühümayun toplantılarına veziriazam, verimler, kazaskerler, defterdar ve nişancı katılırdı.

Eğitim:

Hukuk ve eğitim alanında **da eyalet, sancak kaza ve köylere** davlara bakması için kadılar görevlendirildi. İznik'in alınmasıyla birlikte burada **ilk Osmanlı medresesi kuruldu** ve başına dönemin en önemli müderrislerinden Kayserili Davut atandı. Daha sonra Bursa ve Edirne'de de medreseler yapılarak eğitimin geliştirilmesine çalışıldı.

Not 1: Osmanlılarda ilk medrese İznik'te açıldı.

Yönetim Birimleri

Beylərbeyliği, eyalet, sancak, kaza ve köylerden oluşmaktaydı.

Beylərbeyliği:

I. Murat zamanında Rumeli beylərbeylik

Yıldırım Bayezit döneminde ise **Anadolu Beylərbeylik** kurularak ülke yönetim bölümlerine ayrıldı.

KURULUŞ DÖNEMİNDE ORDU:

Osmanlı Devleti'nin başlangıçta devamlı ve düzenli bir ordusu yoktu. Eskiden beri süre gelen töre kurallarına göre eli silah tutan herkes asker sayılır ve gerektiğinde savaşa katılırdı. Orhan Bey döneminde ilk düzenli ordu kuruldu.

Osmanlılarda ordu kuruluş döneminde iki kısımdan oluşurdu.

1. KARA KUVVETLERİ 2. DENİZ KUVVETLERİ

Kara Kuvvetleri ise kendi içinde üç kısımdan oluşmuştur.

- A. Kapıkulu Askerleri
- B. Kapıkulu Süvarileri
- C. Eyalet Askerleri

KARA KUVVETLERİ

Yaya ve Müsellemler:

Orhan Bey zamanında ilk düzenli yaya birlikleri ve atlı birlikleri kuruldu. Bu birliklerin piyade askerlerine **yayalar**, atlı askerlerine de **müsellemler** denmiştir.

Yaya ve müsellemlere savaş zamanında gündelik iki akçe verilir diğer zamanlarda ise kendilerine verilen çiftliklerde ekip biçerlerdi.

Kapıkulu Askerleri:

I. Murat döneminde Candarlı Halil Hayrettin Paşa ile Karamanlı Molla Rüstem'in teşvikiyle devşirme usulüne dayalı olarak Kapıkulu ocakları **Gelibolu'da** oluşturulmuştur. Kapıkulu ocakları piyade ve süvarilerden oluşturulmuştur.

Acemi Ocağı:

Rumeli'ye geçişinden sonra fetihlerin artmasıyla askere olan ihtiyaç daha da arttı. Bunun için **1363'te Pençik Kanunu** çıkarılarak savaş esirlerinden yararlanılma yoluna gidildi. Kanuna göre, savaşlarda alınan esirlerden beşte biri vergi karşılığı devletin olacaktı. Bu esirler kısa bir eğitimden sonra Yeniçeri Ocağı'na alınırlardı. Bunun sakıncaları görülünce savaş esiri gençlerin Anadolu'daki Türk ailelerin yanına verilmesi kararlaştırıldı.

Özellikle Ankara Savaşı'ndan sonra iç karışıklıklar ve fetihlerin durması sonucu esir elde edilememesi üzerine, "**Devşirme Kanunu**" çıkarılarak daha önce Türk-İslam devletlerindeki uygulamalara benzer şekilde, Hıristiyan halkın erkek çocuklarından sadece bir tanesinin alınması kararlaştırıldı. Tek çocuk ailenin çocuğu alınmazdı. Bu kanun çerçevesinde lüzum ve ihtiyaca göre üç-beş senede ve bazen daha uzunca bir müddette Hıristiyanlardan sekiz ile duruma göre on sekiz yaş arasında sağlıklı ve kuvvetlilerinden acemi oğlanı alınmaya başlandı. İlk önceleri Rumeli tarafından çocuk toplandı.

Devşirme yapılacak bölgede, öncelikle gönüllü olarak devşirilme isteyenlerin çocukları alınır. Çünkü bu devirde yeniçeri olmak veya devlet kademelerinde önemli mevkilere gelebilmek için devşirme sistemi önemli bir fırsattı. Devşirme işlerinden birinci derecede yeniçeri ağası sorumluydu. Acemi Ocağı'ndan Yeniçeri Ocağı'na geçiş yandaki bilgi notunda ifade edildiği gibi yapılırdı.

Yeniçeri Ocağı

I. Murat döneminde Selçuklular ve Memluklar örnek alınarak kurulan Yeniçeri Ocağı direk padişahın hizmetinde bulunurdu. Yeniçeriler, Kapıkulu Ocaklarının en temel ve en kalabalık grubuydu. **I. Murat** zamanında ilk önce **Edirne'de** kuruldu. Yeniçeriler, padişahın merkezî otoritesinin temelini oluşturmuştur. Yeniçeriler sayesinde padişah, uç beylerinin nüfus ve otoritesini dengelemiştir. Yeniçeriler sıkı bir eğitim görürler; **ok, yay, kılıç, balta ve gürz** gibi çağın silahlarını en iyi şekilde kullanırlardı. Yeniçerilerden terfi edilenler Kapıkulu Süvari birliğine katılırdı.

Yeniçerilerin Savaş Stratejisi:

-Yaya olarak savaşır
-Savaş sırasında merkezde, padişahın yanında bulunurlardı. Yeniçeri Ocağı'nın komutanına **Yeniçeri Ağası** denirdi.
Yılda bir elbise ve üç ayda bir ulufe denen maaş alan yeniçeriler, Kapıkulu ordusunun en itibarlı birlikleri arasındaydı.
-Merkezde ya da yakın kırsalalarda yaşarlar, askerlik dışında başka işlerle ilgilenmezler ve emekli olana kadar da evlenmezlerdi.

Cebeci Ocağı:

Yeniçeri askerlerinin silahlarının yapımını, bakımını ve onarımını sağlayan teknik sınıftır. Ok, yay, kılıç, kalkan, zırh, gürz, tüfek, kazma, kürek, barut, kurşun gibi savaş araç gereçlerini tedarik etmekle görevli bir ocaktı. Cebeciler, silahları savaş öncesinde yeniçerilere dağıtır, savaş bittiğinde ise silahları toplarlardı.

Topçu Ocağı:

Top dökmek, top mermisi yapmak ve top atmak için kuruldu. Osmanlı ordusunda ilk top, I. Murat zamanında 1389'da I. Kosova Savaşı'nda kullanılmıştır. Yıldırım Bayezit tarafından da gerek İstanbul muhasaralarında gerekse Niğbolu kuşatmasında top kullanılmıştır.

Kapıkulu Süvarileri:

Süvari (atlı asker) olan bu bölükler, Kapıkulu ordusunun itibarlı birliklerindendi. I. Murat zamanında, sipahi ve silahtar adıyla iki bölük olarak kurulmuştur. Seferde padişahın yanında bulunur, onun tuğ ve silahlarını taşır, güvenliğini sağlardı. Derece olarak yeniçerilerden daha yüksektir ve maaşları daha fazlaydı.

EYALET ASKERLERİ**Tımarlı Sipahiler**

Tımar Sistemi: Osmanlı Devleti, Türkiye Selçuklularında "ikta" olarak bilinen bu sistemi ararak geliştirmiş ve tımar sistemi adıyla uygulamıştır. Orhan Gazi zamanından itibaren uygulanan tımar sistemi I. Murat zamanından devletin sınırlarının genişlemesiyle yaygınlaşmış ve gelişmiştir. Bu sistemle Osmanlı Devleti bazı topraklarının gelirlerini, hizmet karşılığı olarak askerlerine ve memurlarına vermiştir.

Bu sisteme göre, tahrir sonucunda belirlenen devlete ait vergi gelirlerinin bir bölümü, padişah hasları adıyla merkeze ayrılır, geri kalanı ise dirlik denilen çeşitli birimlere ayrılırdı.

Dirlikler, gelirlerine göre **has**, **zeamet**, **tımar** olmak üzere üçe ayrılıyordu.

Has:

Geliri yüz bin akçeden fazla dirliklerdir. Padişaha, hanedan üyelerine, veziriazama, beylerbeyine, sancak beyleri ve üst düzey devlet görevlilerine verilir.

Has sahipleri, gelirlerinin ilk 5 binini kendileri için geri kalan her 5 bin akçe karşılığında bir atlı asker hazırlarlardı.

Zeamet:

Gelirleri yirmi bin ila yüz bin akçe arasında olan dirliklerdir. Eyalet merkezlerinde oturan üst düzey yöneticilere (hazine ve tımar defterdarlarına, sancaklardaki alay beylerine, kale dizdarlarına, divan kâtiplerine vs.) verilir.

Zeamet sahipleri, gelirlerinin ilk 5 binini kendileri için geri kalan her 5 bin akçe karşılığında bir atlı asker hazırlarlardı.

Tımar:

Senelik gelirleri üç bin ila yirmi bin akçe arasında olan dirliklerdir. Osmanlı Devleti'ne hizmeti olan bir bölüm asker ve memurlara verilir.

Tımar sahipleri, gelirlerinin ilk 3 binini kendileri için geri kalan her 3 bin akçe karşılığında bir atlı asker hazırlarlardı.

Tımar sahipleri her üç bin akçe için, zeamet ve has sahipleri ise her beş bin akçe için **cebelle** adı verilen atlı asker beslerlerdi. Tımarlı sipahiler eyaletlerdeki atlı birliklerdi.

Osmanlı ordusunun en büyük bölümünü oluşturuyordu.

Tımar sistemi içinde yetiştirilen tımarlı sipahiler bölüklere ayrılmıştı. Her biri yüzer kişilik olan bu bölüklerin başında subaşı denilen bir komutan vardı. On bölükten oluşan tımarlı sipahi birliğinin başında ise bir alay beyi vardı.

Sefer zamanında alay beyleri tımarlı sipahilerinin başında kendilerine gelen emir üzerine belirlenen yerlerde hazır bulunurlardı. Gelen emre uymamak ise isyan olarak kabul edilirdi.

Tımarlı sipahiler kanunlara uyduğu sürece tımarı elinden alınmazdı. Emir ve fermanlara uymayarak sefere gitmeyen sipahinin dirliği elinden alınır, başkasına verilir.

-Bütün dirlik sahipleri kullanım hakkına sahip oldukları toprakları korumak ve yönetmekle görevliydi. Bu işleri kadıların denetiminde yaparlardı.

Bu toprakları ekip biçenler, devlete ödemeleri gereken vergiyi, devletin göstereceği memurlara ve sipahilere öderlerdi. Üç yıl üst üste mazeretsiz toprağını ekmeyenlerin dirlikleri ellerinden alınır.

Dirlik toprağının vergisini alan kişiler bu topraklar üzerinde yaşarlar ve devlet adına buraları yönetirlerdi.

Tımar Sisteminin Devlet Açısından Önemi:

Tımar sistemi sayesinde devlet, hazineden para harcamadan, her an savaşa hazır büyük bir atlı askerî birlik yetiştiriliyordu. Toprağın boş kalması engellenerek üretimin artırılması ve devamlılığı sağlanıyordu.

Aynı toprak üzerinden köylü, tımar sahibi ve yetiştirdiği askerlerin ihtiyaçları karşılanıyordu.

Tımarlı sipahiler bölgelerinde huzur ve güveni sağlayarak jandarma görevini üstleniyorlardı.

Böylece devletin merkezî otoritesi, ülkenin en uç noktalarına kadar gücünü ulaştırabiliyordu.

İdari Yararları:

- Tımarlı sipahiler buldukları yerlerde günümüzdeki jandarma gibi asayişle ilgilendiğinden ülke genelinde güvenlik sağlanmıştır.

-Ülkenin en uca köşesinde bile devlet otoritesi kurulmuş, merkezi otorite güçlü tutulmuştur.

Askeri Yararları:

Her an savaşa hazır büyük bir atlı askerî birlik yetiştirilmiştir.

Ekonomik Yararları:

-Devlet, hazinesinden para harcamadan önemli bir askerî güç oluşturulmuş, hazinenin yükü hafiflemiştir.

-Ülke topraklarının boş kalması engellenerek üretimin artması ve devamlılığı sağlanmıştır.

-Aynı toprak üzerinde köylü, tımar sahibi ve yetiştirdiği askerlerin ihtiyaçları karşılanmıştır.

Azaplar

Azap, bekâr anlamına gelir. Bunlar, Anadolu'dan toplanan, savaşa yararlı, dinç ve kuvvetli bekâr Türk gençlerinden oluşuyordu. Azaplar, Osmanlı ordusunun hafif yaya askerleridir. Savaşlarda ordunun en önünde bulunur ve düşmanın ilk hücumunu karşıarlardı.

Akınclar

Sınırların güvenliğini sağlamak için kurulmuş olan atlı askerî birliklerdir. Çok hızlı hareket ettiklerinden dolayı bu adı almışlardı. Bunların görevi düşman ülkelerine akınlar düzenleyerek bilgi toplamak, askerî ve ekonomik kaynaklarına zarar vermek, orduya yol açmak ve pusu kurulmasını

önlemektir. Akıncı beyleri Avrupa dillerinden pek çoğunu bilirler, şehir ve kasabalarını tanırlardı. Doğrudan padişaha bağlı olan ve Türklerden seçilen akıncılar, babadan oğla geçmek üzere bir ocak meydana getirmişlerdi.

Kullanılan Silahlar:

Kuruluş döneminde Osmanlı Ordusunda genellikle; **kılıç, gürz, balta, hançer, mızrak, ok ve yay** gibi hafif silahlar kullanılırken kale kuşatmalarında mancınık ve koçbaşından yararlanılırdı.

DENİZ KUVVETLERİ:

İlk Osmanlı donanması Karesi Beyliği'nden geçen deniz kuvveti idi. Osmanlılar, ilk zamanlarda küçük de olsa **Karamürsel, Edincik** ve **İzmit**'te daha sonra da tam teşekküllü donatımlı tersaneyi Gelibolu'da kurmuştu. Ayrıca denizde kıyısı olup donanması bulunan ve Osmanlı idaresine alınan **Saruhan, Aydın, Mentеше** Beyliklerinin tersanelerinden faydalanılmıştır. Özellikle Yıldırım Bayezit zamanında Osmanlı donanması büyük bir gelişme göstermiş; Sakız, Eğriboz Adalarıyla Yunanistan'ın doğusuna akınlar düzenlemiştir.

*Osmanlı donanmasının ilk ciddi çatışması **Mehmet Çelebi** zamanında oldu. **Çalı Bey** kumandasındaki Osmanlı donanması 1415'te Venediklilere yenildi. Bu mağlubiyetler Osmanlı denizciliğinin gelişmesini yavaşlatsa da donanmaya olan ihtiyacı göstermiş ve bu husustaki çalışmalar hızlanmıştır. Nitekim donanma, II. Murat zamanında Karadeniz'de Trabzon imparatorluğunu tehdit edecek bir duruma ulaşmıştır.

OSMANLI EKONOMİSİ

a. İnsan

Osmanlı Devleti'nin toplam nüfusu, Oğuz boylarının göçleri, Anadolu'daki beyliklerin katılımı ve fetihleri nedeniyle sürekli olarak arttı.

Osmanlılarda insanlar toplumsal olarak;

1-Reaya (yönetilenler)

2 -Seyfiye (Yönetenler)

adıyla iki kısma ayrılmıştır.

Seyfiye' yöneten kılıç ehlinde teşekkül etmişken

Reaya: Devlete itaat edenlerin oluşturduğu kesimi oluşturmaktadır. Reaya vergi veren köy, kasaba ve şehir halkı ile göçebeler meydana getirirdi.

Reayayı oluşturan insanlar, yaptıkları işlerin özelliğine göre şehirlerde, kasabalarda ve köylerde yaşarlardı.

Bu insanlar akıl ve beceriyle ekonominin temel amacı olan üretimi gerçekleştirir, karşılığında da kendisine imkân sağlayan devlete vergilerini vererek görevlerini yaparlardı.

Osmanlı ülkesinde yaşayan insanların oluşturdukları ekonomik güç, nüfusa orantılı olarak artmıştır. Osmanlı Devleti'nde nüfus sayımı yapılmamıştı. Ülke topraklarının ve üzerinde yaşayan insanların kaydedildiği tahrir defterleri vardı. Kadılar ve nişancılar tarafından bu defterler tutulmuştur. Osmanlı nüfusu hakkında birtakım bilgileri tutulan bu tahrir defterlerinden edinmek mümkün olmaktadır.

Tahrir defterlere fethedilen yerlerin ve burada yaşayan insanların yazımı yapılırdı.

Nüfus Durumu

Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında kıtlık, salgın hastalık ve savaşlar yüzünden Anadolu'daki genel nüfus azalmıştı. Osmanlı Devleti güç kazandıkça ve yeni yerler fethettikçe buna paralel olarak nüfus artmaya başlamıştır. Bunun nedeni ekonomik durumun iyileşmesi ve güvenli ortamın oluşturulmasıydı.

b. Toprak:

Osmanlı ekonomisinin en temel kaynağı topraktı. Osmanlılarda ekilebilen toprakların çoğu devletin malıydı. Osmanlı ekonomisinin temeli tarıma dayalıydı. Osmanlı Devleti'nde topraklar, İslam hukuku esas alınarak sınıflandırılır ve idare edilirdi. Buna göre toprak ülkeyi Allah adına yöneten padişaha aitti. Padişah toprağı istediğı gibi tasarruf edebilir. Bu toprakları kullanma hakkı ise reaya verilmişti.

Osmanlılarda Toprak üç kısımdan oluşmuştu.

1. **Mülk Arazi:** Şahısa ait topraklardır.
2. **Miri Arazi:** Devlete ait toprak.
3. **Vakıf Arazi:** Geliri kamu yararına verilen topraklardır.

1. **Mülk Arazi:** Fetihler sırasında halka ait olan topraklar halkın elinden alınmazdı. Bu toprakların sahibi halktı. Miras olarak bırakılabiliyordu. Bu topraklar kendi arasında iki kısma ayrılır.

Öşri Toprak: Mülkiyeti Müslümanlara ait olan topraklardır.

Haraci Toprak: Mülkiyeti Müslüman olmayanlara (gayrimüslim) ait topraklardı.

2. **Miri Arazi:** Osmanlı topraklarının büyük çoğunluğunu oluşturuyordu. Bu toprağın sahibi devletti. Mülkiyeti devlete ait olan bu topraklar, ekilip biçilmesi ve işlenmesi amacıyla reayaya bırakılmıştı.

Mülkiyeti devlete ait olan bu topraklar kendi içinde;

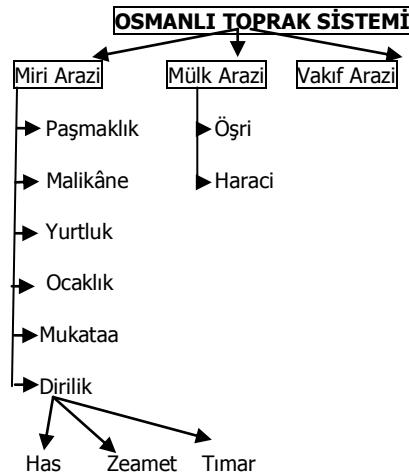
Dirilik: Geliri yararlığı görülen kişilere verilen topraklardı.

Bu da kendi içinde üç kısımdan oluşur.

Has: Geliri yüz bin akçeden fazla dirliklerdir

Zeamet: Gelirleri yirmi bin ila yüz bin akçe arasında olan dirliklerdir.

Tımar: Senelik gelirleri üç bin ila yirmi bin akçe arasında olan dirliklerdir.

ÜRETİM

a. HAYVANCILIK

Hayvancılık denilince küçükbaş hayvanlar, büyük baş hayvanlar, arıcılık ve ipek böcekçiliği gelir. Osmanlılarda küçükbaş hayvanların yanı sıra at, eşek, katır ve deve gibi yük ve binek hayvanları da yetiştirilirdi. Savaş zamanlarında ordunun ağırlıklarının taşınması da yine bu hayvanlarla yapılırdı.

Osmanlılarda hayvancılık denilince akla ilk olarak konar-göçer hayat tarzı yaşayan göçebeler gelir. Osmanlılarda insan beslenmesinde önemli yer tutan, et, süt, yağ, peynir, yoğurt gibi gıdaların temin edilmesi amacıyla hayvancılık yapılmıştır.

Hayvancılık tiftik, kıl, yapağı, deri ve boynuzları sanayi üretiminde ham madde olarak kullanılırdı.

Toprağı işleme ve taşımacılık gibi işlerde de hayvanların gücünden yararlanılmıştır.

Ankara ve çevresinde tiftik keçisi önemli bir geçim kaynağıydı.

Adet-i Ağnam:

Devletin gelir kaynakları arasında hayvanların sayısı üzerinden alınan vergiye **âdet-i ağnam** denilmiştir.

b. TARIM:

Osmanlı ekonomisi büyük ölçüde toprağa dayalıydı.

Devlet tarafından ekilip biçilmesi için toprak verilen köylü, kullanım hakkına sahip olduğu bu toprakları ekip biçerek kendi geçimini sağlar, öldüğünde ise toprakları çocuklarına geçerdi. Köylüler toprağı satamaz, vakfedemez ve devredemezdi. Her iki tarafın bir birine karşı sorumlulukları vardı.

Bu durum her iki tarafın birbirlerine karşı görev ve sorumluluklarını belirlemiştir. Bunlar:

GÖREV VE SORUMLULUKLAR

Halkın Sorumlulukları:

Sebeatsız yere toprağı üç yıl üst üste boş bırakmamak
Toprağı habersiz terk etmemek
Ürettiği ürünün vergisini tımar sahibine ödemek

Tımar Sahibinin Sorumlulukları:

Köylünün güvenliği ve düzenin sağlanması
Üretim araçlarının temininde ve ihtiyaçların karşılanmasında köylüye yardım etmek
Gelirinin belli bir bölümüyle asker yetiştirmek

Devletin Sorumlulukları:

Halkın huzur ve güvenini sağlamak
Adaleti tesis etmek

c. TİCARET

Ticaret iç ve dış olmak üzere iki şekilde yapılırdı.

1. İç Ticaret:

Osmanlı Devleti'nin kurulduğu topraklar, doğudan ve batıdan gelen ticaret yollarının birleştiği yerdirdi. Bu nedenle Osmanlılar kuruluş yıllarından itibaren, ticaretin gelişmesine önem verdiler. Osmanlı Devleti tarafından teşvik edilmiştir. Bunun için ticaret ile uğraşanlardan oldukça düşük vergi alınmıştır.

Ürün ve ihtiyaç fazlası mallar satılırdı.

Başlıca ihraç edilen ürün ve mallar; ipek, yünü kumaşlar, halılar, işlenmiş deri ve canlı hayvan idi.

Devlet iç tüketimi karşılama kaygısı ve askeri nedenlerle bazı stratejik savaş araçlarını satmayı yasaklamıştı. Bunlar; **silah, barut, altın, gümüş, kurşun, kükürt, bal mumu, buğday ve at**

Şehirlere gelen mallar, **bedesten, çarşı ve kapan** hanlarında toplanır ve satışa sunulurdu.

Derbentçiler: Ticaret genellikle karayoluyla yapılmıştır. Yollarda tüccarların güvenliğini **derbentçiler** sağlardı.

Menzil Teşkilatı:

Posta ve haberleşme hizmetlerini ise yollar üzerindeki **menzil teşkilatı** yapmaktaydı.

İlk bedesten, Orhan Bey, ikincisi ise Mehmet Çelebi zamanında Bursa'da açılmıştır.

Kapan Hanları: Her biri tek cins ticaret maddesinin toptan satış ya da dağıtımının yapıldığı kapalı pazar yerleridir. (Un kapanı, Yağ Kapanı v.b. gibi isimler altında açılmıştır.)

Hirfet veya ehl-i hirfet adı verilen kunduracı, demirci, duvarcı, marangoz, gibi pek çok meslek grubuna ayrılan zanaat erbabı esnaflar şehir ve kasabalarda ayrı ayrı loncaya kayıtlı olur loncasının korunması ve denetimi altında bulunurdu.

Loncalar Türkiye Selçukluların Dönemi'nde Anadolu'da kurulmuş olan "fütüvvet" veya "ahilik" denilen esnaf teşkilatlarının devamı niteliğindedir.

Ahilik geleneği;

- temsil ettikleri iş kolunda çalışma hayatını düzenler,
- haksız rekabeti önler,
- hem tüketici hem de üretici sınıfını teşkil eden zanaat erbabının karşılıklı olarak korumaya yönelikti.

Gedik: Dükkân açma iznine **gedik** denmiştir. Herhangi bir meslek dalında çıkarların kalfalığa, kalfaların ise ustalığa yükselmeleri ve gedik adı verilen dükkân açma hakkını elde edebilmeleri loncaların iznine bağlıydı.

Bezirgân: Osmanlılarda asıl ticareti yapan büyük tüccarlara bezirgân denmiştir.

Çarşı ve Açık Pazarların Denetimi:

Muhtesip ve eminler çarşı ve pazarda satılan malların kalitesini ve fiyatını kontrol ederdi.

2. Dış Ticaret:

Osmanlı Devleti'nin, Anadolu'da egemenlik alanını genişletmesi, egemen olduğu topraklarda güvenliği sağlaması ve liman şehirlerini ele geçirmesi, XIV. Yüzyılın sonlarından itibaren dış ticaretin gelişmesini sağladı.

Yıldırım Bayezit zamanında Erzincan'a kadar olan toprakların alınması ile birlikte ticaret kervanlarının yönü değişmiştir. Budan sonra İran üzerinden gelen ipek kervanları, Trabzon yolu yerine Bursa üzerinden geçmiştir. Bu dönemde, Antalya ve Alanya'nın alınmasıyla Hint ve Arap mallarının Anadolu'ya girişi bu şehirler üzerinden geçmiştir. Böylece Alanya ile

Antalya limanları ile Bursa arasındaki güvenlik oluşturularak ticaretin gelişmesinin önü açılmaya çalışılmıştır.

Yeniçeriler:

Yaya askerlerdir
Barış zamanında merkezde (İstanbul) veya merkeze yakın yerlerde otururlardı
İstanbul'da güvenliği sağlarlar
Devşirme sistemi ile toplananlardan oluşturulurlardı.
Maaşları hazineden ödenirdi.
Emekli olana kadar evlenemezlerdi

Tımarlı Sipahiler (Atlı Askerler) ve Yararları:

Atlı askerlerdir.
Barış zamanında kendilerine tahsis edilen dirilik topraklarında otururlar
Kırsal bölgelerde güvenliği sağlarlar
Türk ve Müslüman kökenli ailelerden oluşurdu.
Tımarlardan toplanan vergilerle geçimlerini sağlarlardı.
-Toprakların verimli biçimde işlenerek tahıl üretiminin kesintisiz sürdürülmesi tımarlar sayesinde olmuştur.
-Tımar sistemi, Devlet-i Aliye'nin kuruluşundan itibaren idari, mali ve askeri düzenin temelini oluşturmuştur.
-Tımar sisteminde devletin vergi memuru konumundaki dirilik sahibi tımarlar halkın efendisi değildi.
-Reayanın tohum, gübre ve tarımsal araç, gereç ihtiyaçlarını karşılamak da onların görevleri arasında yer alırdı.
-Sipahiler; reyaya kötü davranamaz, onu angarya işlerde çalıştıramazdı.
-Köylüler dirilik sahibinin kanun dışı uygulamalarına karşı devlet tarafından korunurlardı.

Not: Osmanlılarda toprağın mülkiyetinin devlete ait olması büyük toprak ağalarının ve hanedanlarının ortaya çıkmasını engellemiştir. Bu nedenle Osmanlı Devleti'nde Avrupa'da görülen feodal sistem ve toprağa bağlı köle çiftçi sınıfı serfler oluşmamıştır.

Osmanlı Devleti'nde Kuruluş döneminde İç ve Dış Ticaretin Gelişmesi Ülke açısından Önemi:

Ülkede üretimin artmasına
Ülkeye para girişinin artmasına
İşsizliğin azalmasına
Halkın refahının yükselmesine neden olmuştur.

Tahrir Defterleri:

Osmanlı Devleti tımar sistemindeki topraklardan alacağı vergileri belirlemek için gelişmiş bir kayıt sistemine ihtiyaç duymuş ve bu amaçla tahrir defterleri tutmuştur. Her vilayetin vergi ödemekle yükümlü nüfusunu ve tahmini vergi gelirlerini

KELİME HAZİNESİ

Tekfur: Bizans İmparatorluğu zamanında vali düzeyinde olan yöneticilerle Anadolu ve Rumeli'deki Hristiyan beylerine verilen ad.

Mültezim: Devlet adına vergi toplayan memur.

Mukataa: İhaleye sunulan toprak veya diğer şeyler

İltizam: İhaleye iltizam denmiştir. Bu sistemde devlet hazinesine ait toprakların bellik bir ücret karşılığında ihaleye sunulması olayına iltizam denmiştir.

Mekkâreci: Kervan yolları üzerinde at, katır, deve gibi yük hayvanları ile taşımacılığı yapan şahıslar

Reaya: Osmanlı toplumunun yönetilen ve vergiye tabi olanlar.

Seyfiye: Askeri sınıf olup Osmanlı toplumunu devlet adına yöneten kılıç ehli kimseler

kayıt altına almıştır. Bu özellikleriyle tahrir defterleri, Osmanlı tarihini inceleyen tarihçiler için birinci elden kaynaklardır.

Tahrir defterlerinde insanların medeni hâllerinden sağlık durumlarına, mesleklerinden mal varlıklarına kadar her türlü bilgiye yer verilir.

Tahrir defterlerinde vergi mükellefleri ve vergiden muaf olanlar bulunurdu.

Ayrıca yine bu tahrir defterlerinde arazilerin durumu ile cami, han, hamam, çarşı, kervansaray, tekke, zaviye, manastır ve kiliseler hakkındaki bilgiler de yer alırdı. Tahrir defterleri belli zamanlarda ve gerekli görüldüğü zamanlarda güncellenirdi.

Tahrir defterlerinin sadece bir eksik yönü vardır, o da kayıt edilen bireylerin ölümü nedeniyle kayıtlardan düşülmemiştir.

Yayalar ve müsellemler:

Orhan Bey döneminde kurulan ilk düzenli piyade ve süvari birlikleridir. Başlangıçta aktif olarak savaşlarda görev alan müsellemler; zamanla geri hizmet kıtaları haline getirilmişlerdir. Bunlar savaş zamanlarında yol açmak, siper kazmak, kaleleri tamir etmek ve ordunun ağırlıklarını nakletmek gibi geri hizmetlerde görevlendirilmişlerdir.

KURULUŞ DÖNEMİ OSMANLILARIN DENİZ GÜCÜ:

Orhan Bey döneminde ilk düzenli kara ordusunu kuran Osmanlılar, aynı dönemde, Güney Marmara kıyılarını alarak denizcilikle de uğraşmışlardır. İlk Osmanlı Derebeyi olan **Karamürsel Alp**, İzmit kıyılarına yerleşerek bir donanma kurmuştur.

Osmanlı donanması ilk deniz savaşlarını Yıldırım Bayezit ve Mehmet Çelebi dönemlerinde Venediklere karşı yaptı. Yapılan ilk deniz savaşında başarı gösteremese de tecrübe kazanmasına neden olmuştur.

Osmanlı Devleti'nin denizlerdeki mücadelesi Karesi Beyliği'nin Orhan Gazi döneminde Osmanlı topraklarına katılmasıyla başladı (1345). Gelibolu'nun fethinden sonra burada ilk büyük Osmanlı tersanesi kuruldu. Ayrıca Saruhanoğulları, Aydınoğulları, Menteşeoğulları gibi denizci beyliklerinin Osmanlı topraklarına katılmasıyla Osmanlılar hazırdan tersane ve donanma gücüne kavuşmuş ve denizlerdeki donanma güçleri artmıştır.

Eh-i Hibre: Üretilen malların fiyatını belirleyen bilirkişilere denmiştir.

Eh-i Hirfet: Kendi ürettikleri malları dükkânlara satan zanaat erbabı

Ulufe: Kapıkulu askerlerinin üç ayda bir aldığı maaşa "ulufe" denmiştir.

Lonca: kasaba ve şehirlerde üretim yapan kendi aralarında teşkilatlanan esnaflar

Gedik: Loncalar tarafından çıraklıktan, kalfalığı kalfalıktan ustalığa çıkanlar için işyeri açma izni

Bezirgan: Osmanlı ekonomisi içinde asıl ticaret faaliyetlerini yürüten büyük tüccarlar

KURULUŞ DÖNEMİ İLE İLGİLİ NELER ÖĞRENDİK? ÖĞRENDİKLERİMİZİ PEKİŞTİRELİM

*Osmanlı Bizans kuvvetleri ile ilk kez **Koyunhisar Savaşı**'nda savaştılar.

*Anadolu Türk Beylikleri içinde Osmanlı Devleti'nin topraklarına kattığı ilk beylik **Karesioğulları**dır. Bu hareket Anadolu'da **Türk siyasi birliğini sağlamaya yönelik atılan ilk adım** olarak kabul edilmektedir.

*Timur Altın Orda Devleti üzerine düzenlediği seferlerle **Rusya'nın** güçlenmesine ortam hazırlamıştır.

***Anadolu Hisarı Yıldırım Bayezit**, **Rumeli Hisarı** ise **II. Mehmet** (Fatih) döneminde yapılmıştır.

***Sırpsındığı Savaşı** Osmanlıların Balkanlarda **Haçlılarla** yaptığı ilk savaştır.

*Osmanlılar Balkanlarda tutunmak için Haçlılarla; **Varna** (1444), **Kosova** (1448) Savaşını yapmışlardır.

***Kosova Savaşı** Osmanlıların Balkanlarda tutunmak için verdiği bir savaştır. Bu savaş sonrası **Türklerin Balkanlardan sökülüp atılmayacağı anlaşılmıştır**. (Türkler kesin olarak Balkanlara yerleşmişlerdir.)

*Denizcilik tecrübesi ve donanma gücüne sahip **olan Karesi beyliği, Saruhanlıları, Aydınoluğulları, Menteşeoğulları** topraklarının Osmanlılara katılması ile Osmanlılar bu beyliklerin donanma gücünden istifade etmiştir.

*Osmanlılar denizlerde **ilk defa Venediklerle** savaşmışlardır. Yıldırım **Bayezit ve Mehmet Çelebi** döneminde Venediklerle karşı başarısız oldukları bu savaşlarda tecrübe kazanmışlardır.

*Kuruluş döneminde Osmanlı askerlerinin kullandıkları silahlar; **kılıç, gürz, balta, hançer, mızrak, ok ve yay**.

*Bizans'ta çıkan taht kavgaları karşısında Osmanlılar Rumeli'ye ilk defa Orhan Bey döneminde geçtiler.

*Rumeli'de ilk ele geçirdikleri toprak "**Çimpe**" kalesi olmuştur.

* Edirne "**Sazlıdere**" savaşı ile ele geçirilmiştir.

Ankara savaşı Timur Devleti ile Osmanlılar arasında oldu. Bu savaşta yenilerek esir düşen Yıldırım Bayezit'in oğulları arasında taht kavgası çıktı. On bir yıl süren taht kavgaları dönemine Osmanlı tarihinde "**Fetret Dönemi**" denmiştir.

***İlk Osmanlı Medresesi Orhan Bey** döneminde **İznik**'te Açıldı

*Mülkiyeti Müslüman halka ait olan topraklara "**Öşri**", mülkiyeti **gayrimüslimlere** ait olan topraklara ise "**Haraci**" denmiştir.

*Osmanlı Devleti "**iskân**" siyaseti ile balkanlardaki **Türk egemenliğini** sürekli hale getirmek istemiştir.

***Yeniçeri Ocağına** devşirme sistemi ile asker alınmıştır.

*Osmanlılarda ustalık seviyesine ulaşmış kişilere dükkân açma iznine "**gedik**" denmiştir.

*Osmanlılarda geliri, sınır boylarındaki askerlere bırakılan topraklara "**yurtluk**" adı verilmiştir.

*Geliri kale ve tersane giderleri için ayrılan topraklara "**ocaklık**" denmiştir.

*Gelirleri asker ve sivil devlet görevlilerine bırakılan toprakları "**dirilik**" denmiştir. Dirilik toprakları **has, zeamet ve tımar** olara üç kısma ayrılmıştır.

*Devlet'e ait topraklara "**miri arazi**" denmiştir.

*Geliri hayır işleri ve kamu yararına ayrılmış topraklara "**vakıf arazi**" denmiştir.

*Nüfusunun büyük bölümü kırsal kesimde yaşayan Osmanlı Devleti'nin **ekonomisinin temeli tarıma** dayanıyordu.

*Gelirleri padişah anneleri, eşleri ve kızlarına ayrılan topraklara "**paşmaklık**" denmiştir.

*Fethedilen yerlerin ve buralarda yaşayan insanların özelliklerini ayrıntılı biçimde; nüfusunu, medeni hallerini, sağlık durumlarını, mesleklerini, mal varlığını ve diğer her türlü bilgilerinin kaydedildiği deftere "**tahrir defteri**" denmiştir. Tarihçiler için **birinci elden kaynak** olarak kabul edilmiştir.

*Osmanlılarda zanaat erbabına genel olarak **ehl-i hırfet** denmiştir.

*Esnafın kendi aralarında örgütlenmesi ve meslek deneyimi kazanmalarına ve herhangi bir meslek dalıyla ilgili eğitimlerine Abbasilerin "**fütüvvet**", Selçuklular ve Osmanlıların kuruluş döneminde **ahilik** denmiştir. Sonraki dönemlerde ise bu sisteme "**lonca**" denmiştir. (çırak, kalfa ve usta)

*Yollarda tüccarların güvenliğini **derbentçi** denilen görevliler sağlardı.

*Posta ve haberleşme hizmetlerini "**menzil teşkilatı**" yerine getirirdi.

*Taşımacılık; at, katır, deve gibi hayvanlarla sağlanırdı. Osmanlılarda bu işle uğraşanlara "**mekkâreci**" denmiştir.

*Osmanlılarda kale kuvvetleri büyük ölçüde güçlü, kuvvetli, korkusuz bekâr gençlerden oluşurdu. **Azap** denilen bu askerler savaş zamanında ordunun en ön safında savaşırlardı.

Soru:

Neden Osmanlı devleti içinde Avrupa'daki gibi köle, çiftçi, soylu gibi bir sınıf oluşmamıştır?

Toprak sahibinin padişah (devlet adına) olması nedeniyle ortaya büyük hanedanların çıkması engellenmiştir. Bu uygulama Avrupa'daki gibi feodalite ve sınıf ayrımlarının doğmasını önlemiştir

TEST: 2

1. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlıların Karesioğulları Beyliğini ele geçirmekle sağladığı kazançlardan biri değildir?

- A) Cihat amacının gerçekleştirilmiş olması
 B) Sınırların denize ulaşması
 C) Rumeli'ye geçişin kolaylaşması
 D) Deniz kuvvetlerine sahip olunması
 E) Türk Birliğini sağlama çalışmasının başlaması

2. Kuruluş Devrinde Osmanlı'yı en fazla uğraştıran Türk Beyliği Karamanoğulları'dır.**Osmanlılar ile Karamanoğulları arasında yapılan ilk savaş aşağıdakilerden hangisinin devrinde başlamıştır?**

- A) Osman Bey B) Orhan Bey C) I. Murat
 D) I. Mehmet E) Yıldırım Bayezit

3. "Çanakkale'yi ele geçirmek için çalışan Venediklilere karşı Osmanlı donanması Marmara'ya açılmış ve Venediklilerle ilk deniz savaşları yapılmıştır."**Yukarıdaki etkinlik hangi Osmanlı padişahı döneminde gerçekleşmiştir?**

- A) I. Murat B) I. Bayezid C) I. Mehmet
 D) II. Murat E) II. Mehmet

4. Aşağıdakilerden hangisi Çelebi Mehmet'in Osmanlı Devleti'ni yıkılma aşamasından kurtarmasında diğerlerinden daha etkili olmuştur?

- A) Adaletli kişiliği B) Ekonomik anlayışı
 C) Teşkilatçılığı D) İdealistliği
 E) Kararlı tutumu

5. Fransızlar, İngilizler ve Almanlar ilk kez hangi savaşta Osmanlılarla temasa geçmişlerdir?

- A) Sazlıdere Savaşı B) I. Kosova Savaşı
 C) Niğbolu Savaşı D) II. Kosova Savaşı
 E) Varna Savaşı

6. Osmanlı Devleti, Kuruluş devrinde aşağıdaki devletlerin hangisiyle savaşmamıştır?

- A) Akkoyunlular B) Macar Krallığı
 C) Bulgar Krallığı D) Sırp Krallığı
 E) Bizans İmparatorluğu

7. Osmanlı Devleti ile ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Merkeziyetçi bir yönetim anlayışına sahiptir.
 B) Çağ açıp kapatan ikinci Türk Devleti'dir.
 C) Üç kıtada birden hâkimiyet kurmuştur.
 D) İslamiyet'i Avrupa'da yaymaya çalışan en etkili Türk Devletidir.
 E) Son büyük Türk Federasyonu'dur.

8. —Sırbistan'a bağımsızlık verilecektir.

— Eflak, Macaristan'ın koruyuculuğuna bırakılacaktır.

— Tuna Nehri Osmanlı - Macar sınırı olacaktır.

gibi kararlar aşağıdaki antlaşmaların hangisine aittir?

- A) Zitvatoruk Antlaşması
 B) Serav Antlaşması
 C) Edirne - Segedin Antlaşması
 D) İstanbul Antlaşması
 E) Bucaş Antlaşması

9. Aşağıdaki savaşlardan hangisi Osmanlı Devleti'nin Balkan ilerleyişine karşı oluşan Haçlı Birliği'yle yapılmamıştır?

- A) I. Kosova B) Niğbolu C) Varna
 D) II. Kosova E) Palekanon

10. Osmanlı Devleti, ülke topraklarının hızla genişlemesi üzerine ortaya çıkan idari sorunlara karşı ilk olarak aşağıdaki önlemlerden hangisini almıştır?

- A) Yeni fethedilen yerlere doğrudan merkezden atamalar yapmıştır.
 B) Beylerbeyliği kurumunu oluşturmuştur.
 C) Eyaletleri kaldırmıştır.
 D) Ayanlara haklar vermiştir.
 E) Vilayetleri oluşturmuştur.

11. Osmanlı Devleti, aşağıdaki savaşların hangisiyle Balkan uluslarına gücünü ilk kez hissettirmiştir?

- A) I. Kosova Savaşı B) Niğbolu Savaşı C) Varna Savaşı
 D) II. Kosova Savaşı E) Sırpıncığı Savaşı

12. Osmanlıların Anadolu'daki Türk beyliklerini kendine bağlaması aşağıdakilerin hangisine yöneliktir?

- A) Moğol baskısından kurtulmak
 B) Beyliklerin Timur'la bağlantısını koparmak
 C) Anadolu Türk Siyasi Birliği'ni sağlamak
 D) Fetih anlayışına son vermek
 E) Haçlı Seferleri'nin olumsuzluklarını gidermek

13. Osmanlı Beyliği Osman Bey devrinde aşağıdaki Türk beyliklerinden hangisi ile ortak sınıra ulaşmamıştır?

- A) Karesioğulları B) Germiyoğulları C) Karamanoğulları
 D) Candaroğulları E) Bizans İmparatorluğu

14. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Beyliği'nin ilerleyişini kolaylaştıran nedenlerden biri değildir?

- A) Bizans ile aynı sınırı paylaşması
 B) İyi bir devlet örgütüne sahip olması
 C) Ordu teşkilatının güçlü olması
 D) Anadolu Türk Beyliklerinden destek alması
 E) Uç Beyliği olarak kurulmuş olması

15. Osmanlı Devleti'ni kuran Kayıların Anadolu'ya gelmelerinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Cengiz Han'ın önünden kaçmaları
 B) İklim şartlarının elverişsiz olması
 C) Yurt tutmak istemeleri
 D) Cihat'ı gerçekleştirmek istemeleri
 E) İslamiyet'i kabul etmek istemeleri

16. Osmanlı Devleti kurulduğu sırada Anadolu'da bazı devletler de vardır.**Aşağıdakilerden hangisi bunlardan biri değildir?**

- A) Anadolu Selçuklu Sultanlığı
 B) İznik Rum İmparatorluğu
 C) İlhanlılar Devleti
 D) Bizans İmparatorluğu
 E) Trabzon Rum İmparatorluğu

17. Aşağıdakilerden hangisi Ankara Savaşı'nın sonuçlarından biri değildir?

- A) Osmanlı Devleti'nde Fetret devrinin başlaması
B) Balkanlarda Osmanlı hâkimiyetinin zayıflaması
C) İstanbul'un fethinin en az elli yıl gecikmesi
D) Anadolu'da Beylikler devrinin yeniden başlaması
E) Anadolu'da Türk nüfus yoğunluğunun artması

18. I. Niğbolu Savaşı
II. Sırpındığı Savaşı
III. Varna Savaşı

Osmanlı'nın kuruluş devrinde yapılan yukarıdaki savaşların kronolojik sıralaması aşağıdakilerden hangisidir?

- A) I-II-III B) II-III-I C) III-I-II D) II-I-III E) III-II-I

19. Aşağıdakilerden hangisi I. Mehmet (Çelebi Mehmet) devrinde gerçekleşen olaylardan biri değildir?

- A) Haçlıların saldırı güçlerinin kırılması
B) Anadolu'da siyasi birlik çalışmalarının yeniden başlaması
C) Fetret devrinin sona erdirilmesi
D) Düzmece Mustafa (Mustafa Çelebi) İsyanının görülmesi
E) Şeyh Bedrettin isyanının çıkması

20. Kuruluş Devrinde Osmanlıya karşı yapılan Haçlı seferlerinin ortak amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kudüs ve çevresini ele geçirmek
B) Bizans'ı Osmanlıya karşı güçlü tutmak
C) Anadolu'nun zenginliklerini ele geçirmek
D) Türkleri Balkanlardan çıkarmak
E) Papa'nın hâkimiyet alanını genişletmek

21. Bizans imparatorluğu;

- Osmanlı Devletine karşı Haçlı Seferlerini başlatmak
-- Osmanlı Devletindeki taht mücadelelerini körüklemek
isterken en fazla neyi amaçlıyordu?

- A) Hıristiyan dünyasının liderliğini ele geçirmek
B) Türklerin Anadolu'dan çıkartılmasını sağlamak
C) Katolik Ortodoks kiliselerini birleştirmek
D) Daha önce kaybettiği yerleri geri almak
E) Osmanlıya karşı varlığını devam ettirmek

22. Osmanlı Beyliği kurulduktan sonra Anadolu Türk birliğini sağlama çalışmalarına da başlamıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu çalışmalardan biri değildir?

- A) Bursa'nın alınıp başkent yapılması
B) Karesioğulları Beyliğinin ele geçirilmesi
C) Hamitoğulları'ndan para ile toprak satın alınması
D) Germiyanogulları Beyliğine son verilmesi
E) Karamanoğulları ile mücadele edilmesi

23. Anadolu Türk Birliği Yıldırım Bayezit devrinde sağlanmış ancak daha sonra yeniden bozulmuştur.

Bu duruma neden olan olay aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sırpındığı Savaşı B) Sazlıdere Savaşı
C) Niğbolu Savaşı D) Birinci Kosova Savaşı
E) Ankara Savaşı

24. Osmanlılar aşağıdaki Anadolu Selçuklu Sultanlarından hangisi döneminde nereye uç beyliği olarak yerleşmişlerdir?

- A) I. Kılıçarslan - Bilecik
B) Alaaddin Keykubat - Karacadağ
C) I. Mesut - Söğüt
D) II. Kılıçarslan - Domanıç
E) I. Gıyasettin Keyhüsrev - İznik

25. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Beyliğinin kısa sürede büyük bir imparatorluk olmasının nedenlerinden birisi değildir?

- A) Kuruluş sırasında geniş topraklara sahip olması
B) Coğrafi konumunun büyümeye elverişli olması
C) Yönetimde olanların yetenekli olması
D) İktidarın tek elde toplanması
E) Bizans'ın eski gücünü kaybetmesi

26. Osmanlı Devleti'nin deniz gücünü artırması ve Rumeli'ye geçme imkânını elde etmesi aşağıdakilerden hangisinin sonucunda meydana gelmiştir?

- A) İlk düzenli ordunun kurulması
B) İpek Yolu'nun önem kazanması
C) Moğol istilasının Bursa'ya kadar gelmesi
D) Anadolu Türk birliğinin sağlanması
E) Karesioğulları'nın Osmanlı Devleti'ne katılması

27. Ankara savaşı sonuçları itibari ile aşağıdaki savaşlardan hangisi ile bir benzerlik gösterir?

- A) Yassıçemen B) Köseadağ C) Miryokefalon D) Sırpındığı E) Hittin

TEST:2 CEVAP ANAHTARI

1-A, 2-C, 3-C, 4-C, 5-C, 6-A, 7-E, 8-C, 9-E, 10-B, 11-E, 12-C, 13-C, 14-D, 15-A, 16-B, 17-E, 18-D, 19-A, 20-D, 21-E, 22-A, 23-E, 24-B, 25-A, 26-E, 27-B

Aşağıda verilen boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

- 1-) Osmanlı Devleti ile Bizans arasında yapılan ilk savaş Osman Bey döneminde 1302'deki Savaşıdır.
2-) I. Bayezid'e Niğbolu Savaşı'ndan sonra Halife tarafından unvanı verilmiştir.
3-) Osmanlılar Rumeli'de ilk aldığı yer kalesidir. döneminde alınmıştır.
3-) Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda fethettiği politikası Rumeli'de Türk nüfusunun artmasına ve Balkanlarda Türklerin kesin olarak yerleşmesine neden olmuştur.
4-) Osmanlı Devleti'nin ilk başkenti olmuştur.

Doğru Cevaplarınızı aşağıdakilerle karşılaştırınız.

1-) Koyunhisar/ 2-) Sultanı' İklım-i Rum/ 3-) Çimpe, Orhan Bey/ 4-) İskân/5-Söğüt

TEST: 3

1. Karesioğulları, Balıkesir ve Çanakkale çevresinde kurulmuş bir süre sonra ikiye ayrılmış, Balıkesir kolu 1345'te, Bergama kolu ise 1360'da Osmanlı Devleti'ne katılmıştır.

Bu bilgilere bakılarak;

- I. Siyasal birlik
- II. Coğrafi konum
- III. Ulusal yapı

durumlarından hangilerinin korunamaması Karesioğulları'nın yıkılmasını kolaylaştırmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) I, II ve III

2. Yıldırım Bayezid'den sonra boşalan Osmanlı tahtı için Yıldırım'ın oğulları arasında 11 yıl süren taht kavgalarını Çelebi Mehmet kazanmış ve tek başına Osmanlı padişahı olmuştur. Böylece Osmanlı Devleti yeniden toparlanmaya başlamıştır.

Bu duruma bakılarak;

- I. Osmanlı Devleti dağılma tehlikesi geçirmiştir.
- II. Ülke hanedan ailesinin ortak malıdır, anlayışı terk edilmiştir.
- III. Batıya doğru fetih hareketleri yavaşlamıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) I, II ve III

3. Orhan Bey, Çanakkale Boğazı'na ulaşmak ve Marmara Denizi'ne egemen olabilmek amacıyla Karesioğulları'nın taht kavgalarından yararlanarak bu beyliği topraklarına katmıştır.

Buna göre;

- I. Türk birliği
- II. Jeopolitik konum
- III. Gelirleri artırma

durumlarından hangileri bu gelişmenin sonuçlarından olumlu yönde etkilenmiştir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

4. Osmanlı Devleti'yle Timur İmparatorluğu arasında Ankara Savaşı'nın çıkmasında;

- Çin seferine çıkmayı planlayan Timur'un batısında güçlü Osmanlı Devleti'nin bulunmasından rahatsızlık duyması
- Timur'un Yıldırım Bayezid'ten kabul edilmesi mümkün olmayan isteklerde bulunması gelişmeleri etkili olmuştur.

Buna göre,

- I. Timur doğruya doğru genişleme isteğinde olmuştur.
- II. Her iki hükümdarda balkanlarda ilerleme düşüncesindedir.
- III. Yıldırım'a devletler arası eşitlik prensibine uymayan isteklerde bulunulmuştur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

5. II. Murat, Bizans İmparatorluğu'nun Çelebi Mustafa'ya verdiği destekten dolayı İmparator Manuel'i cezalandırmak amacıyla İstanbul'u kuşatmıştır.

Bu duruma bakılarak;

- I. Bizans'a karşı meşru müdafaa savaşı yapılmıştır.
- II. Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışılmıştır.
- III. İstanbul Osmanlı'ların eline geçmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız I ve II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

6. Orhan Bey'in temel politikası Rumeli'ye yerleşmektir. Bu amaçla Süleyman Paşa, Rumeli'de Bolayır ve Tekirdağ'a kadar olan toprakları ele geçirmiş ve Karesi bölgesinden getirilen bir grup Türkmen buralara yerleştirilmiştir.

Bu bilgilere bakılarak;

- I. Rumeli fetihleri kalıcı hale getirilmeye çalışılmıştır.
- II. Bizans'ın Avrupa ile kara bağlantısı tehlikeye girmiştir.
- III. Türkmenler etnik yapıyı değiştirmişlerdir.

yargılardan hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

7. Osmanlılar Karesi topraklarında ve Ankara yönünde ilerlerken Bizans'ta taht kavgaları yaşanıyordu, imparator olmak isteyen Kantakuzen, Orhan Bey'den yardım istedi. Kantakuzen, Orhan Bey'in yardımlarıyla Bizans tahtına çıkmayı başardı.

Bu duruma bakılarak;

- I. Osmanlılar Bizans'ın iç işlerine karışmıştır.
- II. İki devlet arasında sürekli bir ittifak sağlanmıştır.
- III. Kantakuzen çıkarına göre hareket etmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

8. Köseadağ Savaşı'ndan sonra bağımsızlığına kavuşan beyliklerden biri de Osmanlı Beyliği'dir. Ayrıca Anadolu Beylikleri Dönemi'nde, Anadolu'nun Türkleşmesi tamamlanmış ve Türk kültürü önem kazanmıştır.

Bu duruma bakılarak;

- I. Anadolu'da Bizans kültürü zayıflamıştır.
- II. Çok uluslu yapıya son verilmiştir.
- III. Türk nüfusunun göçüne ortam hazırlanmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

9. Osmanlı Devleti'nin İstanbul'u kuşatması ve sınırlarını Macaristan'a kadar genişletmesi, Macar kralını harekete geçirdi. Ancak Macarlar Türkleri Balkanlardan atmaya güçlerinin yetmeyeceğini görerek Papa'dan yardım istediler ve Türklere karşı Papa'nın önderliğinde Alman, Fransız, İngiliz ve Balkan uluslarından oluşan bir Haçlı ordusu kuruldu. Türkler bu orduyu 1396'da Niğbolu'da yenmiştir.

Bu bilgilere göre;

- I. Ortodokslar bu sefere destek vermemişlerdir.
- II. Papalık siyasal olayları yönlendirmeye devam etmiştir.
- III. Macarlar Orta Avrupa'yı korumak istemişlerdir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) II ve III E) I, II ve III

TEST:3 Cevap Anahtarı:

1-A, 2-D, 3-E, 4-B, 5-B, 6-D, 7-D, 8-E, 9-D

TEST:4

1. • 1345'te Karesioğulları Beyliği Osmanlı Devleti'ne bağlandı.
• 1353'te Bizans İmparatoru Kantakuzen, Gelibolu Yarımadası'ndaki Çimpe Kalesi'ni Osmanlı Devleti'ne bıraktı.

Bu gelişmelerin Osmanlılar açısından ortak sonucu aşağıdakilerden hangisi olmuştur?

- A) Anadolu Türk beyliklerinin birleşmesi
B) Bizans'ın ömrünün uzaması
C) Anadolu'dan Rumeli'ye asker sevk etmenin kolaylaşması
D) Düzenli ordunun kurulması
E) Haçlı Seferlerinin şiddetlenmesi

2. Osmanlı Devleti, batıda fethedilen topraklara doğudan gelen göçebe Türkmen aşiretlerini yerleştirmiş; bunu yaparken de birbirleriyle anlaşmazlık içinde olan aşiretlerin ayrı yerlerde iskânına özen göstermiştir. Yapılan bu uygulamanın;

- I. fethedilen bölgelere Türk kimliği kazandırma,
II. kan davalarının önüne geçme,
III. göçebe aşiretleri yerleşik hayata alıştırmaya

amaçlarından hangileriyle ilgili olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

3. Çelebi Mehmet döneminde Simavna eski kadısı Şeyh Bedrettin'in başlattığı ayaklanma, daha öncekilerden farklıydı. Çünkü Şeyh Bedrettin, kişilerin köle gibi çalıştırılmasına (angaryaya), Sünni mezhebindeki bazı kurallara ve devletin ilelebet aynı hanedandan gelen hükümdarlar tarafından yönetilmesine karşı çıkıyordu.

Buna göre, Şeyh Bedrettin İsyanı için;

- I. Mevcut düzeni değiştirmeye yöneliktir.
II. Dinî ve sosyal nitelik taşıyan bir isyandır.
III. Askerler tarafından da desteklenmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. Osmanlıların Balkanlarda ilerlemesinden telaşa kapılan Avrupalı devletler, tıpkı XI. ve XII. yüzyıllarda Selçukluları Anadolu'dan atmak için başlattıkları Haçlı Seferlerinin bir benzerini, bu kez Osmanlılar üzerine düzenlemişlerdir.

Buna göre, Osmanlılar üzerine düzenlenen Haçlı saldırılarının amacı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Bizans'ın içişlerine karışılmasını engellemek
B) Kutsal topraklara ulaşmak
C) Osmanlıları Balkanlardan çıkarmak
D) Hristiyanlığı yaymak
E) Balkan uluslarının birliğini sağlamak

5. Orhan Bey döneminden itibaren askerî, siyasi, kültürel ve ekonomik yönlerden kurumsallaşmaya çalışan Osmanlılar, kısa sürede beylikten devlete dönüşmüştür.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi kültürel alandaki kurumsallaşmaya örnek olarak gösterilebilir?

- A) Piyade (yaya) ve müselleme (atlı) adıyla askerî birliklerin oluşturulması
B) İznik'te ilk Osmanlı medresesinin açılması
C) Divan teşkilatının kurulması
D) İlk Osmanlı donanmasının inşa edilmesi
E) Vezirlik makamının oluşturulması

6. Yıldırım Bayezid döneminde İstanbul, Osmanlılar tarafından ilk kez kuşatılmış; fakat 1391'den 1401'ine kadar aralıklarla devam eden kuşatma başarılı olamamıştır.

Bu durumun aşağıdaki seçeneklerin hangisindeki teknik nedenden kaynaklandığı savunulabilir?

- A) İstanbul'un surlarını yıkabilecek güçte topların bulunmaması
B) Şehrin üç taraftan denizlerle çevrili olması
C) Batıdan Bizans'a yapılan yardımların önlenemeyişi

- D) Şehrin karşısına Anadolu Hisarı'nın yaptırılması
E) Niğbolu ve Ankara Savaşlarının çıkması

7. Kuruluş Döneminden itibaren Balkanlarda fetihlere başlayan Osmanlılar, yerli halk üzerinde hiçbir zaman dinî ya da etnik baskı uygulamamış, daha çok doğudan gelen Türkmen boylarını, iskân etme ve batı sınırlarının güvenliğini sağlama amacı gütmüştür.

Bu bilgiye göre, Osmanlı Devleti'nin fetihler sırasında;

- I. hâkimiyet alanını genişletmek,
II. artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamak,
III. yerli halkı göçe zorlamak

amaçlarından hangilerini ön planda tuttuğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) I Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

8. XIV. yüzyıl ortalarından XVI. yüzyıla kadar geçen süreçte, Balkanların önemli bölümü Türk ve Müslüman kimliği kazanmıştır.

Bunda, aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu savunulamaz?

- A) Balkanlardaki karışıklıkların
B) Ankara Savaşı sonrasında yaşanan Fetret Devri'nin
C) Osmanlı'nın izlediği iskân siyasetinin
D) Bizans'ın Balkan devletlerine yardım edememesinin
E) Osmanlı yönetiminin yerli halka hoşgörüle yaklaşmasının

9. Osmanlı Devleti'nin, bağımsızlığını ilan ettiği yıllarda düzenli ve sürekli bir ordusu yoktu.

İlk düzenli ordu, beylikten devlete geçişi sağlayan Orhan Bey zamanında yaya ve müselleme (atlı) adıyla kuruldu. Rumeli'de fetihlerin başlaması üzerine de I. Murat zamanında Yeniçeri ordusu oluşturuldu.

Buna göre Osmanlı Devleti'nin düzenli ve sürekli ordular oluşturulmasında;

- I. askere duyulan ihtiyacın artması,
II. sınırların genişlemesi,
III. devletin teşkilatlandırılması

durumlarından hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

10. Selçuklular zamanında devlet içinde küçük beylikler halinde yaşayan atabeylikler vardı.

Osmanlılarda böyle bir durumun olmayışı aşağıdakilerden hangisi ile açıklanabilir?

- A) Devletin hükümdar ve soyundan gelenlerin ortak malı olması
B) Güçlü bir merkezi yönetimin kurulması
C) Beyliklerin Osmanlı Devleti'ne bağlanması
D) Osmanlı devlet yönetiminin Selçuklulara benzemesi
E) Osmanlı devlet örgütünde Bizans'ın örnek alınması

11. Osmanlı Devleti'nin deniz gücünü artırması ve Rumeli'ye geçme imkânını elde etmesi aşağıdakilerden hangisinin sonucunda meydana gelmiştir?

- A) İlk düzenli ordunun kurulması
B) İpek Yolu'nun önem kazanması
C) Moğol istilasının Bursa'ya kadar gelmesi
D) Anadolu Türk birliğinin sağlanması
E) Karesioğulları'nın Osmanlı Devleti'ne katılması

12. Osmanlı Devleti'nin Anadolu siyasi birliğini sağlaması ilk defa hangi dönemde gerçekleşmiştir?

- A) Orhan Gazi B) I. Murat C) I. Bayezid
D) I. Mehmet E) II. Mehmet

13. Osman Bey zamanında fetihler aşiret kuvvetleri ile gerçekleştirilirken sınırların genişlemesi ile Orhan Bey zamanında yaya ve müsellemler birliklerinin, I. Murat zamanında Yeniçeri Ocağı'nın kurulduğu görülür.

Yukarıdaki bilgilere bakılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Düzensiz ordu, sınırların genişlemesiyle yetersiz kalmıştır.
 B) Osmanlı askeri teşkilatı sürekli bir gelişme göstermiştir.
 C) Türkmen göçlerinin kesilmesi Yeniçeri Ocağı'nın kurulmasını gerektirmiştir.
 D) I. Murat Devrinde Osmanlı Devleti'nin disiplinli ve devamlı bir ordusu vardır.
 E) Osmanlı Devleti sürekli büyüme içerisindeydi.

14. XIII. yüzyıl sonlarında kurulan Osmanlı Beyliği'nin kısa bir süre sonra Rumeli'ye geçmesinde aşağıdakilerden hangisinin etkisi yoktur?

- A) Doğu'da Türk – İslâm beyliklerinin olması
 B) Doğudan gelen Türkmen göçlerinin nüfus yoğunluğuna neden olması
 C) Rumeli'de siyasi otoritenin zayıf olması
 D) Osmanlı Beyliği'nde taht kavgalarının başlaması
 E) Hâkimiyet anlayışı

15. Yıldırım Bayezid'ten boşalan Osmanlı tahtı için Yıldırım'ın oğulları arasında 11 yıl süren taht kavgalarını Çelebi Mehmet kazanmış ve tek başına Osmanlı padişahı olmuştur. Böylece Osmanlı Devleti yeniden toparlanmaya başlamıştır.

Bu duruma bakılarak;

- I. Osmanlı Devleti dağılma tehlikesi geçirmiştir.
 II. Ülke hanedan ailesinin ortak malıdır, anlayışı terk edilmiştir.
 III. Batıya doğru fetih hareketleri yavaşlamıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
 D) I ve III E) I, II ve III

16. Osmanlı ülkesine katılmış olan Anadolu beyliklerinden Aydınoğulları, aşağıdaki savaşlardan hangisinin sonunda bağımsızlığını yeniden kazanmıştır?

- A) Varna Savaşı B) Ankara Savaşı C) Kosova Savaşı
 D) Sırpsındığı Savaşı E) Niğbolu Savaşı

17. Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi'nde yer alan olaylardan biridir?

- A) Kırım Hanlığı'nın Osmanlı Devleti'ne bağlanması
 B) Mısır'ın Osmanlı topraklarına katılması
 C) Bulgar Krallığı topraklarının Osmanlı ülkesine katılması
 D) Kıbrıs Adası'nın fethedilmesi
 E) Şehzade Cem'in II. Beyazıt'a baş kaldırması

18. Kuruluş Dönemi ile ilgili aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) Bursa'nın alınması - Orhan Bey
 B) Anadolu eyaletinin kurulması - I. Murat
 C) Edirne'nin Fethi - I. Bayezid
 D) Fetret Devri'nin sona ermesi - I. Mehmet
 E) II. Kosova Savaşı - II. Murat

CEVAP ANAHTARI:

1-C, 2-E, 3-D, 4-C, 5-B, 6-A, 7-C, 8-B, 9-E, 10-B, 11-E, 12-C, 13-C, 14-D, 15-D,
 16-B, 17-C, 18-C, 19-B, 20-E, 21-C, 22-D, 23-E, 24-D

19. Malazgirt Savaşı'ndan Sonra Anadolu'ya gelen Oğuzların 24 boyundan biri olan Kayılar kurulduğu ilk yıllarda Anadolu Selçuklu Devleti'ne bağlılığını bildirdiği halde diğer Türk boyları Selçuklularla mücadeleye girişmişlerdir.

Bu durum Osmanlı Devleti'ne olumlu etkisi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Anadolu'da Bizans hâkimiyetinin artması
 B) Yetenekli devlet adamlarının Osmanlı'nın hizmetine girmesi
 C) Bizans siyasi varlığının uzun sürmesi
 D) Rumeli'ye geçişin kolaylaşması
 E) Doğu Anadolu'da güçlü bir beyliğin ortaya çıkması

20. Osmanlı Beyliği'nin kurulduğu yıllarda;

- I Anadolu'da siyasi Birliğin olmaması
 II. Balkanlarda güçlü bir merkezi devletin olmaması
 III. Avrupa'da yüzyıl savaşlarının başlaması

gelişmelerinden hangilerinin Osmanlı fetihlerinin yönünün Batı olmasında etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) I, II ve III

21. Osmanlı Beyliği Bizans sınırında bir uç beyliği olduğu için Moğol baskısından az etkilenmiş ve Avrupa'ya açılacak bir bölgede kurulmuştur.

Yalnız buna göre Osmanlı Beyliği'nin

- I. Coğrafi konumu
 II. Merkezi otoritesinin güçlü olması
 III. Jeopolitik bir yerde kurulması

Özelliklerinden hangileri kısa sürede büyümesinde etkili olmuştur.

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

22. Osmanlı Devleti'nin 1402 Ankara savaşında Timur'a yenilmesinin sonucunda Anadolu'da Türk beylikleri yeniden kurulmuş taht kavgalarının hüküm sürdüğü Fetret Devri başlamıştır.

Bu gelişmelerin Anadolu'da aşağıdakilerden hangisine yol açması beklenmez?

- A) Birlik ve beraberliğin zedelenmesi
 B) Sosyal sorunlarının baş göstermesi
 C) Ülke idaresinin güçleşmesi
 D) Halkın devlete bağlılığının artması
 E) Huzursuzluğun yaygınlaşması

23. Aşağıdakilerden hangi seçenek bir yönüyle diğerlerinden farklı gösterir?

- A) Ehl-i Hirfet B) Muhtesip C) Gedik
 D) Adet-i Ağnam E) Divan-ı Hümayun

24. İlk Osmanlı derya beyi olan.....İzmit kıyılarına yerleşerek bir donanma kurmuştur.

Yukarıdaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) Çaka Beyi B) Barbaros C) Gündüz Alp
 D) Karamürsel Alp E) Kılıç Reis

OSMANLI DEVLETİ YÜKSELİŞ DÖNEMİ SİYASİ GELİŞMELER

II. MEHMET (1451-1481)

Babası II. Murat'ın ölümü üzerine tahta geçen II. Mehmet babası zamanındaki antlaşmaları yeniledi. Daha önce kuşatılan ve alınamayan İstanbul'un Fethi için başlıca yapılan hazırlıklar:

-Anadolu Hisarı karşısına Rumeli Hisarı'nı yaptırdı. Hisara Boğazkesen adı verildi. Bundan sonra, Boğazdan geçecek bütün yabancı gemiler için izin alma zorunluluğu getirildi.

-Kuşatmayı denizden desteklemek için büyük bir donanma hazırlandı(400 parçalık bir donanma oluşturuldu.).

-Bizans'ın İstanbul dışındaki topraklarından Vize ve Silivri kaleleri alınarak batı ile bağlantısı kesildi.

-Surları aşmak için tekerlekli kuleler yaptırdı.

-Surları yıkmak amacıyla büyük toplar döktürüldü.

-Kuşatma sırasında, Mora despotlarının Bizans'a yardım etmelerine engel olmak için akıncılar, Mora üzerine ve Balkanlara gönderilerek Balkanlarda bir ordu bulunduruldu.

İstanbul'un fethini gerektiren sebepler;

* Çok önemli stratejik bir yerde bulunması (İstanbul'un coğrafi konumu son derece önemliydi),
Bizans tarafından Türklerin geçiş yollarının ve bağlantılarının engellenmesi,

* Bizans'ın Osmanlı aleyhine faaliyetlerde bulunması,
* Daha önce birçok defa kuşatıldığı halde alınamamış olması, (Bulgarlar, Avarlar, Araplar, tarafından kuşatılmış ve alınamamıştır.)

* Devletin büyümesi ve gelişmesi için İstanbul'un alınması gerekiyordu.

* İstanbul, aynı zamanda kara ve deniz ticaret yollarının üzerinde bulunması nedeniyle, ekonomik yönden de büyük önem taşıyordu.

*Ayrıca II. Mehmet; İstanbul'u fethederek Rumeli ve Anadolu'daki Türk topraklarını birleştirmek için kentin alınması konusunda kesin karar vermişti.

Yapılan çalışmalar sonunda 29 Mayıs 1453 tarihinde salı günü İstanbul fethedildi. Ortaçağın sonu yeniçağın başlangıcı kabul edilen İstanbul'un Fethi ile kuruluş devri sona erdi ve yükselme devri başladı.

İstanbul'un Kuşatılması ve Fethi:

II. Mehmet, hazırlıklarını tamamladıktan sonra, Edirne'den hareket etti ve 5 Nisan'da İstanbul surları önüne geldi. İmparatora elçi göndererek boş yere kan dökülmemesi için, İstanbul'un teslimini istedi. İstanbul'un kuvvetli surlarına ve Avrupa'dan gelecek yardıma güvenen imparator, bu teklifi reddetti. 6 Nisan 1453'te kuşatma başladı. Nisanın on sekizine kadar süren top atışları sonucu, surlarda birçok gedik açıldı.

Bunun üzerine bir gece saldırısı düzenlendi. Bu hücumda tekerlekli kuleler kullanıldı. Ancak Bizanslılar bu kuleleri, karada ve suda yanabilen **Grejuva** (Rum ateşi) ile yaktılar. Aynı anda donanma, zinciri kırarak Haliç'e girmek istediysen de başarılı olamadı.

Papanın aracılığı ile kuşatmanın onuncu günü Bizanslılara gönderilen üç Ceneviz ve bir Bizans gemisinin, Türk gemilerini yarararak Haliç'e girmesi Fatih Sultan Mehmet'i kızdırdı.

Bunun üzerine II. Mehmet, Osmanlı donanmasının, denizden ulaşamadığı Haliç'e karadan kızaklar üzerinde kaydırılarak indirilmesi çalışmalarını başlattı. Galata sirtlarında bulunan yetmiş gemi, karadan kızaklar üzerinde çekilerek Haliç'teki Kasımpaşa Limanı'na indirildi.

II. Mehmet, 28 Mayıs gecesi büyük bir hücum başlattı. Bu hücum, 29 Mayıs 1453 Salı günü, Türk askerinin İstanbul'a girmesiyle sonuçlandı. Bu başarısından dolayı II. Mehmet'e **Fatih** unvanı verildi.

*Fetihten sonra, Bizans halkına mal ve can güvenliği sağlandı. Rumların patriklerini seçmelerine izin verildi. Ermeni ve Yahudi topluluklarına inanç ve ibadet serbestliği tanındı.

***UYARI:** Fatih'in bu politika ile gerçekleştirmek istediği amaç, Ortodoks mezhebindeki Hristiyanları denetim altında bulundurarak onların Avrupa'da Katolik Hristiyanların etkisi altına girmelerini önlemektir.

Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u yeniden imar etmek, ekonomisini canlandırmak ve kentin Türk nüfusunu artırmak için çalışmalara başladı. İlk olarak kentin bozulan su şebekesini ve yolları tamir ettirdi. İstanbul'a Anadolu ve Rumeli'den göçmenler, tüccar ve zanaatkarlar getirtti. Çarşı, hamam, fırın gibi birçok yapı inşa ettirdi.

İstanbul'un Fethi, Fatih Sultan Mehmet ve Osmanlı Devleti'ne büyük bir ün kazandırdı. Bu kentin ele geçirilmesiyle Avrupa, önemli bir üssünü Osmanlılara bırakmış oldu. İstanbul; ekonomik, askeri ve idarî açıdan Osmanlı Devleti için en uygun başkentti. Çünkü Osmanlıların, Anadolu ve Balkanlarda hareket ve denetim kolaylığı elde etmelerini sağlayabilecek çok önemli bir konumdaydı.

ÖRNEK TEST: Aşağıdaki savaşlardan hangisi Yavuz Sultan Selim döneminde olmamıştır?

- A) Çaldıran Savaşı B) Turnadağ Savaşı C) Mercidabık Savaşı
D) Ridaniye Savaşı E) Mohaç Savaşı

Doğru Cevap "E"dir

Fatih Döneminde Anadolu'daki Gelişmeler:**İSTANBUL'UN FETHİNİN TÜRK TARİHİ AÇISINDAN ÖNEMİ**

1. İstanbul Osmanlı Devleti'nin başkenti yapıldı.
2. İstanbul'un Fetih ile Osmanlı Devleti için İmparatorluk dönemi başladı.
3. Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğü sağlandı.
4. Karadeniz ve Akdeniz arasındaki ticaret yolunun denetimi, Türklerin eline geçti.
5. Osmanlı Devletinin Kuruluş devri sona ererek Yükselme Devri başladı.

***Not:** Bu durum Akdeniz ve Karadeniz ticaretinde etkili olan **Venedik** ve Cenevizlere zarar verdi.

5. İstanbul'da bulunan Ortodoks kilisesinin koruyuculuğu Osmanlıların eline geçti.

***Not:** Böylece Osmanlı Ortodoksların lideri konumuna gelmiştir. Bu kilisenin denetim altına alınması, Hristiyan birliğini parçalama amacı taşımaktadır.

6. Osmanlı Merkezi yönetim güçlendi.

İSTANBUL'UN FETHİNİN DÜNYA TARİHİ AÇISINDAN ÖNEMİ:

1. İstanbul'un fethi ile Ortaçağ kapandı, Yeniçağ başladı.
2. Ortodokslar Osmanlı himayesine alınarak onların din ve vicdan özgürlüğü sağlandı.
3. Doğu Roma İmparatorluğu sona erdi.
4. Savaşta toprakların üstünlüğü anlaşıldı. Bundan dolayı sur ve kalelerin önemi azaldı.
5. Feodalizmin yıkılış süreci hızlanmış oldu.
6. İstanbul'un Türklerin eline geçmesi üzerine Avrupalılar yeni ticaret yolları aramaya başladı.

Not: Bu durum **Coğrafi Keşiflerin** zorlayıcı nedenini oluşturmuştur.

Batıdaki Gelişmeler; Fatih'in Batı Politikası:

Rumeli'de Belgrad hariç tüm Sırbistan'ı Osmanlı ülkesine kattı. Mora despotunu ortadan kaldırdı. Eflak ve Boğdan Osmanlı devletine bağladı. Bosna-Hersek fethedildi.

Osmanlı Devleti'nin İstanbul'u almasından sonra Rumeli ve Ege Denizi'nde yapmış olduğu fetih hareketleri Venediklilerin doğu ticaretine zarar vermişti. Bu yüzden 1463 yılında başlayan **Osmanlı-Venedik savaşları** Osmanlıların üstünlüğü ile sona erdi. Venediklilerle yapılan anlaşmaya göre;
-Venediklerin elinde bulunan İtalya'daki Mora Yarımadası alındı.
-Eflak ve Bosna Osmanlı topraklarına katıldı.
-Ayrı ayrı yapılan bir seferle; Hersek Dukaklığı ve Boğdan Osmanlıya bağlandı.

Venedikliler her yıl ödeyecekleri vergiye karşılık bazı imtiyazlar kazandılar. İstanbul'da balyoz (elçi) bulundurabilecekti. Bu olay Osmanlı Devletinin verdiği ilk imtiyazdır.

Balkan fetihlerinden sonra Anadolu'ya yönelen Fatih'in buradaki amacı neydi?

Anadolu'daki siyasi otoriteyi sağlamak ve Kara deniz ticaretini denetim altına almaktı.

Bu nedenle, Fatih Sultan Mehmet döneminde; **Amasra** Cenevizlerden alındı. **İsfendiyoğulları'na** son verildi. Böylece Kastamonu ve çevresi Osmanlıya bağlanmış oldu. Trabzon Rum imparatorluğuna son verildi. Konya alınarak Karaman ülkesi topraklarının bir bölümü Osmanlı topraklarına katılmıştır. Bir Türk Devleti olan Akkoyunlu Devleti ile 1473 yılında yapılan savaşta Akkoyunlular yenilgiye uğratılmıştır.

Otlukbeli Savaşı (1473):

14. yüzyılda Doğu Anadolu'da bir devlet kuran Akkoyunlular Uzun Hasan zamanında çok güçlendiler. Uzun Hasan, kısa zamanda ülkesinin sınırlarını genişleterek büyük bir devlet kurdu. Uzun Hasan'ın Osmanlılar aleyhine faaliyetlerde bulunması, Osmanlıya itaatini bildirmemesi, Osmanlıya karşı Karamanoğulları'na destek verip koruması, Osmanlıya karşı batıdaki Rodos Şövalyeleri ve Venediklerle işbirliği yapması ve kendini Timur gibi görmeye başlaması üzerine Osmanlılar ile Akkoyunlu Devleti'nin arasını açtı. Bunun üzerine Fatih, Akkoyunlular ile savaşa karar verdi. Erzincan yakınlarında **Otlukbeli**'de yapılan savaşta, Osmanlı ordusu ateşli silâhların yardımıyla Akkoyunlu ordusunu birkaç saat içinde yenilgiye uğrattı (1473). Bu yenilgiden sonra bir daha kendisini toparlayamayan **Akkoyunlu Devleti**, Uzun Hasan'ın ölümünden sonra dağılma sürecine girdi. Bir süre sonra Safaviler Akkoyunlu Devleti'ne son verdi.

Not: Karaman ülkesi ve Akkoyunlu ülkesi kesin olarak II. Beyazıt zamanında Osmanlı devletine bağlanmıştır.

Fatih Sultan Mehmet döneminde denizlerde ise Ege adaları, Kırım Hanlığı ve Yunan Adaları alınmıştır İtalya seferi gerçekleşmiştir. Son zamanlarında hicaz suyuolları ve Dulkadiroğulları yüzünden Memluklar ile ilişkileri bozulmuştu. Bu olay II. Beyazıt döneminde de devam etmiştir.

Fatih Devri Osmanlıların en parlak devridir. Yalnız toprak bakımından değil kültür ve uygarlık bakımından da gelişmiştir. Kendi adıyla söylenen Fetih medresesini kurmuş İstanbul'un çeşitli resimlerini çizdirmiştir. Kendinden önceki Osmanlı padişahlarının; devlet **ve** memleket yönetiminde yaptıkları kanun ve tüzükleri bir araya getirerek kanunnamesini oluşturmuştur.

Koyduğu kardeş katli maddesindeki hükmü; devletin geleceği için kardeşlerin öldürebileceği kanunu Fatih Sultan Mehmet'e ait bir kanundur.

Örnek Test: Aşağıdakilerden hangisi Kanuni Sultan Süleyman'ın Batı'da izlediği politikalarından biri olarak söylenemez?

- A) Şarhken'in oluşturmaya çalıştığı Avrupa Hristiyan birliğini bozmak
- B) Şarhken'e karşı Fransa'yı korumak
- C) Katoliklere karşı Protestanları desteklemek
- D) Kapitülasyonları Avrupa devletlerine yaygınlaştırmak
- E) Fransa'ya kapitülasyonlar vererek, Osmanlı Devleti yanına çekmek

Doğru Cevap: "D"dir.

II. BEYAZIT DÖNEMİ (1481-1512)

Fatih'in ölümü üzerine yerine oğlu Beyazıt geçti. Zamanın en önemli olayı Kardeşi Cem'in isyanı olayıdır. Bu nedenle dış siyaset açısından sönük geçmiştir. Fatih zamanında bozulan Memluk ilişkileri; Hicaz suyuolları, Dulkadiroğulları arasındaki taht kavgaları, Ramazan Oğullarını egemenlikleri altına almak istemeleri, Hindistan'dan gelen hediyelere el koymak istemeleri yüzünden iyice araları bozulmuştu. Fakat yapılan savaşta kesin sonuç alınamaması üzerine aralarında anlaşma yapmışlardı.

Bu dönemde Osmanlı-Venedik ilişkileri bozulmuştu. Bu dönemde Kemal ve Burak Reislerin başardığı savaşları ile Venediklerin elinde bulunan **İnebahtı, Nemarin ve Yunan adaları** geri alındı. II. Beyazıt devrinde Akkoyunlu devleti tamamen yıkılarak yerine Şah İsmail Tarafından 1501 tarihinde Safevi Devleti kurulmuştur.

İran'da kurulan Safevi devletinin güçlenmesi Osmanlı devletini endişelendirmiş ve Padişahın İran'daki bu gelişmeler karşısında gevşek hareketi nedeniyle I. Selim (Yavuz)'un tahtı ele geçirmeyi hedeflemiştir.

Fatih'in vefatından sonra devşirme devlet adamları ve yeniçerilerin desteğini alan II. Bayezid Osmanlı tahtına çıktı. Fatih'in diğer oğlu Cem ise II. Bayezid'in hükümdarlığına itiraz etti. Cem Sultan'ın imparatorluğu paylaşma teklifini II. Bayezid kabul etmeyince Cem Sultan Bursa'ya gelerek hükümdarlığını ilan etti. Bursa yakınlarında yapılan savaşta kaybeden Cem Sultan Mısır'a giderek Memluklara sığındı. Karamanoğulları ve Memlukların desteğiyle yeniden ayaklanan Cem Sultan başarılı olmadı. Cem Sultan'ın Rumeli'ye geçeceğini öğrenen II. Bayezid Rodos şövalyeleriyle anlaştı. Rodos şövalyeleri Cem Sultanı Rumeli'ye geçirme yerine Fransa'ya götürdüler. Şövalyeler Cem'i ellerinde bulundurmakla Rodos adasının güvenliğini sağlayabileceklerine inanıyorlardı. Uzun görüşmeler sonucunda Cem Sultan önce Papa'ya daha sonra da Fransa kralı VIII. Şarlen'e teslim edildi. Cem Sultan Haçlı Seferi düzenlenmesine ve din değiştirmeye yanaşmayınca Avrupalılar Cem'i gözden çıkardılar.

Not 1: 1495'te Cem Sultan in ölümü üzerine Avrupalıların bir Osmanlı şehzadesini kullanarak düzenlemeyi planladıkları Haçlı Seferi sonuçsuz kalmıştır.

Not 2: Osmanlı Devleti'nin iç sorunu olan Cem Olayı, Rodos şövalyeleri ve Avrupalıların devreye girmesiyle dış sorun (Avrupa sorunu) haline gelmiştir. Ayrıca bu taht kavgası Osmanlıların dış siyasette pasif kalmalarına ve İspanya'daki Müslümanlara yeterli yardımın yapılamamasına neden olmuştur.

Osmanlı - Memlûk İlişkileri

Fatih döneminde bozulan Osmanlı - Memlûk ilişkileri II. Bayezid döneminde savaşa dönüşmüştür.

Osmanlı Memlûk ilişkilerinin bozulmasında;

- Memlukların Cem Sultan'ı desteklemesi ve Memlukların Ramazanoğulları ile Dulkadiroğulları topraklarına egemen olmak istemesi etkili olmuştur.

1485 yılında başlayan savaşlar altı yıl devam etmiş ve kesin bir sonuç alınamamıştır. Sadrazam Davut Paşa tarafından Yeniçeri Ocağı'na ilk kez bu savaşlar sırasında ateşli silahlar (tüfek)

dağıtılmıştır. Tunus hükümdarının girişimiyle 1492'de yapılan antlaşma ile Fatih dönemindeki sınırlara dönüldü.

Osmanlı - Venedik İlişkileri:

II. Bayezid döneminde Doğu Akdeniz'deki Osmanlı egemenliği Venediklilerin ticaret faaliyetlerini engelliyor, Venediklilerin buralara egemen olması da Osmanlıların hareket serbestliğini kısıtlıyordu. Venediklilerin Mora halkını Osmanlılara karşı kıskırtması **Osmanlı - Venedik** savaşını başlatmıştır (1499). Cem Sultan'ın ölümünden sonra daha aktif bir politika izleyen Osmanlı Devleti, ilk önemli deniz zaferini bu savaşta kazandı, **İnebahtı, Modon, Koron ve Navarin kaleleri** Venediklilerden alındı. Böylece Venedikliler Mera'dan tamamen çıkarılmıştır (1502).

Endülüs'e Yardım Gönderilmesi:

İspanya'daki Katolikler; Müslüman Arap ve Yahudilere karşı soykırım hareketine girişmişlerdi. 1492 yılında Türk denizcileri, İspanya'daki Arap ve Yahudileri soykırımdan kurtarmıştır. Arapları Kuzey Afrika'ya taşınmış, Yahudilerin büyük bir kısmı Osmanlı topraklarına yerleştirilmiştir. Bu durum **Osmanlıların hoşgörüsünü, ezilen uluslara ve mültecilere yardımcı olduğunu göstermektedir.**

Balkanlardaki Gelişmeler:

II. Bayezid döneminde Karadeniz sahillerine seferler düzenlenmiştir. Boğdan üzerine sefer düzenlenerek **Kili ve Akkerman** Osmanlı yönetimine geçmiş ve Boğdan yeniden Osmanlı egemenliğine girmiştir (1484). Osmanlıların bu bölgeye ilgi göstermesinde Boğdan'ın Macarlarla işbirliği yapması ve Osmanlı Devleti'nin Karadeniz ticaretini engellemesi etkili olmuştur.

Bu fetihlerle;

-**Osmanlı toprakları karadan Kırım'la birleşmiştir.**

- **Karadeniz'in batı sahilleri Osmanlıların hakimiyeti altına girmiştir.**

XVI. yüzyılda Osmanlı donanması Karadeniz ve Akdeniz'de söz sahibi haline gelmiştir. Aynı tarihlerde Venedikliler denizcilik alanında zayıflamış, ancak Akdeniz'in batısında İspanya ve Portekiz iki güçlü denizci devlet olarak ortaya çıkmıştır.

Osmanlı - İran İlişkileri:

Akkoyunluların taht kavgalarından yararlanan Şah İsmail bu devleti yıkarak İran'da **Safaviler Devleti'ni kurdu (1502)**. XVI. yüzyıl başlarında Şah İsmail. Anadolu'yu hâkimiyeti altına alarak Türkistan, İran ve Kafkasya'yı da içine alan büyük bir devlet kurmayı amaçlıyordu.

Safaviler in bu amacı Osmanlı Devleti'nin çıkarlarına **ters** düşüyordu. Şah İsmail amacına ulaşabilmek için Anadolu'da çeşitli ayaklanmaları desteklemiştir.

Şah İsmail taraftarlarının çalışmaları sonucunda Anadolu'da isyanlar çıkmıştır. Bu isyanların en önemlisi Şahkulu İsyanı idi (1511). Şahkulu İsyanını güçlükle bastırabilmiştir. Bu durum Safevilerin Anadolu'daki etkinliğinin arttığını gösterir.

Osmanlı - İran ilişkilerinin Osmanlılar aleyhine gelişmesi üzerine Şehzade Selim, babasına karşı ayaklandı. Yeniçeriler ve devlet adamlarının desteklemesi üzerine I. Selim padişah oldu (1512).

I. SELİM (YAVUZ) DÖNEMİ (1512 -1520)

II. Bayezit'in üç oğlu vardı. Büyük oğlu Ahmet; Amasya'da, ortanca oğlu Korkut; Manisa'da, küçük oğlu Yavuz Selim; Trabzon'da vali idiler. II. Bayezit, Selim'in tahta geçmesine karşıydı, çünkü **Şehzade Ahmet'in** tarafını tutmaktaydı. Yavuz Selim hükümdar olmak istiyordu. Ancak; padişah olma konusunda vâris, kanunen belirlenmediği için, tahta geçmek için harekete geçti. Bu gaye ile Trabzon'dan Kefe'ye giden Yavuz Selim, Kayın Pederi **Kırım Hanı Mengili Giray'dan** aldığı kuvvetlerle Trakya'ya geldi. Babası II. Bayezit ile **Çorlu** yakınlarında yaptığı savaşı kaybeden Yavuz Selim, **Kefe'ye** kaçtı. II. Bayezit, yerine oğlu Ahmet'e bırakmak için onu **İstanbul'a** çağırdı. Ancak Yeniçerilerin ayaklanması ve Yavuz'u istemesi sonucu II. Bayezit, padişahlığı oğlu **Yavuz Selim'e** bırakmak zorunda kaldı (1512).

Saltanatının ilk dönemlerinde kardeşleri ile yaptığı saltanat mücadelesini kazanmak için önce Şehzade Korkut'u daha sonra da Şehzade Ahmet'i yakalatıp öldürttü. Ve böylece içteki sorunu sert bir şekilde çözen Yavuz Sultan Selim, bundan sonra doğu siyasetine ağırlık vermiştir.

Yavuz Sultan Selim'in temel amacı İslam dünyasında birliği sağlamaktır. Bunun için Türkistan'a kadar ulaşmak istiyordu. Hindistan ve Çin'in haritalarını çizdiren Yavuz Sultan Selim, Yeniçeri **Ocağı'nı** yeniden düzenledi ve donanmayı güçlendirdi.

Yavuz Sultan Selim batıdaki devletlerle yapılmış olan anlaşmaları yenileyerek doğuya yöneldi. Doğudaki faaliyetleriyle oğlu Kanuni Sultan Süleyman'ın Avrupa ve Akdeniz'deki faaliyetlerine ortam hazırlamıştır.

Osmanlı - İran İlişkileri:

Yavuz Sultan Selim'in hükümdar olmasından sonra Şah İsmail, Anadolu'da mezhep propagandasını yoğunlaştırmıştı. Bu durumu çözmek amacıyla İran üzerine sefere çıkmıştır. İki devlet arasında yapılan **Çaldıran Savaşı'nda (1514)** Şah İsmail yenildi. Bu savaşta Osmanlı ordusunun ateşli silâhlara sahip olması, savaşı kısa sürede sonuçlandırmış ve Osmanlılar kesin zafer kazanmışlar.

Çaldıran savaşının sonuçları;

- Anadolu'da Safevi tehlikesi önlenmiştir.
- Tebriz - Halep ve Tebriz - Bursa arasındaki İpek yolu Osmanlı denetimine girmiştir.
- Doğu ve Güneydoğu Anadolu ele geçirilmiştir. Çaldıran Savaşı dönüşünde Dulkadiroğulları Beyliği üzerine bir sefer yaparak **Turnadağ Savaşı (1515)** ile bu beyliğe son verdi ve toprakları Osmanlılara katıldı. Ayrıca bu savaş sonucunda Çukurova'daki Ramazanoğulları Beyliği de Osmanlı Devleti'ne bağlandı.
- Anadolu'da Türk Birliği kesin olarak sağlandı.
- Çaldıran Zaferi ile kazanılan topraklar, Osmanlılar ile Memlûkleri komşu yaptı.

Not: Dulkadiroğulları Beyliğinin Osmanlı Devleti'ne katılmasından sonra Anadolu'da Türk siyasal birliği kesin olarak sağlanmıştır.

Osmanlı - Memlûk İlişkileri ve Mısır Seferi:

Fatih'in son zamanlarında bozulmaya başlayan Osmanlı-Memlûk ilişkileri, II. Bayezit döneminde daha da gerginleşti.

İki ülke arasındaki ilişkilerin bozulmasının başlıca nedenleri şunlardır:

Memlûk hükümdarı Kayıtbay'ın, II. Bayezit'in kardeşi Cem Sultan'a bir hükümdar gibi davranması ve Osmanlılara karşı Karamanoğlu Kasım Beyi desteklemesi, Memlûkların, Dulkadiroğulları Beyliği'nin iç işlerine karışmaları, Ramazanoğulları Beyliği'ni egemenlikleri altına almak istemeleri.

Osmanlılar ile Memlûklar arasında 1485'te başlayan ve 1491'e kadar devam eden savaşlarda, Osmanlılar çoğu zaman başarısız oldular. Her iki taraf için de büyük kayıplara neden olan bu savaşlar, Tunus hükümdarının aracılığıyla sona erdi. Osmanlılar, ele geçirmiş oldukları Çukurova yöresini Memlûklara bıraktılar. Yavuz Sultan Selim zamanında Dulkadiroğulları Beyliği'ne son verilmesi, iki ülke arasındaki ilişkileri gerginleştirdi. Ayrıca Memlûk Sultanı **Kansu Gadrî**, Yavuz Sultan Selim'in kardeşi Şehzade Ahmet'in oğlu Kasım'ı himayesine alarak bunu Osmanlılara karşı bir tehdit olarak kullandı.

Müslümanlarca kutsal kabul edilen Mekke ve Medine'nin Memlûklara bağlı olması, Abbasî halifesinin Mısır'da bulunması, Baharat Yolu'nun sona erdiği limanların Memlûkların elinde bulunması Memlûklara İslâm Dünyasında üstünlük sağlıyordu. Memlûkların bu özellikleri Yavuz Sultan Selim'in amacı ile çakışıyordu. Çünkü Yavuz Sultan Selim'in amacı; **Türk ve İslâm dünyasını tek bir yönetim altında toplamaktır.**

Not 1: Yavuz'un yönetimi eline alması ve 1517 yılında halifeliği eline geçirmesi ile birlikte Osmanlı döneminde teokratik yönetim başlamıştır.

Not 2: Memleket genişleme döneminde eyaletlere ayrılarak yönetilmeye çalışılmıştır.

Mısır Seferi'nin Sonuçları:

- Memlûk Devleti yıkılmış, **Suriye, Filistin ve Mısır** Osmanlı topraklarına katılmıştır.
- Kıbrıs, Girit ve Rodos adaları dışında Doğu Akdeniz Osmanlı egemenliği altına girmiştir.
- **Hicaz** Osmanlı himayesine girmiş. Abbasi halifesi ve kutsal emanetler İstanbul'a getirildi.
- Halifelik Osmanlı Devleti'ne geçmiş, böylece Osmanlı Devleti teokratik bir karakter kazanmıştır.
- Bu seferden sonra Osmanlı Devleti İslâm dünyasının, lideri olmuştur,
- Elde edilen ganimetlerle Osmanlı hazinesi zenginleşmiş.
- Doğu Akdeniz'den geçen Baharat Yolu Osmanlı egemenliğine geçti fakat Avrupalıların Ümit Burnu Yolu'nu bulması Osmanlı Devleti'nin istediği kazancı elde etmesini engellemiştir.
- Venedikliler; Kıbrıs'ı ve Rodos için Memlûklara ödediği vergiyi Osmanlı Devleti'ne ödemeye başlamıştır.
- Mısır'ın ele geçirilmesi ile Kuzey Afrika'nın fethi için önemli bir üs elde edildi.

BİLDİKLERİMİZİ TEKRARLAYARAK PEKİŞTİRELİM:

*İstanbul'un fethinden sonra: Ayasofya Kilisesi camiye çevrilen ilk kilise oldu.

* **Baharat ve İpek Yolu:**

İstanbul'un fethi ile Fatih döneminde İpek yolunun denetimi,
Yavuz döneminde ise Mısır'ın fethi ile Baharat Yolu Türklerin eline geçti.

* Macaristan'ın fethi ile Avusturya ile komşu olan Osmanlı devleti en çok Avusturya (Almanya) ile mücadele etmiştir.

*Ferhat Paşa Antlaşması ile doğuda en geniş sınırlara ulaşıldı.

* **II. Bayezit** döneminde Yükselme döneminde duraklama, **Köprülüler** döneminde ise **duraklama döneminde bir yükselme** dönemi yaşandı.

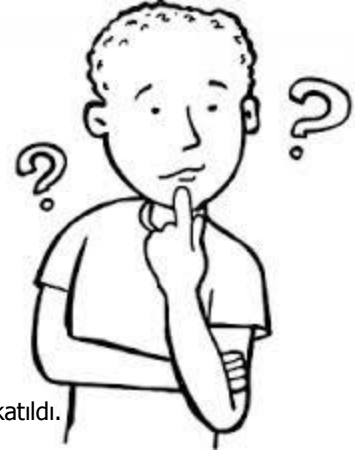
***Cezayir**, Hızır Hayrettin Paşa'nın Osmanlı hizmetine girmesiyle Osmanlı topraklarına katıldı.

Mısır'ın fethi ile **Kutsal emanetler** İstanbul'a getirilmiştir.

* **Amasra ve Kırım Fatih döneminde** fethedilince en çok bundan zarar gören devlet Cenevizler olmuştur.

* Kanuni döneminde; Rodos Adası, Trablusgarp, Sakız Adası alınmış. Cebre Deniz Savaşı yapıldı. Hint Deniz'ine Seferler düzenlendi.

* **Fatih döneminde Venediklere**, Kanuni döneminde Fransızlara, III. Murat döneminde ise İngiltere'ye kapitülasyon hakları verildi.

A. Aşağıda verilen cümlelerin önündeki boşlukların doğru olanlarına "D", yanlış olanlara ise "Y" yazınız.

- () Moğollar Altın Orda devleti üzerine düzenledikleri seferlerle Rusya'nın güçlenmesine neden olmuşlardır.
- () Kırım Hanlığının Osmanlı himayesine girmesi I. Beyazıt (Yıldırım) döneminde gerçekleşmiştir.
- () Yaya ve müsellemlerden oluşan ilk düzenli Osmanlı ordusu Orhan Bey tarafından kurulmuştur.
- () Anadolu Hisarı, Osmanlı Padişahı Yıldırım Beyazıt tarafından yaptırılmıştır.
- () Arapların fütüvvet, Selçukluların ahilik dedikleri geleneklere göre Osmanlılarda herhangi bir meslek dalında çırakların kalfalığa, kalfaların ise ustalığa yükselmeler loncalar tarafından sağlanmaktaydı. Gedik adını verilen bir belge ile ancak dükkân açabiliyorlardı.

B. Aşağıdaki tabloda boş olan yerleri örnekteki gibi siz doldurun.

Örnek	Karesi	Beyliği'ne son verilerek Osmanlı topraklarına katılması Osmanlıların denizcilikte söz sahibi olmalarına yani donanma gücüne kavuşmasına neden olmuştur.
A.		Savaşı Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki hakimiyeti kesinleşmiştir.
B.		Savaşı İlk Osmanlı- Haçlı Savaşı olarak bilinir.
C.		Bizans İmparatorlunun ilk kez yer aldığı savaştır.
D.		Döneminde Napoli krallığının elinde bulunan Otranto Gedik Ahmet Paşa komutasındaki bir ordu tarafından ele geçirilmiştir.
E.		Fatih Sultan Mehmet döneminde Akkoyunlular ile yapılan savaştır. Akkoyunlular bu savaşta zayıflamış ve yenilerek yıkılma sürecine girmişlerdir.

C. Aşağıdaki cümlelerde bulunan boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

- Fethedilen yerler ve buralarda yaşayan insanların özellikleri, dirilik gelirlerinin ayrıntılı biçimdedeFTERlerine kaydedilmiştir.
- Haçlıların Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda atma umuduile sona ermiştir.
- Osmanlı Devleti'nin ilk medresesi Orhan Bey dönemindete açılmıştır.
-Savaşı sonrası Osmanlılarda Fetret dönemi başlamıştır.
- ilk sosyal nitelikli dini isyanindir vedöneminde çıkmıştır

CEVAP ANAHTARI

A. 1.D, 2.Y, 3.D, 4.D, 5.D .

B.

Cevap Anahtarı

A.II. Kosova / B.Sırsındığı/ C. Koyunhisar/ D.II. Mehmet/ E.-Otlukbeli

C.

a)-tahrir/ b) II. Kosova Savaşı/ c)İznik/ d) Ankara/ e) Şeyh Bedrettin-I. Mehmet

TEST 5
KURULUŞ VE YÜKSELME DÖNEMİ İLE İLGİLİ TEST SORULARI

1. Aşağıdakilerin hangisinin alınmasıyla Osmanlılar Baltık Denizine ulaşmışlardır?

- A) Lehistan B) Avusturya C) Hindistan
D) Kıbrıs E) Rodos

2. I. Mohaç Savaşı
II. Ridaniye Savaşı
III. Çaldıran Savaşı
IV. Mercidabık Savaşı
V. Turnadağ Savaşı

Yukarıdaki savaşlardan hangileri Osmanlı'nın Mısır seferiyle ilgilidir?

- A) I, II, III B) II, III, IV C) II ve IV
D) II, III, V E) IV ve V

3. Aşağıdakilerden hangisi Fatih devrinde Denizlerde yapılan fetihlerden biri değildir?

- A) Limni B) Midilli C) Kırım D) Rodos E) Zenta

4. İstanbul'un Fethi'nden sonra Osmanlı Devleti ile mücadelesini artıran ve Osmanlı'nın denizlerdeki başarısından zarar gören devlet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fransa B) Venedik C) İspanya D) Portekiz E) Papalık

5. Karadeniz'deki Ceneviz üstünlüğü aşağıdaki olayların hangisiyle Osmanlılara geçmiştir?

- A) Candaroğulları'na son verilmesi B) Amasra'nın alınması
C) Kırım'ın Osmanlıya bağlanması D) Trabzon'un alınması
E) İstanbul'un Fethi

6. Aşağıdaki savaşların hangisinin sonunda Avrupalılar doğudaki en büyük müttefiklerini kaybetmişlerdir?

- A) Köseadağ B) İnebahtı C) Turnadağ
D) Otlukbeli E) Ridaniye

7. Aşağıdakilerden hangisi Fatih devri için söylenemez?

- A) Memluklarla iyi ilişkiler devam etmiştir.
B) Venediklilerle deniz savaşları yapılmıştır.
C) Eflak - Boğdan Osmanlıya bağlı beylik olmuştur.
D) Adalar Denizi'nde hâkimiyet kurulmuştur.
E) Bir başka Türk - İslam devletiyle savaşlar yapılmıştır.

8. Aşağıdaki beylik ya da devletlerden hangisi Osmanlı idaresine en son katılmıştır?

- A) Dulkadiroğulları B) Ramazanoğulları C) Karesioğulları
D) Rum - Pontus E) Karamanoğulları

9. Şehzadeliğinden itibaren Safeviler'i büyük bir tehlike olarak gören ve tahta çıktıktan sonra ilk iş olarak Safeviler'e savaş açan Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kanuni Sultan Süleyman B) Yıldırım Bayezit
C) Yavuz Sultan Selim D) II. Bayezit
E) Çelebi Mehmet

10. Sırp asıllı olup Enderun'da yetişen ve I. Süleyman, II. Selim, III. Murat'a sadrazamlık yapan devşirme devlet adamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Köprülü Mehmet Paşa B) Fazıl Ahmet Paşa
C) İbrahim Paşa D) Sokullu Mehmet Paşa
E) Merzifonlu Mustafa Paşa

11. Dalmaçya kıyılarının kesin olarak ele geçirilmesi aşağıdakilerin hangisi devrinde gerçekleşmiştir?

- A) Fatih devri B) II. Bayezit devri C) Yavuz devri
D) Kanuni devri E) Sokullu devri

12. Fatih devrinde başlayan İtalya seferine II. Bayezit devrinde son verilmesinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Cem Sultan sorunu nedeni ile Gedik Ahmet Paşa'nın geri çağırılması
B) II. Bayezit'in savaştan ziyade zamanını ibadetle geçirmesi
C) Aynı dönemde Memluklar ile de savaş halinde olunması
D) Osmanlı - Venedik ilişkilerinin savaş haline dönüşmesi
E) Osmanlıların İtalya seferine gereken önemi vermemesi

13. Fatih devrinde Karadeniz bir Türk gölü haline getirilmiştir. Aşağıdakilerden hangisi bu duruma neden olmamıştır?

- A) Amasra'nın Fethi B) Sinop'un Fethi C) Kırım'ın Fethi
D) Trabzon'un Fethi E) Mora'nın Fethi

14. Aşağıdakilerden hangisinin ele geçirilmesi ile Anadolu Türk birliği kesin olarak sağlanmıştır?

- A) Karamanoğulları Beyliği B) İsfendiyaroğulları Beyliği
C) Dulkadiroğulları Beyliği D) Hamidoğulları Beyliği
E) Trabzon Rum İmparatorluğu

15. Osmanlı Devleti'nin II. Bayezit Devrinde İspanya'daki Ben-i Ahmer devletine yardım edemeyişinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yeterli deniz gücünün olmaması
B) Padişahın savaş yanlısı olmaması
C) Osmanlı - Memlûk savaşlarının olması
D) Cem Sultan sorununun devam etmesi
E) Osmanlı - Venedik ilişkilerinin bozuk olması

16. Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'un fethi ile Bizans İmparator-luğuna son verildiği halde, İstanbul'da Ortodoks kilisesinin varlığı korunmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi Fatih'in bu yolla ulaşmak istediği amaç olamaz?

- A) Hristiyan dininde mezhep ayrılıklarına son vermek.
B) Yönetimi altındaki Hıristiyanlara hoşgörü ile davranıldığını ortaya koymak.
C) Ortodoks kilisesinin hareketlerini kontrol altında tutmak.
D) Katolik kilisesine karşı bir güç oluşturmak.
E) Balkanlarda yapılacak savaşlarda Rumların desteğini sağlamak.

17. Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlıların Balkanlardaki varlığını XX. yüzyılın başlarına kadar sürdürmesini sağlayan etkenlerden biri değildir?

- A) Düzenli ordusunun olması B) Adil bir yönetim uygulaması
C) Halka inanç özgürlüğü vermesi
D) Ulusçuluk akımlarına karşı etkisiz kalması
E) Uluslararası anlaşmazlıklardan yararlanması

18. Osmanlı'nın Balkanlarda kesin olarak hakimiyet sağladığı savaş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sırp sındığı B) Ploşnik C) II. Kosova
D) Varna E) I. Kosova

19. Osmanlı ülkesine katılmış olan Anadolu beyliklerinden Aydınoğulları, aşağıdaki savaşlardan hangisinin sonunda bağımsızlığını yeniden kazanmıştır?

- A) Varna Savaşı B) Ankara Savaşı
C) Kosova Savaşı D) Sırp sındığı Savaşı
E) Niğbolu Savaşı

20. Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi'nde yer alan olaylardan biridir?

- A) Kırım Hanlığı'nın Osmanlı Devleti'ne bağlanması
 B) Mısır'ın Osmanlı topraklarına katılması
 C) Bulgar Krallığı topraklarının Osmanlı ülkesine katılması
 D) Kıbrıs Adası'nın fethedilmesi
 E) Şehzade Cem'in II. Beyazıt'a baş kaldırması

21. Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi'nde devletin kurumsallaşması (örgütlenmesi) ile ilgili çalışmalar yapılmıştır.**Aşağıdakilerden hangisi bu dönemde yapılan örgütlenme çalışmaları arasında yer almaz?**

- A) Toprakların mirileştirilmesi
 B) Orduda ıslahatların yapılması
 C) Vezirlik örgütünün oluşturulması
 D) Divan örgütünün kurulması
 E) Eğitim ve öğretim çalışmalarının başlatılması

22. "Osmanlı Devleti, Ankara Savaşı'ndan sonra bir süre yıkılma tehlikesi yaşamıştır." diyen bir tarihinin bu görüşüne, aşağıdakilerden hangisi kanıt olarak gösterilemez?

- A) Şehzadeler arasında taht kavgalarının başlaması
 B) Anadolu Beylikleri'nin yeniden kurulması
 C) Devletin hükümdarsız kalması
 D) Devlet sınırlarının büyük ölçüde daralması
 E) İstanbul'un fethinin gecikmesi

23. Osmanlı Kuruluş Dönemi'nde; Osman Bey, Osmanlı aşiretini beyliğe dönüştürürken, Orhan Bey ve I. Murat dönemlerinde beylik tamamen devlete dönüşmüştür.**Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlıların aşiretten devlete geçişinde etkili olan olaylardan biri sayılamaz?**

- A) Divan örgütünün kurulması
 B) Askeri birliklerin oluşturulması
 C) Sınırlarının genişlemesi
 D) Ahilerin desteğinin alınması
 E) Taht kavgalarının yaşanması

24. Orhan Bey Dönemi'nde Rumeli'ye geçilmesinde, aşağıdakilerden hangisinin etkisi olmamıştır?

- A) Bizans'tan Çimpe Kalesi'nin alınmasının
 B) Bizans içinde taht kavgalarının yaşanmasının
 C) Karesi Beyliği'nin donanmasından yararlanılmasının
 D) İlhanlı baskısının artmasının
 E) Çanakkale Boğazı'na kadar olan toprakların alınmasının

25. Aşağıdakilerden hangisi, Kuruluş Dönemi padişahlarından biri değildir?

- A) Osman Bey B) Orhan Bey C) I. Murat D) II. Beyazıt E) II. Murat

26. Osmanlı Devleti'nin, Balkanlarda kalıcı ve kesin egemenlik kurmasında, aşağıdakilerden hangisinin katkısı olmamıştır?

- A) Devşirme sisteminin uygulanması
 B) İskan politikasının uygulanması
 C) Hristiyan topluluklara, din ve inanca özgürlüğünün sağlanması
 D) Rumeli Beylerbeyliğinin kurulması
 E) Fethedilen toprakların, derebeylerin elinden alınarak halka dağıtılması

27. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlılarda,

- I. Bayezid (Yıldırım)
 II. Mehmet (Çelebi)
 III. Mehmet (Fatih)

dönemlerinin ortak özelliklerinden biridir?

- A) Bir padişahın iki kez tahta çıkması
 B) Osmanlı Tarihi'nde yükselme döneminin yaşanması
 C) İstanbul'un kuşatılması
 D) Anadolu'da siyasi birliğin gerçekleştirmeye çalışılması
 E) Taht için kardeş kavgalarının yaşanması

28. Kuruluş Dönemi ile ilgili aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) Bursa'nın alınması - Orhan Bey
 B) Anadolu eyaletinin kurulması - I. Murat
 C) İstanbul'un kuşatılması - I. Beyazıt
 D) Fetret Devri'nin sona ermesi - I. Mehmet
 E) II. Kosova Savaşı - II. Murat

29. Osmanlı'ya en çok sorun çıkaran beyliktir.

İlk savaş 1387'de I. Murat Dönemi'nde yapılmıştır. Kendilerini Anadolu Selçuklularının devamı saymışlardır.

Yukarıda özellikleri verilen Anadolu beyliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Saruhanoğulları B) Karesioğulları C) Hamitoğulları
 D) Karamanoğulları E) Menteşeoğulları

30. Aşağıdakilerden hangisi, Fetret Devri'nde Balkanlarda toprak kaybının yaşanmamasının nedenidir?

- A) Bizans'ın Balkan halkını kışkırtması
 B) Balkanlarda Osmanlı toprağının az olması
 C) Halkın Osmanlı yönetiminden memnun olması
 D) Şehzadelerin Balkanlarda egemenlik kurması
 E) Timur'un Balkanları ele geçirmek istememesi

31. Osmanlı Devleti'nin, Kanuni zamanında yapılan Mohaç Savaşı ile Macar ordusunu imha ederek, Macaristan'ı bağlı bir devlet haline getirmesi aşağıdakilerden hangisine neden olmuştur?

- A) Osmanlı – Rus Savaşlarının başlamasına
 B) Osmanlı – Avusturya Savaşlarının başlamasına
 C) Osmanlı – Fransa Savaşlarının başlamasına
 D) Osmanlı – İran Savaşlarının başlamasına
 E) Osmanlı – Venedik Savaşlarının başlamasına

32. Ümit Burnu'nu dolaşarak Hint okyanusuna yerleşen Portekizlileri bölgeden çıkarmak için Kanuni döneminde Hint deniz seferleri yapılmıştır.**Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin Portekizlileri bölgeden çıkarmak istemesinin amaçlarından biri olamaz?**

- A) Baharat Yolu'na işlerlik kazandırmak
 B) Arap Yarımadası'nda tam denetim kurmak
 C) Bölgedeki Müslüman devletlere yardımcı olmak
 D) Osmanlı ticaret gelirlerindeki azalmayı durdurmak
 E) Portekizlilere karşı İngilizlere yardımcı olmak

33. İlk defa Osmanlı – Memlûk savaşları hangi padişah zamanında yapılmıştır?

- A) Fatih Sultan Mehmet B) II. Bayezit
 C) Yavuz Sultan Selim D) Kanuni Sultan Süleyman
 E) II. Selim

34. Aşağıdaki padişahlardan hangisi Halife unvanını taşımaz?

- A) Fatih Sultan Mehmet B) Yavuz Sultan Selim
 C) Kanuni Sultan Süleyman D) II. Selim
 E) III. Murat

CEVAP ANAHTARI

1-A 2-C 3-D 4-B 5-C 6-E 7-A 8-B 9-C 10-D 11-B 12-A 13-E 14-C 15-D 16-A 17-D, 18-C, 19-B, 20-C, 21-B, 22-E, 23-E, 24-D, 25-D, 26-E, 27-D, 28-C, 29-D, 30-C, 31-B, 32-E, 33-B, 34-

XVI. YÜZYILDA AVRUPA

XVI. Yüzyılın başlarında Yavuz Sultan Selim ve sonrasında hüküm süren Kanuni Sultan Süleyman dönemindeki yüzyılda; Avrupa'daki durum üzerinde kısaca bilgi vereceğiz. Kanuni Sultan Süleyman, Babası Yavuz Sultan Selim'den ekonomik, siyasi, askeri ve idari açıdan güçlü bir devlet devralmıştı.

Aynı Yüzyıl'da Avrupa devletleri bir taraftan coğrafi keşifler ve Rönesans'ın etkisiyle kalkınma mücadelesi verirken diğer taraftan ise Reform hareketinin etkisiyle dini ve siyasi karışıklık içersine girmişti. Roma-Germen imparatoru Şarlken; Almanya, Hollanda, Avusturya, Macaristan ve İspanya devletleriyle akrabalık bağlarına dayalı ittifak oluşturarak Avrupa'nın en güçlü devleti haline gelmişti. **İngiltere ve Fransa** yüzyıl savaşları nedeniyle güç kaybetmişlerdi. Roma-Germen imparatoru Şarlken, Avrupa hâkimiyeti politikasına yönelik olarak bir taraftan Fransa üzerinde hakimiyet mücadelesi verirken diğer taraftan Macaristan aracılığıyla Balkan

toprakları üzerinde Osmanlı Devleti'nin aleyhine genişleme politikası yürütmekteydi.

Şarlken, Venedik'le birlikte güçlü bir deniz gücü oluşturarak Akdeniz ve Afrika kıyılarında hâkimiyet mücadelesine girişmişti. Ayrıca Şarlken, Osmanlı Devleti'ne karşı doğuda İran ile ittifak arayışı içindeydi.

Kanuni döneminin güçlü bir devleti olan Portekiz ise coğrafi keşifleri gerçekleştirerek Hindistan'a ulaşarak; Osmanlı denetiminde olan baharat ticaretini engelleyerek Baharat ticaretinin yapıldığı güzergahı değiştirmişlerdir. Bu durum Osmanlı -Portekiz mücadelesine neden olmuştur ve Osmanlılar bu mücadelede pek başarılı olamamışlardır.

KANUNÎ DÖNEMİ (1520 -1566)

Kanuni (I. Süleyman) tahta çıktığında Osmanlı Devleti hem doğuda hem de batıda rakipsiz durumdaydı. Ayrıca Yavuz döneminden Kanuni'ye mükemmel bir ordu, tecrübeli devlet adamları ve dolu bir hazine kalmıştı. Kanuni, başka erkek kardeşi olmadığı için saltanat mücadelesi yapmadı.

Kanuni tahta çıktığında taht mücadelesi vermemişti ancak iç isyanlarla uğraşmak zorunda kalmıştır.

Anadolu ve Mısır'da çıkan bu isyanlar merkezden gönderilen kuvvetler tarafından kısa sürede bastırılarak ülkede güvenlik sağlanmıştır.

Bu dönemde çıkan bu isyanlar:

1. Canberdi Gazali İsyanı (1521): Mısır'ın fethinden sonra Yavuz tarafında Şam valiliğine atanan eski Memluk komutanlarından Canberdi Gazali, bu dönemde Memluk Devleti'ni yeniden kurmak için isyan etti.

2. Ahmet Paşa İsyanı (1523): Divandaki vezirlerden olan Ahmet Paşa, sadrazamlık beklerken Mısır'a vali olarak atandı. Mısır'a gittikten sonra da bölgedeki ekonomik güçten ve merkezden uzak olmaktan yararlanarak isyan etti.

3. Baba Zünnun ayaklanması (1526): Yozgat'ta vergi meselesinden doğan isyandır.

4. Kalenderoğlu İsyanı (1527): Tımarlarının haksız yere ellerinden alındığını ileri sürerek çıkarılan bu ayaklanma Karaman'da başladı ve kısa sürede; Konya, Çukurova, Maraş ve çevresine yayılmıştır. Merkezden gönderilen kuvvetler tarafından bastırılmıştır.

KANUNÎ DÖNEMİ OSMANLI -AVRUPA İLİŞKİLERİ OSMANLI - MACAR İLİŞKİLERİ

Osmanlı Devleti, Yavuz Sultan Selim döneminde doğu siyaseti izlemiş ve doğu sınırlarını güvenlik altına almıştı. Kanuni döneminde ise batıda Osmanlı Devleti aleyhine başlayan çalışmaları engellemek ve bu yönde gücünü devam ettirmek için Avrupa politikasına önem verilmiştir.

Kanunî döneminde **Osmanlı -Macar** ilişkilerinin bozulmasında;

- Macarların Balkan uluslarını Osmanlılara karşı kıskırtması ve bütün Haçlı Seferlerine katılması,
- Ödemesi gereken vergileri ödememesi,

-Macar kralına gönderilen Osmanlı elçilerinin öldürülmesi, etkili olmuştur.

-Kanuni'nin Doğu'daki üstünlükten sonra Batı'daki üstünlüğü de ele geçirme düşüncesi

Kanuni Sultan Süleyman, Macaristan seferine çıkarak Belgrad'ı fethetti (1521). Bundan sonra Belgrad, Avrupa'ya düzenlenen seferler için önemli bir üs olmuştur.

Mohaç Meydan Savaşı (1526):

Belgrad'ın fethinden sonra Osmanlı - Macar ilişkileri iyice bozuldu. Bu arada Avrupa'nın en güçlü lideri olan Alman imparatoru Şarlken, Fransa kralı I. Fransuva'yı esir almıştı. Fransuva'nın yardım istemesi üzerine Kanuni; hem Osmanlı Devleti'nin gücünü göstermek hem de Fransa'yı yanına çekerek Avrupa Hıristiyan birliğini parçalamak amacıyla Macaristan üzerine yürüdü. Türk ve Macar orduları arasında yapılan **Mohaç Savaşı** kısa sürdü ve Osmanlı Devleti'nin galibiyetiyle sonuçlandı (1526).

Bu savaşın sonucunda;

Macaristan fethedilerek Osmanlı Devleti'ne bağlanmıştır.

Fransa kralı esaretten kurtarılmış, bu olaydan sonraki dönemlerde **Osmanlı - Fransız** ilişkileri güçlenmiştir.

Orta Avrupa'da Osmanlı egemenliği güçlenmiştir.

Osmanlı Devleti'yle Avusturya komşu olmuş ve uzun yıllar devam edecek savaşlar başlamıştır.

OSMANLI -AVUSTURYA İLİŞKİLERİ:

Kanuni döneminde **Osmanlı Devleti ile Avusturya Macaristan'a** egemen olmak için sürekli mücadele halinde olmuşlardır.

I. Viyana Kuşatması (1529):

Avusturya Arşidükası Ferdinand, ölen Macar kralının akrabası olduğu için; Macar tahtının kendisine ait olduğunu ileri sürerek Osmanlı Devleti'nin tayin ettiği yeni Macar kralı **Jan Zapola'yı** tanımadı. Bu nedenle Macaristan'a girerek **Budin'i** işgal etti. Macar kralı **Yanoş** Kanuni'den yardım istedi. Macaristan seferine çıkan Kanuni'nin asıl amacı Şarlken'in Avrupa'daki üstünlüğüne son vermektir. Bu sefer sırasında Budin geri alınarak Viyana Türkler tarafından ilk defa kuşatılmıştır. Ancak kışın yaklaşması ve hazırlıksız olunması nedeniyle Viyana kuşatılması bırakılarak İstanbul'a geri dönmüştür (1529).

Almanya Seferi (1532):

Birinci Viyana kuşatmasından sonra Macar krallığından vazgeçmeyen Ferdinand, Budin'i tekrar işgal edince Kanuni Sultan Süleyman yeniden sefere çıktı. Kanuni, Almanya içlerine kadar ilerlemesine rağmen; ne Ferdinand ne de Şarlken Kanuni ile savaşa cesaret edemediler. 1533 yılında Ferdinand'ın isteğiyle Osmanlı Devleti ile Avusturya arasında **İstanbul Antlaşması imzalanmıştır (1533)**.

Bu antlaşmaya göre;

—Avusturya, Macaristan'ın Osmanlı Devleti'ne ait olduğunu kabul etmiştir.

—Avusturya, elinde bulundurduğu Macar toprakları için Osmanlı Devleti'ne vergi ödeyecektir.

—Avusturya Arşidükası protokol bakımından Osmanlı sadrazamına denk sayılacaktır.

Not: Osmanlı Devleti İstanbul Antlaşması'yla, Avusturya üstünlüğünü kabul ettirmiş ve bu devlet üzerinde yaptırım gücüne sahip olmuştur. Osmanlı Devleti'nin Avusturya karşısındaki bu üstünlüğü **Zitvatarok Antlaşması'nın** imzalanmasıyla (1606) sona ermiştir.

Osmanlı Devleti ile Avusturya arasındaki ilişkiler 1562'ye kadar yeni bir barış antlaşması yapılmaya kadar aralıklarla sürmüştür. Ancak Avusturya'nın saldırılarını sürdürmesi üzerine Kanuni **Zigetvar Seferi'ne** çıktı (1566). Zigetvar Kalesi kuşatıldı. Kale kuşatıldığı sırada Kanuni Sultan Süleyman vefat etti (1566). Kanuni'nin ölümü askere duyurulmamış ve Zigetvar fethedilmiştir. Zigetvar Seferi, Kanuni Sultan Süleyman'ın son seferi olmuştur.

DOĞUDAKİ GELİŞMELER**OSMANLI - İRAN İLİŞKİLERİ****Osmanlı - İran Savaşları ve Amasya Antlaşması:**

Yavuz döneminde Çaldıran Savaşı'yla büyük bir darbe vurulmasına rağmen Safevi tehlikesi tam olarak ortadan kaldırılamamıştı. Şah İsmail'in ölümünden sonra yerine geçen Şah Tahmasb, Kanuni'nin Avrupa'daki rakipleri Almanya ve Avusturya'ya Osmanlı Devleti'ne karşı ittifak önerdi. Anadolu'daki bazı beyleri Osmanlılara karşı kıskırttı.

Avusturya ile yapılan antlaşmadan sonra İran üzerine sefere çıkan Kanuni; **Azerbaycan, Tebriz, Bağdat ve Basra'yı ele geçirmiştir (1534)**. Bu sefere **İrakeyn** (iki Irak) Seferi de denilmektedir. Kanuni Tahmasb'ın Osmanlı topraklarına saldırması üzerine 1548 ve 1553 yıllarında yeniden sefere çıkmıştır. Osmanlı Devleti'yle savaşmaya cesaret edemeyen Safeviler barış istemişler ve taraflar arasında **Amasya Antlaşması (1555)** imzalanmıştır. Bu antlaşmaya göre; **Azerbaycan, Tebriz, Irak, Erivan ve Doğu Anadolu** Osmanlı Devleti'nde kalacaktı.

Amasya Antlaşması Osmanlı Devleti ile İran arasında imzalanan ilk resmi antlaşmadır.

DENİZLERDEKİ GELİŞMELER

II. Bayezit ve Yavuz dönemlerinde teknik ve insan gücü bakımından gelişme gösteren Osmanlı donanması Kanuni döneminde Avrupalılarla rekabet edecek güce ulaşmıştır. Bu dönemde denizlerdeki önemli gelişmeler şunlardır:

1. Rodos'un Alınması (1522):

Rodos'u yöneten Sen Jan şövalyeleri Türklerin Akdeniz ticaretine engel oluyordu. Karaden ve denizden kuşatılan ada Osmanlı topraklarına katıldı. **Rodos'un fethedilmesiyle Mısır ve Suriye'den Anadolu'ya ulaşan deniz yolunun güvenliği sağlanmıştır.**

2. Cezayir'in Osmanlılara Katılması (1533):

Barbaros Hayrettin Paşa ve kardeşleri Akdeniz'de İspanya ve Portekiz'e karşı kurdukları donanma ile mücadele ediyorlardı. 1516'da İspanya'nın elinden Cezayir'i alarak burada bir yönetim kurdular. Yavuz döneminde Osmanlı Devleti'yle aralarında başlayan yakınlaşma Kanuni döneminde iyice arttı. Bunun sonucunda

denizlerde Şarlken'e üstünlük sağlamak isteyen Kanuni Barbaros'u; **kaptan-ı deryalık** göreviyle Osmanlı donanmasının başına geçirmiştir. Böylece Cezayir de Osmanlı topraklarına katılmıştır (1533).

3. Preveze Deniz Savaşı (1538):

Osmanlı Devleti'ne denizlerde büyük başarılar kazandıran **Barbaros Hayrettin Paşa**, Midilli'de doğan bir sipahinin oğludur ve asıl adı **Hızır Reis'tir**. Barbaros, önce kardeşi **İlyas**'la daha sonra ağabeyi **Oruç**'la korsanlığa başladı. Osmanlı Devleti'nin, Anadolu kıyılarında korsan gemilerinin dolaşmasını yasaklaması üzerine, bu iki kardeş **Cebre Adası**'nı alarak burayı kendilerine üs yaptılar. 1516'da İspanyolların elinde bulunan Cezayir'i alarak burada bir devlet kurdular. **Oruç Reis**, burada hükümdar oldu. Bir süre sonra İspanyollarla yapılan savaşta **Oruç Reis** ölmesi üzerine yerine kardeşi Hızır Reis geçti.

1520'de padişah olan Kanuni Sultan Süleyman, kara ordularının yanında, deniz kuvvetlerini de güçlendirdi. Şarlken'in gücünü denizde de kırmak için, Cezayir Beyi Barbaros'u İstanbul'a çağırıldı. Barbaros, donanmasıyla birlikte 1533'te İstanbul'a geldi. Kanuni S. Süleyman; Barbaros'u **kaptanıderyalığa ve Cezayir beylerbeyliğine** atadı (1533).

Barbaros Hayrettin Paşa Osmanlı donanmasının başına geçtikten sonra Ege denizinde Venediklilere ait hemen hemen tüm adaları ele geçirdi ve İtalya kıyılarını vurmaya başladı. Türklerin Akdeniz'de egemenlik kurmasından çekinen **Venedik, Ceneviz, Malta, İspanya ve Portekizliler** Amiral **Andrea Doria** komutasında bir Haçlı donanması oluşturdular. Osmanlı ve Haçlı donanmaları Preveze önlerinde karşılaştılar. Haçlı donanması sayıca daha fazla olmasına rağmen savaş, Osmanlıların zaferiyle sonuçlanmıştır (**1538**).

Preveze Deniz zaferiyle;

***Akdeniz'de üstünlük tamamen Türklerin eline geçmiştir.**

***Doğu Akdeniz Osmanlı egemenliğine girmiştir.**

***Venedikliler, Mora ve Dalmaçya kıyılarındaki bazı kaleleri Osmanlı Devleti'ne bırakarak savaş tazminatı ödemeği kabul ettiler.**

4. Osmanlı Donanmasının Fransa'ya Yardımı (1543):

Fransa kralı I. Fransuva, Şarlken ile mücadeleye devam ediyordu. Niş kentini kuşatan I. Fransuva Osmanlı Devleti'nden yardım istedi. Şarlken'e karşı Fransa'yı yanında tutmak isteyen Kanuni Barbaros'u Fransa'ya yardıma gönderdi. Barbaros Hayrettin Paşa **Niş Kalesi**'ni alarak Fransızlara bırakmıştır.

5. Trablusgarp'ın Alınması (1551):

Rodos, Osmanlı egemenliğine alındıktan sonra Şarlken buradaki Sen Jan şövalyelerine Malta adasını ve Trablusgarp'ı bırakmıştı. Turgut Reis komutasındaki Osmanlı donanması Trablusgarp'ı alarak Akdeniz'deki üstünlüğünü perçinlemiştir.

6. Cebre Deniz Savaşı (1560):

Turgut Reis daha önce kendisine bağlı olan Cerbe Adası'nı kuşatınca Türklerin Akdeniz'deki başarılarına son vermek ve Türkleri Kuzey Afrika'dan atmak için Andrea Doria komutasındaki Haçlı donanması Cerbe'ye geldi. Az bir kuvvete sahip olan **Turgut Reis**, Trablusgarp'a çekildi ve İstanbul'dan yardım istedi. Bunun üzerine Piyale Paşa komutasından İstanbul'dan gelen Osmanlı donanması ile Haçlılar arasında yapılan savaşta Haçlılar büyük bir bozguna uğradılar (1559).

Preveze'den sonra Osmanlıların en büyük deniz savaşı olan Cerbe zaferi ile Batı Akdeniz ve Kuzey Afrika'da Türk üstünlüğü kesinleşmiştir.

7. Malta Adasının Kuşatılması (1565):

Malta'daki Sen Jan şövalyeleri Şarlken'in desteğini alarak Osmanlı ticaret gemilerine saldırıyor ve Türklerle karşı yapılan Haçlı seferlerine katılıyorlardı. Osmanlı donanması Piyale Paşa komutasında Malta'yı kuşattı. Bu seferde Turgut Reis'in şehit

düşmesi üzerine Osmanlı donanması kuşatmayı kaldırarak geri dönmüştür (1565).

8. Sakız Adası'nın Fethi (1566):

Cenevizler Osmanlı'ya ödedikleri vergiyi kesince Piyale Paşa Sakız Adası'nı almakla görevlendirildi. Adanın 1566 yılında alınmasıyla Batı Akdeniz kıyılarının ve Boğazların güvenliği sağlanmış oldu.

HİNT DENİZ SEFERLERİ

Kanuni döneminde; Hint Okyanusu'nda Üstünlük Sağlama Mücadelesi:

Coğrafi keşiflerin başlamasıyla başta İspanya, Portekiz, Hollanda ve İngiltere olmak üzere Avrupalı devletler, tüm dünyada sömürgecilik faaliyetlerini başlattılar.

Sömürgecilik; geri kalmış ülkelerin doğal kaynaklarını ele geçirmek üzere başlayan yayılmacılıktır. Sömürgeciliğin önde gelen ülkelerinden biri olan Portekiz, Afrika'nın güneyinden Hindistan'a ulaşmayı başarmıştı. **Vasco de Gama** (Vasko do Gama)'nın, **Ümit Burnu**'nu dolaşarak Hindistan'ın batısındaki **Kalküta** limanına ulaşması ile Hint deniz yolu bulunmuş oldu. Portekizliler, bir süre sonra güçlü bir donanma ile Hindistan deniz yolunu denetimlerine aldılar ve Basra Körfezi ile **Babülmendep Boğazını** kapatarak Akdeniz'e ulaşan Baharat Yolu'nu, Ümit Burnu'na çevirdiler. Bununla da yetinmeyen Portekizliler, Kızıldeniz ve Basra Körfezi'ne donanmalar göndererek Müslüman tüccarlara zarar vermeye, gemilerine el koymaya başladılar. Arap Yarımadası'nın güneyinde, Basra Körfezi'nde ve Hindistan'da Müslüman ülkelerle mücadeleye başladılar. Gücerat İslam Hükümdarı Bahadır Şahın, Portekizlilere karşı Kanunî'den yardım istemesi üzerine Osmanlılar, **Hint deniz ticaret yolunu açmak ve denetimini ele geçirmek için Hint deniz seferlerini başlattılar.** Osmanlı Devleti 1538 1551, 1552 ve 1553 yıllarında Hindistan'a dört sefer düzenlemiş, ancak bu seferlerde istenilen başarı elde edilememiştir.

Bu seferlerde **Mısır Valisi Hadım Süleyman Paşa, Pirî Reis, Murat Reis ve Seyit Ali Reis** gibi ünlü denizciler görev aldılar. Ancak yapılan seferlerde istenilen sonuca ulaşılamayarak başarısız olundu.

Hint Deniz Seferleri'nin başarısız olmasında:

- Osmanlı devlet adamlarının seferlere gereken önemi vermemesi
- Osmanlı gemilerinin okyanus sularına dayanıklı olmaması
- Portekiz gemilerinin daha güçlü olması
- Gücerat sultanlarının, Osmanlı Devleti'ne gereken desteği vermemeleri
- Seferlerin askeri ve siyasal hedeflerden çok yardım amacıyla yapılması etkili olmuştur.
- Hint Denizi'nin Osmanlı gemicileri tarafından iyi tanınmaması

Hint Deniz Seferlerinin sonucunda,

- Arap Yarımadası'nın tamamı, Kızıldeniz, Basra Körfezi, Eritre, Sudan ve Habeşistan'ın bir bölümü Osmanlı topraklarına katılmıştır.
- Seferler sırasında büyük paralar harcanması ekonomik sıkıntılara neden olmuştur. Hint Denizi'nde Portekizlilerin faaliyetleri engellenememiştir.

Hint Okyanusu'nda kesin egemenlik kurmak isteyen **Portekizliler, Sumatra ve Cava** adalarına kadar ulaşmışlardı. Portekizlilerin saldırıları karşısında, **Sumatra İslâm** devletlerinden **Açe Sultanlığı**, Osmanlılardan yardım istedi. Sokullu, Hızır Reis ile Açe sultanlığını silah ve asker yardımıyla desteklemiştir (1568-1569).

Osmanlı -Fransız İlişkileri ve Kapitülasyonlar:

Almanya ve Fransa arasındaki çatışmalar, Osmanlı-Fransız ilişkilerinin gelişmesine imkânı sağladı. Osmanlıların batıda genişledikleri dönemde, Avrupa'nın en güçlü devleti Alman İmparatorluğu idi. Kanunî'nin padişahlığı sırasında, Alman İmparatorluğu'nun başında Şarlken bulunuyordu. Şarlken, akrabalık yoluyla Fransa dışında Avrupa'nın büyük bölümüne sahip olmuştu.

Fransa Kralı I. Fransuva, Fransa'nın her yandan Şarlken'in topraklarıyla çevrili olması yüzünden, bu çemberi kırabilmek için Şarlken ile yaptığı **Pavia Savaşı'nda** Almanlara yenilerek tutsak düştü (1525). Böylece Osmanlı-Fransa ilişkileri ilk defa Fransa kralı I. Fransuva, Kanunî'ye Mektup göndererek Kanunî'den yardım istemesiyle başlamıştır. Kanunî de I. Fransuva'ya mektup yazarak yardım edeceğini bildirmiş ve 1526'da Macaristan seferine çıkan Kanunî, **Mohaç zaferi** ile I. Fransuva'yı esaretten kurtardı. Kanunî bununla da yetinmeyerek **I. Fransuva'nın** istediği ekonomik, ticarî ve hukukî ayrıcalıkları kabul etti.

İyi ilişkileri devam ettirmek isteyen Fransa 1535 yılında İstanbul'a elçi göndermiş ve iki taraf arasında yapılan antlaşma sonucunda Fransa'ya kapitülasyonlar verilmiştir.

1535'te imzalanan antlaşma ile Fransızlara tanınan ayrıcalıkların maddeleri şunlardır:

1. Fransız ticaret gemileri Osmanlı sularında serbestçe dolaşabilecekler ve istedikleri limanlara girebileceklerdi.
2. Fransız tüccarlardan diğer tüccarlara göre daha az vergi alınacaktır.
3. Osmanlı ülkesinde yerleşmiş bulunan Fransızlar din ve mezhep hürriyetine sahip olacaklardır.
4. Fransız tüccarlar arasındaki davalara Fransız mahkemeleri bakacaktır.
5. Fransız tüccarlarla Türkler arasındaki davalara Türk mahkemeleri bakacak, ancak bu mahkemelerde bir Fransız tercüman bulunacaktır.
6. Osmanlı ülkesinde ölen Fransız tüccarların malları ya da Osmanlı sularında batan bir geminin mal ve eşyası Fransa'daki varislerine verilecektir.
7. Türk tüccarları da Fransa toprakları ve denizlerinde bu haklardan faydalanacaktır.
8. Kapitülasyonlar anlaşmayı imzalayan hükümdarların sağ kaldıkları süre içerisinde geçerli olacaktır. Kapitülasyonların her padişah döneminde yenilenmesi bu durumun göstergesidir.

Not: Kanunî'nin Fransa ile anlaşması ve bazı ayrıcalıklar tanınmasındaki amacı, bu ülkeyi kendi yanına çekerek;
—**Avrupa Hristiyan birliğini parçalamayı,**
—**Akdeniz ticaretini canlandırmayı,**
—**Osmanlı ticaret mallarını Fransızlar aracılığıyla Avrupa'ya pazarlamayı amaçlamıştır.**

Kapitülasyonların verilmesi sonuçları ve Önemi:

- Fransızlar Osmanlı ülkesinde diğer Avrupa milletlerinden daha fazla çıkar elde etmiştir.
- Fransızlara verilen kapitülasyonlardan zamanla diğer Avrupa devletleri de yararlanmaya başladılar. Fransızlardan sonra III. Murat döneminde İngilizlere imtiyazlar verilmiştir (1580). Bu ayrıcalıklar, 1838 Balta Limanı Antlaşması'yla genişletilmiştir.
- Kapitülasyonlardan diğer Avrupa devletlerinin de yararlanmaları ve bu imtiyazların kapsamının genişletilmesi Osmanlı Devleti'ni zor duruma düşürmüştür. Zamanla Osmanlı ülkesi Avrupa'nın açık pazarı haline gelmiştir.
- 1740 yılında (I. Mahmut dönemi) Fransızlara verilen kapitülasyonlar sürekli hale getirilmiştir.

Not: Üstelik bunlara tanınan çok az gümrük vergisi uygulaması ile hammaddeyi; Osmanlı Devleti'nden çok ucuza alarak, ürettikleri bazı malları yerli üreticiden daha ucuza satmaya başladılar. Zamanla loncaların da bozulması ve teknolojik gelişmelere ayak uyduramaması yüzünden Osmanlı Devleti'nde Avrupa malları ile rekabet edecek bir yerli üretim kalmadı.

Sonuç olarak kapitülasyonların zamanla birçok devlete verilmesi ve kapsamının genişletilmesi; Osmanlı ekonomik ve siyasî yönden Avrupalı devletlerin denetimine girmesine neden olmuştur. Türk toplumu bu ağır yükün altından ancak Lozan Antlaşması'yla kurtulmuştur (24 Temmuz 1923).

XVI. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Avrupa Siyaseti:

Osmanlı Devleti dış politikasını devlet'in bütünlüğünü ve düzenini bozabilecek faaliyetleri engellemek üzerine kurmuştur. Bunun için Avrupa devletleri arasında birliğin kurulmasını engellemeye önem vermiştir.

Osmanlı Devleti askeri, ticari ve diplomatik yollarla Avrupa devletleri arasındaki ilişkileri etkilemek istemiştir. Almanya ve Avusturya üzerine düzenlenen seferler, Rusya ve Almanya arasında paylaşılma tehlikesi yaşayan Lehistan'la dostluk kurulması, Fransa'ya, Venedik'e ekonomik ayrıcalıklar verilmesi bu politikaya örnek olarak gösterilebilir.

SOKULLU DÖNEMİ (1564 -1579)

1564-1579 yılları arasındaki döneme "**Sokullu Dönemi**" denilmiştir.

Sokullu döneminde Cenevizlilerden **Sakız adası alınarak Batı Anadolu kıyılarının güvenliği sağlanmıştır** (1566). Hint seferleri sırasında ele geçirilen Yemen'de isyanlar çıkmış, bu isyanlar bastırılarak Yemen'de Osmanlı hâkimiyeti yeniden kurulmuştur (1568). 1569 yılında Endonezya'ya sefer düzenlenerek Açe Sultanlığı'na yardım gönderilmiştir.

Kıbrıs'ın Fethi (1571):

Kıbrıs'ın fethedilmesinde,

- Jeopolitik yönden çok önemli bir konumda bulunması,
- Kıbrıs'ta üslenen korsanların Osmanlı ticaret gemilerine saldırması,
- Venediklilerin Kıbrıs için ödedikleri vergiyi kesmesi,
- Venediklilerin; Osmanlı egemenliğindeki Anadolu, Mısır ve Suriye sahillerine yakın bölgeleri tehdit altında tutması
- Kıbrıs'ın Venediklilerde bulunmasının Osmanlıların Akdeniz egemenliğine ve Akdeniz ticaretine gölge düşürmesi etkili olmuştur.

II. Selim adanın fethini istemesine rağmen Sadrazam Sokullu Mehmet Paşa bu isteğe karşı çıkmış, adanın alınması halinde Avrupa'da Osmanlılara karşı büyük bir Haçlı seferinin düzenlenebileceğini ileri sürmüştür. Vezir Lala Mustafa Paşa komutasındaki donanma ve ordu bir yıllık savaştan sonra adayı fethetmiştir. Konya, Karaman, Niğde, Kayseri ve Bozok sancaklarından Türk aileler Kıbrıs'a yerleştirilmiştir.

Kıbrıs'ın fethinin sonucunda,

- Doğu Akdeniz tamamen Osmanlı egemenliği altına girmiştir. Böylece Mısır yolunun güvenliği sağlanmıştır.
- Anadolu'yu korumak üzere bir iç savunma hattı oluşturulmuştur.
- İnebahtı Deniz Savaşı'nın çıkmasının sebebi olmuştur.

İnebahtı Deniz Savaşı (1571):

Kıbrıs'ın fethinden sonra Papa'nın kışkırtmalarıyla Osmanlılara karşı Papalık, Malta şövalyeleri, Venedikliler ve İspanyollardan

oluşan bir Haçlı donanması kuruldu. **Haçlı donanması Yunanistan'ın batısında İnebahtı Körfezi'nde Osmanlı donanmasını yaktı** (1571).

Bu durum Osmanlı Devleti'nin Akdeniz hakimiyetini gölge düşürmüştür. Osmanlı Devleti kaybedilen donanmanın yerine altı ay içerisinde daha büyük donanma yapmıştır. 1572'de Akdeniz'e açılan Osmanlı donanmasına karşı koyamayan Venedikliler barış istemek zorunda kalmıştır.

Tunus'un Alınması (1574):

İnebahtı Savaşı'ndan sonra Kaptan-ı Derya Kılıç Ali Paşa İspanyolların elindeki Tunus'u Osmanlı Topraklarına katmıştır. **Böylece Fas sınırına kadar Kuzey Afrika Osmanlı egemenliğine alınmıştır.**

Lehistan'ın Osmanlı Himayesine Alınması:

1572'de Lehistan kralının ölümü üzerine Rusya, Almanya ve Fransa kendi destekledikleri adayın Lehistan kralı olmasına çalıştı. Bu karışıklıklardan yararlanan Osmanlı Devleti, **Erdel Beyi Baturi**'yi kral seçtirerek Lehistan'ı himaye altına aldı(1575). **Böylece Osmanlı egemenlik sahası Baltık Denizi'ne kadar ulaşmıştır.**

Fas'ın Osmanlı Himayesine Alınması:

Fas'taki taht kavgalarını fırsat bilen Osmanlılar; Fas'ı ele geçirdi. Bunun üzerine Fas'ın eski kral Portekiz kralından yardım istedi. Fas'ın Osmanlı himayesine girmesini istemeyen Portekiz Kralı, ordusu ile Fas'a hareket etti. Cezayir Beyler Beyi Ramazan Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu ile Portekiz Kralı arasında çıkan **Vadi's Sebil (Vadi's Şeyi) Savaşı**'nı Osmanlılar kazanarak Portekizlileri Fas'tan çıkardılar (1578). Portekiz Kralı savaş alanında öldürüldü.

Bu savaştan sonra Portekizler; Hint Deniz Yolu üzerindeki etkinliklerini İspanya, İngiltere ve Hollanda'ya kaptırdı. **Fas'ın, Osmanlı himayesine girmesiyle; Mısır'dan Atlas Okyanusu'na kadar bütün kuzey Afrika, Osmanlıların yönetimine girdi.**

İngiltere'ye Kapitülasyon Verilmesi (1580):

III. Murat, İngiltere'ye Osmanlı topraklarında serbestçe ticaret yapma hakkını verdi (1580). Böylece İngilizler Kıbrıs'ın alınmasıyla Doğu Akdeniz'den uzaklaştırılan Venediklilerin yerini aldılar.

Süveyş Kanal Projesi (1568):

Akdeniz ile Kızıldeniz'i birleştirerek Hint Okyanusu'na açılmayı sağlayacak bir projedir.

Osmanlı Devleti bu proje ile

- Hindistan üzerindeki Portekiz baskısını önlemeyi
 - Baharat Yolu'nu, Akdeniz ticaretini ve Osmanlı ekonomisini canlandırmayı
 - Hint deniz yolunu kısaltmayı amaçlamıştır.
- Kanalın açılması planlanan bölgelerde incelemeler yapılmış, ancak uygulamaya geçilmemiştir.

Not: Süveyş Kanalı 1869 yılında açılmış ve Akdeniz ticaretini yeniden canlandırmıştır. Bu yüzden sömürgeci devletler Mısır'a gözlerini dikmiş.

Don -Volga Kanalı Projesi (1588):

Osmanlı Devleti Don ve Volga ırmakları arasında açacağı bir kanalla Karadeniz ve Hazar Denizi'ni birleştirmek istemiştir. Osmanlı Devleti bu yolla;

- İpek Yolu ticaretini canlandırmayı
- İran savaşlarında donanmadan yararlanmayı
- Rusya'nın güneye doğru yayılmasını önlemeyi
- Orta Asya Türkleriyle yakın ilişkiler kurmayı ve Türk dünyasını birleştirmeyi amaçlamıştır.

1569 yılında kanalın üçte bölümü kazılmış, ancak gerek Rusların saldırıları, gerekse kanal faaliyete geçince Kırım'ın

Osmanlı Devleti tarafından merkezden yönetileceğine inanan Kırım hanının destek vermek istememesi yüzünden kanalın tamamı kazılamamıştır. Bu kanal 1952'de **Ruslar** tarafından açılmıştır.

Karadeniz-Marmara Projesi (1591):

Marmara Denizi, İznik gölü ve Sakarya Irmağı'nı kanallarla birleştirerek İstanbul Boğazı'nın yükünü hafifletmeyi amaçlayan bir projedir. Ama uygulamaya konulmamıştır.

DENEME TESTİ: 6**1. Osmanlı Devleti'nin, Kanuni zamanında yapılan Mohaç Savaşı ile Macar ordusunu imha ederek, Macaristan'ı bağlı bir devlet haline getirmesi aşağıdakilerden hangisine neden olmuştur?**

- A) Osmanlı – Rus Savaşlarının başlamasına
- B) Osmanlı – Avusturya Savaşlarının başlamasına
- C) Osmanlı – Fransa Savaşlarının başlamasına
- D) Osmanlı – İran Savaşlarının başlamasına
- E) Osmanlı – Venedik Savaşlarının başlamasına

2. Osmanlılar başkent İstanbul'un yönetimine büyük önem vermiş ve burada özel bir yönetim kurmuşlardır.**Aşağıdakilerden hangisinde İstanbul'un yönetiminde görev alan yöneticiler ve sorumluluk alan yanlış verilmiştir?**

- A) Taht Kadısı-Adalet
- B) Sadrazam-Yönetim
- C) Şehremini-Belediye hizmetleri
- D) Yeniçeri Ağası-Güvenlik
- E) Muhtesip-Ekonomi

3. Osmanlı Devleti'nde aşağıdakilerden hangisi devlete asker sağlama amacına yönelik toprak örgütlenmesidir?

- A) Öşür B) Haraç C) Dirlik D) Vakıf E) Cizye

4. Aşağıdaki padişahlardan hangisi Halife unvanını taşımaz?

- A) Fatih Sultan Mehmet B) Yavuz Sultan Selim C) II. Selim
- D) Kanuni Sultan Süleyman E) III. Murat

5. Osmanlı padişahları erkek çocuklarına şehzade denilirdi. Şehzadeler belirli bir yaşa ulaştıklarında sancaklara gönderilirdi.**Aşağıdakilerden hangisi bu uygulamanın temel nedenidir?**

- A) Eyalet yönetimini güçlendirmek.
- B) Saltanat kavgalarının önüne geçmek.
- C) Yöneticilerle halkı birbiriyle yakınlaştırmak.
- D) Adaletli bir devlet kurmak
- E) Şehzadelerin yönetim alanında deneyim ve tecrübe kazanmalarını sağlamak.

6. Haçlı Donanması ile Osmanlı Donanması arasında yapılan, Osmanlı Donanmasının yenilgiyle sonuçlanan İnebahtı Deniz Savaşı'na aşağıdakilerden hangisi neden olmuştur?

- A) Rodos'un fethi B) Trablusgarp'ın Fethi C) Kıbrıs'ın Fethi
- D) Belgrat'ın Fethi E) Malta kuşatması

7. Osmanlı Devlet yönetim anlayışı olarak idari birimler içinde en büyük olan aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kaza B) Nahiye C) Köy D) Eyalet E) Sancak

8. Aşağıdakilerden hangisi Yavuz Sultan Selimin Mısır Seferinin sonuçlarından biri değildir?

- A) Müslümanların kutsal şehirlerinin Osmanlı hakimiyetine alınması
- B) Kıbrıs için Venediklilerin Osmanlı Devleti'ne yıllık vergi ödemesi
- C) Osmanlı Devleti'nin İpek Yolu üzerinde denetim kurması
- D) Halifeliğin Osmanlı soyuna geçmesi
- E) Mısır'ın zenginlikleriyle Osmanlı ekonomisinin güçlenmesi

9. Kanuni Sultan Süleyman zamanında İran ile imzalanan Amasya antlaşması ile ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisi doğrudur?

- A) İran ile imzalanan ilk antlaşmadır.
- B) Doğuda en geniş sınırlara ulaşılan antlaşmadır.
- C) Bugünkü Türkiye – İran sınırını çizen antlaşmadır.
- D) Osmanlı Devleti'nin bir başka devletle imzaladığı ilk antlaşmadır.
- E) İran ile imzalanan son antlaşmadır.

10. İlk defa Osmanlı – Memlük savaşları hangi padişah zamanında yapılmıştır?

- A) Fatih Sultan Mehmet
- B) II. Bayezit
- C) Yavuz Sultan Selim
- D) Kanuni Sultan Süleyman
- E) II. Selim

11. Osmanlı İmparatorluğu 1699 Karlofça Antlaşması ile gerileme dönemine girmiş ve Avrupa devletlerine karşı üstünlüğünü kaybetmiştir.**Karlofça Antlaşması'nın aşağıdaki maddelerinden hangisi Osmanlı Devleti'nin Avrupa'da üstünlüğü Avusturya'ya kaptırdığına kanıt olarak gösterilebilir?**

- A) Podolya ve Ukrayna Lehistan'a verilecek
- B) Macaristan'ın büyük Sivas Kongresi'yle bir bölümü Avusturya'ya bırakılacak
- C) Anlaşma 25 yıl sürecek ve Avusturya'nın garantörlüğünde olacak
- D) Mora ve Dalmaçya kıyıları Venedik'e verilecek
- E) Erdel ve Hırvatistan'ın bir bölümü Avusturya'ya verilecek

12.

Ümit Burnu'nu dolaşarak Hint okyanusuna yerleşen Portekizlileri bölgeden çıkarmak için Kanuni döneminde Hint deniz seferleri yapılmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin Portekizlileri bölgeden çıkarmak istemesinin amaçlarından biri olamaz?

- A) Baharat Yolu'na işlerlik kazandırmak
- B) Arap Yarımadası'nda tam denetim kurmak
- C) Bölgedeki Müslüman devletlere yardımcı olmak
- D) Osmanlı ticarî gelirlerindeki azalmayı durdurmak
- E) Portekizlilere karşı İngilizlere yardımcı olmak

DENEME TESTİ:7

1. Devletlerin askeri, siyasi ve ekonomik yönden güçlenerek bir "dünya sistemi" haline gelmeleri, iç ve dış politikalarının gerçekçi olmasına; ayrıca, kararların alınması ve uygulanmasında "zamanlama"ya dikkat etmelerine bağlıdır.

Bu yargıya göre, aşağıdakilerden hangisi, Osmanlıların uygulamaya çalıştığı bir devlet politikası olamaz?

- A) İçeride sorun çıktığı zaman, dış politikada barışı korumaya çalışma
- B) Dış politikada, Doğu ve Batı'daki dengelere göre hareket etme
- C) İç sorunlar çözümlendikten sonra dış politikaya ağırlık verme
- D) Doğu'da sorun çıktığı zaman, Batı'da savaşmaktan çekinme
- E) Balkan devletleri ve Anadolu beylikleri ile aynı anda mücadele etme

2. Osmanlı Devleti'nin yükselme döneminde, Fatih'in Ortodoksları himaye etmesi, Kanuni'nin ise Fransa'ya kapitülasyon hakları tanımaları ile ulaşılmak istenen ortak amaç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Baharat yolunu kontrol altına almak
- B) Avrupa birliğinin kurulmasını önlemek
- C) Devşirme sisteminde başarı sağlamak
- D) Rusya'nın güneye inmesini önlemek
- E) İpek yolunu kontrol altına almak

3. Aşağıdakilerden hangisi, yükselme döneminde Osmanlı – Fransız yakınlaşmasına etki eden faktörlerden biri değildir?

- A) Almanya'nın, Avrupa'da üstünlüğü ele geçirmeye çalışması
- B) Osmanlı'nın, Akdeniz ticaretini yeniden canlandırmak istemesi
- C) Fransa'nın, Almanya karşısında Osmanlı'dan yardım istemesi
- D) Osmanlı'nın, Hristiyan birliğini bozmaya çalışması
- E) Avrupa'da Osmanlı'ya karşı oluşan kamuoyundan Fransa'nın da etkilenmesi

4. Aşağıdakilerden hangisi, Kanuni Sultan Süleyman'ın Fransa'ya desteklemesindeki amaçlardan biri olamaz?

- A) Almanya'ya karşı bir güç oluşturmak
- B) Akdeniz ticaretini canlandırmak
- C) Doğu seferlerinde Fransız ordusundan yararlanmak
- D) Avrupa birliğinin kurulmasını önlemek
- E) Avrupa'da üzerinde siyasal üstünlük kazanmak

5. Aşağıdakilerden hangisi, Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferinin sonuçlarından biri değildir?

- A) Sınırların genişlemesi
- B) Safevi Devleti'nin yıkılması
- C) Halifelik kurumunun alınması
- D) Hazine gelirlerinin artması
- E) Kızıldeniz'e ulaşılması

6. Halifelik kurumunun Osmanlılara geçmesinin, aşağıdakilerden hangisi üzerinde etkili olduğu savunulamaz?

- A) Devletin teokratik bir nitelik kazanması
- B) Padişahların nüfuz ve otoritesinin artması
- C) Devletin dini sorumluluklarının artması
- D) Veraset anlayışının değiştirilerek, Ekber ve Erşed sisteminin uygulanması
- E) Devletin İslam dünyasının koruyucusu haline gelmesi

7. Osmanlı Devleti döneminde, Fatih Ortodoks Kilisesi'ni himaye etmiş, Kanuni ise, Katolik Avusturya'ya karşı Protestan Macarları desteklemiştir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu gelişmelerle ulaşılmak istenen hedeflerden biri değildir?

- A) Avrupa Hristiyan birliğini önlemek
- B) Katoliklere karşı bir güç oluşturmak
- C) Osmanlı'nın hoşgörüsünü kanıtlamak
- D) Avusturya'nın güçlenmesini önlemek
- E) Devşirme sistemini uygulamak

8. Osmanlı Devleti'nin taşra yönetiminde en önemli idari görevli, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Beylerbeyi B) Kadı C) Sancakbeyi D) Subaşı E) Naip

9. I Kanuni'nin, Fransa'ya kapitülasyon vermekle ulaşmaya çalıştığı en temel hedef aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fransa'nın askeri gücünden yararlanma
- B) Üretimi yapılmayan malları ucuza temin etme
- C) Avrupa birliğinin kurulmasını önleme
- D) Fransa ile kültürel ilişkileri geliştirme
- E) Fransa ile Venedik arasında ekonomik rekabet başlatma

10. Aşağıdakilerden hangisi, Kanuni Sultan Süleyman'ın, Fransa'ya kapitülasyon hakları vermekle ulaşmak istediği hedeflerden biri değildir?

- A) Fransa ile ticari ilişkileri geliştirme
- B) Avrupa birliğinin kurulmasını engelleme
- C) Üretimi yapılmayan malları ucuza temin etme
- D) Cezayir'i imparatorluk topraklarına katma
- E) Almanya'nın güçlenmesini önleme

11. Kanuni Sultan Süleyman'ın aşağıdaki hedeflerinden hangisi, Osmanlı Devleti ile Fransa arasındaki yakınlaşmaya doğrudan etki etmemiştir?

- A) Gümrük gelirlerini artırma
- B) Akdeniz ticaretini canlandırma
- C) Portekiz saldırılarını önleme
- D) Almanya'nın gücünü kırma
- E) Avrupa birliğini engelleme

12. Mısır Seferi'nden sonra, Osmanlı Devleti'nin gümrük gelirleri artmış; fakat bu avantaj uzun süre devam etmemiştir.

Bu durumun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mısır'da imar faaliyetlerinin geç başlatılması
- B) Fransa'ya ticari kapitülasyonun geç verilmesi
- C) Venedik'e ekonomik ambargo uygulanması
- D) Kızıldeniz'deki donanmanın geri çekilmesi
- E) Batılıların, ipek ve baharatı Avrupa'ya taşıma yolunu değiştirmesi

13. Kanuni Sultan Süleyman'ın, Fransa'ya askeri destek vermesi ve kapitülasyon hakları tanımaları, aşağıdakilerden hangisiyle ilişkili bir gelişme değildir?

- A) Siyasi dengeler B) Kültürel yakınlaşma C) Uluslararası çıkarlar
- D) Doğu – Batı ticareti E) Avrupa hakimiyeti

14. Aşağıdakilerden hangisi, Mohaç Meydan Savaşı'nın sonuçlarından biri değildir?

- A) Osmanlı – Fransız yakınlaşmasının artması
- B) Osmanlı'nın Orta Avrupa'da etkinlik kazanması
- C) Amasya Antlaşması'nın imzalanması
- D) Macaristan'ın Osmanlı himayesine girmesi
- E) Macaristan'ın Osmanlı ile Avusturya arasında tampon bir devlet haline gelmesi

15. Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Devleti'nin yükselme döneminde Rodos, Sakız ve Kıbrıs adalarının alınmasının yol açtığı sonuçlardan biri değildir?

- A) Ticaret gemilerinin güvenliğinin artması
- B) Ege ve Akdeniz egemenliğinin pekişmesi
- C) Güney sınırlarının güvenliğinin sağlanması
- D) Rusya'nın güneye inmesinin önlenmesi
- E) Venediklilerin çıkar kaybına uğraması

16. Kanuni döneminde, Osmanlı'nın Akdeniz'deki egemenliği zirveye çıkmasına rağmen, gümrük gelirleri aynı oranda artmamıştır.

Gelirlerin artmasını önleyen temel faktör aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Osmanlı donanmasının İnebahtı'da yenilgiye uğraması
- B) Venedik ve Ceneviz'in Osmanlı'ya ekonomik ambargo uygulaması
- C) Avrupalıların ihracata yönelik ticarete ağırlık vermeleri
- D) Coğrafi Keşifler'den dolayı Akdeniz limanlarının ticari önemini kaybetmesi
- E) Osmanlı'nın hammadde kaynaklarını dışarıya satması

17. Aşağıdakilerden hangisi, Kanuni döneminde düzenlenen Hint Deniz Seferleri'nin başarısızlıkla sonuçlanmasına etki eden faktörlerden biri değildir?

- A) Seferlerin öneminin yeterince kavranmaması
- B) Bölgedeki yerli halktan yeterli destek alınmaması
- C) Donanmanın okyanus şartlarına dayanıklı olmaması
- D) Batı seferlerinin daha kazançlı olduğunun düşünülmesi
- E) Nitelikli denizcilerin yetişmemiş olması

18. Aşağıdakilerden hangisi, Kanuni dönemine ait gelişmelerden biri değildir?

- A) Fransa'ya kapitülasyon hakları verilmesi
- B) Rodos Adası ve Belgrat'ın alınması
- C) Hindistan Müslümanlarına yardım gönderilmesi
- D) Venedik'ten Kıbrıs Adası'nın alınması
- E) Anadolu, Suriye ve Mısır'da bazı isyanların çıkması

19. Aşağıdakilerden hangisi, Preveze Deniz Savaşı'nın nedenlerinden biri değildir?

- A) Papa'nın Avrupalıları kıskırtması
- B) Venediklilerin korsanlık faaliyetleri
- C) Kıbrıs Adası'nın Osmanlı tarafından alınması
- D) Osmanlıya karşı haçlı birliğin kurulması
- E) Osmanlı'nın denizlerde güç kazanması

20. Aşağıdakilerden hangisi, Kanuni Sultan Süleyman döneminde, Hint deniz seferlerinin düzenlenmesiyle ulaşılmak istenen hedeflerden biri değildir?

- A) Portekiz'in Uzakdoğu'daki baskısını önleme
- B) Doğu – Batı ticaretine yeniden egemen olma
- C) Müslüman ülkeleri dış baskılardan koruma
- D) Baharat Yolu ticaretini yeniden canlandırma
- E) Kafkas Türkleriyle doğrudan bağlantı kurma

21. Aşağıdakilerden hangisi, Fatih ve Kanuni dönemlerinin ortak özelliklerinden biri değildir?

- A) Avrupa birliğinin önlenmeye çalışılması
- B) Avusturya üzerine sefer düzenlenmesi
- C) Devlet teşkilatı alanında hukuki düzenlemelerin yapılması
- D) Bazı devletlere ticari imtiyazların verilmesi
- E) Deniz gücünün geliştirilmesine önem verilmesi

22. Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı İmparatorluğu'nun denizlere yönelik politikasının bir sonucu değildir?

- A) Ege Adalarının alınması
- B) Gelibolu Tersanesi'nin kurulması
- C) Loncaların faaliyet alanının genişletilmesi
- D) Venedik ve Cenevizlilerle savaşılması
- E) Stratejik limanların ele geçirilmesi

23. Osmanlıların fetih politikasının aşağıdakilerden hangisi üzerinde etkisi en azdır?

- A) Siyasi sınırlar
- B) Uluslararası ticaret
- C) Ordunun savaş gücü
- D) Egemenlik anlayışı
- E) Hazine gelirleri

24. Osmanlı Devleti'nin yükselme döneminde;

- Fatih, Ortodoks Kilisesi'ni himaye etmiş,
- Yavuz, Mısır seferine çıkmış,
- Kanuni, Fransa'ya kapitülasyon hakları tanımış,
- Sokullu, Don ve Volga nehirlerini birleştirmek istemiştir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu girişimlerle ulaşılmak istenen hedeflerden biri değildir?

- A) Avrupa birliğinin kurulmasını önlemek
- B) Baharat yolunu kontrol altına almak
- C) Devşirme sistemini yaygınlaştırmak
- D) Ortodoks Rumların güvenini kazanmak
- E) Rusya'nın güneye inmesini önlemek

25. Aşağıdakilerden hangisi, öncelikle ticaret yollarını denetim altına alarak devlet gelirlerini artırmaya yönelik bir gelişme değildir?

- A) Fatih'in Ege Adaları ve Kırım'ı alması
- B) Yavuz'un Mısır seferine çıkması
- C) Kanuni'nin Hint deniz seferlerini düzenlemesi
- D) Sokullu'nun Süveyş Kanalı'nı açmaya çalışması
- E) II. Bayezid'in Boğdan ve Hersek üzerine kuvvet göndermesi

26. Aşağıdakilerden hangisi, Sokullu dönemine ait gelişmelerden biri değildir?

- A) Fas'ın Osmanlı himayesine girmesi
- B) İnebahtı'da Osmanlı donanmasının yakılması
- C) Trablusgarp'ın Saint Jean Şövalyeleri'nden alınması
- D) Tunus'un İspanya'dan geri alınması
- E) Arap Yarımadası üzerinde kesin denetim sağlanması

27. Aşağıdakilerden hangisi, Kıbrıs'ın alınmasının sonuçlarından biridir?

- A) Ege'nin bir Türk gölü haline gelmesi
- B) İnebahtı'da Osmanlı donanmasının haçlı donanması tarafından yakılması
- C) İpek yolunun kontrol altına alınması
- D) İspanya ve Portekiz'in Uzakdoğu'ya açılması
- E) Osmanlı'nın ilk önemli deniz zaferini kazanması

28. Osmanlı Devleti'nin yükselme döneminde;

- Yavuz'un Mısır seferine çıkması,
- Kanuni'nin Hint deniz seferleri düzenlemesi,
- Sokullu'nun Süveyş Kanalı'nı açmaya çalışması

girişimleriyle ulaşılmak istenen ortak amaç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Silah sanayisini geliştirmek
- B) Avrupa siyasetinde üstünlük sağlamak
- C) Uluslararası ticarete etkinlik kazanmak
- D) Ordunun savaş gücünün artırmak
- E) Müslüman ülkeleri dış baskılara karşı korumak

29. Aşağıdakilerden hangisi, Sokullu Mehmet Paşa'nın, Don ile Volga nehirleri arasında bir kanal açma girişiminde bulunmakla ulaşılmak istediği amaçlardan biri değildir?

- A) Donanmayı Hazar Gölü'ne çıkarmak
- B) Kafkaslarla doğrudan bağlantı kurmak
- C) Rusya'nın Karadeniz'e inmesini önlemek
- D) Makedonya'nın fethine ortam hazırlamak
- E) İpek Yolu'nun güvenliğini sağlamak

30. Aşağıdakilerden hangisi Yükselme dönemi siyasi olaylarından biri değildir?

- A) Koyunhisar Savaşı
- B) İstanbul'un Fethi
- C) Belgrat'ın Fethi
- D) Mısır Seferi
- E) Preveze Deniz Savaşı

31. Kanuni döneminde Avusturya ile imzalanan İstanbul Antlaşması'nın aşağıdaki maddelerinden hangisi, Osmanlı'nın siyasi üstünlüğünün Avusturya tarafından kabul edildiğinin en açık göstergesidir?

- A) Avusturya, Yanoş'un Macar krallığını tanıyacak
- B) Avusturya arşidükü (kralı), protokol bakımından Osmanlı sadrazamına denk sayılacak
- C) Antlaşma, Avusturya uyduğu sürece geçerli olacak
- D) Macaristan ile Avusturya arasındaki antlaşmaları Osmanlı padişahı onaylayacak
- E) Avusturya, Macar topraklarına saldırmayacak

32. Osmanlılarda en gelişmiş sanat dalı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Resim
- B) Müzik
- C) Mimari
- D) Oymacılık
- E) Kuyumculuk

TEST 7, CEVAP ANAHTARI

1- E, 2- B, 3-E, 4- C, 5- B, 6- D, 7- E, 8- A, 9-C, 10- D, 11-C, 12-E, 13-B, 14-C, 15-D, 16- D, 17-E, 18-D, 19-C, 20- E, 21- B, 22- C, 23-D, 24- C, 25-E, 26-C, 27- B, 28-C, 29- D, 30-A, 31-B, 32-E

YÜKSELME DÖNEMİNDE OSMANLILARDA DEVLET YAPISI VE ANLAYIŞI

Osmanlılar, devlet teşkilatlanmasında kendinden önceki Türk devletlerinin tecrübelerinden yararlanmakla birlikte Türkiye Selçuklularını ve İlhanlıları da örnek almışlardır.

İlk Türk devletlerindeki adil yönetim, Türk cihan hâkimiyeti ülküsü ve kanunun üstünlüğü anlayışı Osmanlı Devletinde de aynen devam etmiştir. Bu anlayış;

-**Devletti ebet müddet:** devletin sonsuza kadar yaşatılması

-**Nizamı alem:** alemde nizamı korumak

-**Kanununu kadim:** Osmanlı devletinde kamu düzeninin sağlanması

Esasları ile sürekliliğini devam ettirmiştir.

Fatih kanunnamesi ile Osmanlı devlet hukuku gerçek anlamda düzene konulmuş; devlet işleyişinde memurların statü ve yerleri belirlenmiştir. Böylece devlet-toplum ve devlet fert arasındaki ilişkileri düzenleyen kanunlar meydana getirilmiş ve bütün tebaanın genel olarak kanun önünde eşitliği kabul edilmiştir. Fatih Sultan Mehmet, Rum, Yahudi ve Ermenilerin devletin müdahalesi olmaksızın kendi dini kuruluşlarını tesis etmelerine müsaade etmiştir.

Osmanlı Devleti'nde güçlü bir merkezi otorite tesis edilmiştir. Özel mülkiyet sınırlandırılmış, kentler zanaatlar ve ticaret yakından denetlenmiş ve sonuçlar "tahrir defterine kaydedilmiştir.

Osmanlı Devleti merkeziyetçi bir yapıya sahipti. Osmanlı devlet yönetimin merkezinde padişah ve ülkenin yönetildiği saray teşkilatı bulunuyordu. Devletin yönetim merkezi İstanbul'da bulunan saraydı. Saray; merkez ve taşra birimlerinin bağlı olduğu yerd.

Padişahlar Fatih döneminden itibaren cülus töreni ile tahta çıkarak Eyüp Sultan Türbesi'nde kılıç kuşanarak padişahlık görevini üstlenirdi.

Padişahlar mutlak yönetme gücüne sahiptiler ve sonsuz yetkiye sahip değillerdi. Devlet yönetiminde şerri kanunlara ve töreye (geleneklere) göre yönetmek zorundaydılar. Şerri kanunlarda değişiklik yapma yetkileri yoktu ancak örfi kurallarda yönetimle ilgili çağın ihtiyaçlarına göre bazı değişiklikler yapma hakkına sahiptiler. Osmanlı Devleti'nde padişahlar devlet kurumlarının işleyişine ilgili örfi kanun adı verilen iç yönetmelikler çıkartabiliyorlardı.

Padişahlar çıkardıkları kanunları; kanunname, ferman ve berat adıyla çıkarmışlardır.

Padişahlar çıkardıkları kanunlar İslâm hukukuyla çelişmemek zorundaydı. Padişahların yasama ve yönetimle ilgili uygulamaları ilmiye sınıfı tarafından denetlenmekteydi.

Osmanlı Padişahlarının görev ve yetkileri:

Yasama ve yürütme gücü padişahın yetkisinde idi.

Osmanlı Padişahı;

-devlet başkanı

-divanihümayun

-ordunun başkomutanıydı.

-Üst kademe devlet memurlarını atamak

-Savaş ve barışa onay vermek

-Orduyu komuta etmek

-Ülkesini adaletle yönetmek

-Halkın refah ve güvenliğini sağlamak

Divanihümayun

-**Divan-ı Hümayun Orhan Bey döneminde kurulmuştur. Fatih dönemine kadar Divana Padişah başkanlık ederken Fatih'ten sonra Vezir-i azamlar başkanlık etmeye başladılar.**

Orhan Bey döneminde kurulan Divanihümayun'da Fatih döneminde önemli değişiklik yapılarak Divanihümayun danışma

kurulu haline çevrildi. Çünkü Fatih döneminden sonra Divanihümayun toplantıları sadrazamların başkanlığında toplanmıştır.

Divanihümayunda; idari, mali, askeri, örfi ve şer'î, ülke ve toplumu ilgilendiren her türlü mesele görüşülüp karara bağlanırdı. Halkın şikayetlerini iletebildiği ve padişah tarafından durumun incelendiği bir karar organıydı.

İkinci divanı: Veziriazamlar divan toplantılarını bir sonuç vardiye adıyla ikinci ezanından sonra sadrazam konağında toplanarak çözüm bulmaya çalıştıkları divana verilen addır.

- **Divan-ı Hümayun'a en yüksek devlet görevlileri katılırdı.**

1. İlmiye,

2. Kalemîye

3. Seyfiye sınıfına mensup görevlilerdi.

Divanihümayun görev ve yetki bakımından bugünkü bakanlar kurulu özelliğini taşımaktaydı.

Osmanlılarda Devlet Yönetimi:

PADİŞAH		
SEYFİYE Asker, Bürokrasi	İLMİYE Din, Eğitim, Hukuk, Bürokrasi	KALEMİYE Sivil Bürokrasi

Seyfiye: Asker kökenli Divan üyeleridir. Divandaki temsilciler; veziriazam, kubbealtı vezirleri ve kaptanıderyadır. Seyfiye sınıfı hem yönetim görevini hem de askerlik görevini padişah adına idare eden sınıftır. Halkın rahat, adalet ve huzur içerisinde yaşamasını sağlamak temel görevidir.

İlmiye: Medrese kökenli divan üyeleri olup Yargı, fetva verme ve eğitim işleri ile uğraşırlardı. Ayrıca yönetimi denetleme görevi bulunan ilmiye sınıfının divandaki temsilcileri kazaskerler ve şeyhülislamdır. Padişah adına yaptıkları bu görevde adaleti olmaları temel kuraldı. Şeyhülislam, kazasker, kadı, müderris ilmiye sınıfının üyelerini oluştururdu.

Kalemîye: Bürokrasi yani memur kökenli devlet adamları olup devletin mali ve yazışma işlerini yürütürdü.

Divandaki temsilcileri defterdar ve nişancıdır. Görevleri; devletin idari ve mali yönetim ile ilgili yazışmalar, hazine ile ilgili kayıtların tutulması kalemîye sınıfı tarafından yapılırdı.

Vezir-i Azam: Padişahın mutlak vekili, Padişah'tan sonra en yetkili kişi günümüz başbakan benzeri.

Vezirler: Veziri azamın verdiği görevleri yerine getirir. Günümüz Bakan benzeri.

Yeniçeri Ağası: Yeniçeri askerinin komutanı, günümüz Kara kuvvetleri komutanı benzeri.

Kaptan-ı Derya: Donama komutanı günümüz Deniz kuvvetleri komutanı.

Kazasker: Yargı işlerinden sorumlu en büyük hâkim-yargıç idi günümüz Adalet Bakanı.

Şeyhülislam: Fetva verir, medreseleri yönetirdi.

Defterdar: Tüm ekonomik-mali işlerden sorumlu idi. Günümüz Maliye bakanı.

Nişancı: Devletin tüm yazışmalarını hazırlar padişahın Tuğrasını çekerdi.

Taşra ve Eyalet Yönetimi:

İstanbul'un merkez kabul edildiği Osmanlı Devleti'nde, başkent dışındaki kalan Osmanlı yönetimindeki yerlere taşra denilmiştir.

Tımar sistemi taşra teşkilatının ana temelini oluşturmuştur. Vergi gelirleri tımar sisteminde dirilik denilen küçük birimlere bölünerek askeri hizmet karşılığı devlet görevlilerine verilmiştir. XIV. ve XVI. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nde güçlü bir toprak yönetimi, buna bağlı olarak da ekonomik ve askeri gelişimi sağlamıştır.

Osmanlı Devleti'nde taşra idaresi; eyalet, sancak, kaza, köy şeklinde teşkilatlanmıştır.

Taşra Yönetimi Yönetim Birimleri ve Yöneticiler

Yönetim	Görevli	Güvenlik
Eyalet	Beylerbeyi	Beylerbeyi Komutanı
Sancak	Sancak Beyi	
Kaza	kadı	Subaşı
Köy	Köy Kethüdası	Yiğit Başı

Eyaletler:

Eyaletler, beylerbeyi tarafından yönetilirdi. Taşra teşkilatının en büyük birimi, sancakların birleşmesiyle oluşan eyaletlerdir. Beylerbeyi kendi bölgesinde hükümdarın temsilcisidir. Beylerbeyi, Paşa Sancağı adı verilen vilayet merkezinde otururdu. Anadolu Beylerbeyliği'nin merkezi Kütahya, Rumeli Beylerbeyliği'nin merkezi Manastır şehri idi. Beylerbeyliğinde çalışan kalabalık memur topluluğu vardı.

Adli ve hukuki işler vilayet merkezinde kadılar tarafından görülürdü. Zamanla eyaletlerin sayısı arttıkça beylerbeyi sayı da çoğalmıştır.

Beylerbeyinin Görevleri:

Kendi oluşturduğu divanda askeri meseleleri görüşürdü. Bölgesindeki güvenliği sağlardı. Tımarların düzenlenmesi için gerekli tedbirleri alırdı. Emrindeki sancak beyleri ile istenilen yerde orduyu toplardı.

Sancak:

Kazaların üst idari birimine sancak denirdi ve sancak beyi tarafından yönetilirdi.

İSTANBUL YÖNETİMİ

Devlet merkezi olan İstanbul'un yönetiminde diğer illerden farklı özellikler bulunmaktaydı. İstanbul'un disiplin ve güvenliği veziriazamın (sadrizamın) sorumluluğundaydı. Vezir-riazam sefere çıktığında yerine vekil olarak sadaret kaymakamını bırakırdı. İstanbul'da görev almak, bir ayrıcalıktı. Bütün memurların en üst yetkilisi İstanbul'da otururdu. Bunlar protokolde taşra görevlilerinden daha üst durumdaydılar.

İstanbul'un en büyük mülki amiri (vali) İstanbul kadısıydı ve taht kadısı olarak adlandırılmıştır. Şehrin güven-liğinden yeniçeri ağası sorumluydu. Belediye işlerini İstanbul şehremini (belediye başkanı) yürütürdü. İmar işlerini mimarbaşı düzenlerdi. Muhtesipler de Pazar ve ticaret işlerini denetlerdi.

Sancak beyi sancağındaki tımarlı sipahilerin ve zeamet sahiplerinin komutanıdır. Kendine bağlı birliklerle seferlere katılmak zorundaydılar.

İdari görevleri;

-halkın rahat ve huzur içinde yaşaması için sancağın düzeninin, emniyetini sağlamak ve bununla ilgili gerekli tedbirleri almak.

-Şehrin asayişini temin etmek ve adaletin uygulanmasını gözetmek

-Düzenin teminatı olan şer'i ve örfi hukuka aykırı durumları önlemek hususunda kadı ile birlikte hareket etmektir.

Kaza:

Günümüz kasaba yapılanmasına benzeyen idari yapıyı oluşturan kazalarda en yüksek dereceli yönetici kadılardı.

Kadı;

Taşra yönetiminde kadılar

bulunduğu yerleşim yerindeki kentlerde;

-Askerlik dışındaki tüm işlerden sorumluydu.

-Belediye ve adliye işleri

-Kazanın ihtiyaç duyduğu para,

-Devlet merkezinden istenen şeylerin teminini yerine getirmekle yükümlüydü.

Taşradaki diğer görevliler:

Taşrada yüksek dereceli yöneticilerden başka alt kademede görev yapan memurlar vardır. Bunlar:

Muhtesip:

Esnafın denetimini yapar, üretimin kalitesini kontrol ederdi. Belirlenen fiyatlara uyulup uyulmadığı kontrol edilirdi.

Kapan Emni: Büyük şehirlerde bulunan ve bugünkü meyve hallerine benzeyen pazarlara gelen ürünlerin tartılması, adaletli dağıtımının yapılması işlerini yürütmekle görevliydi.

Gümrük ve Bac Emni:

Ticarethane, zanaat ve ticaret faaliyetlerinde bulunan kişilerden vergi toplamakla görevliydi.

XVI. yüzyılda eyaletler kendi içinde vergi düzenine göre üç gruba ayrılmıştır. Bunlar

1. **Salyaneli:** Yıllıklı olup Tımar sistemi uygulanmayan fakir Arap eyaletleridir. Bu eyaletler: Mısır, Haber, Yemen, Tunus, Cezayir, Trablusgarp, Bağdat

Bu eyaletlerden elde edilen gelirler bölgede görev yapan memurlara ve devlet görevlilerine ödenir geri kalan kısmı doğrudan merkeze aktarıldı.

2. **Salyanesiz:** Tımar sisteminin uygulandığı eyaletler salyanesiz eyaletlerdi. Bunlar; Rumeli, Budin, Bosna, Anadolu, Karaman, Sivas, Musul, Erzurum

Toprakları has, zeamet, tımarlara ayrılmıştı.

3. **Özel yönetimli eyaletler:** İç işlerinde serbest, dış işlerinde Osmanlı Devleti'ne bağlı, yöneticileri ise padişah tarafından atanırdı. Bu eyaletler ihtiyaç duyulduğunda asker de gönderirlerdi. Başlıca bu eyaletler; Hicaz, Kırım, Erdel, Eflâk, Boğdan'dı.

Hicaz bölgesi kutsal yerlerin olduğu özel yönetime sahip bir bölgeydi. Buradan vergi alınmaz asker toplanmazdı.

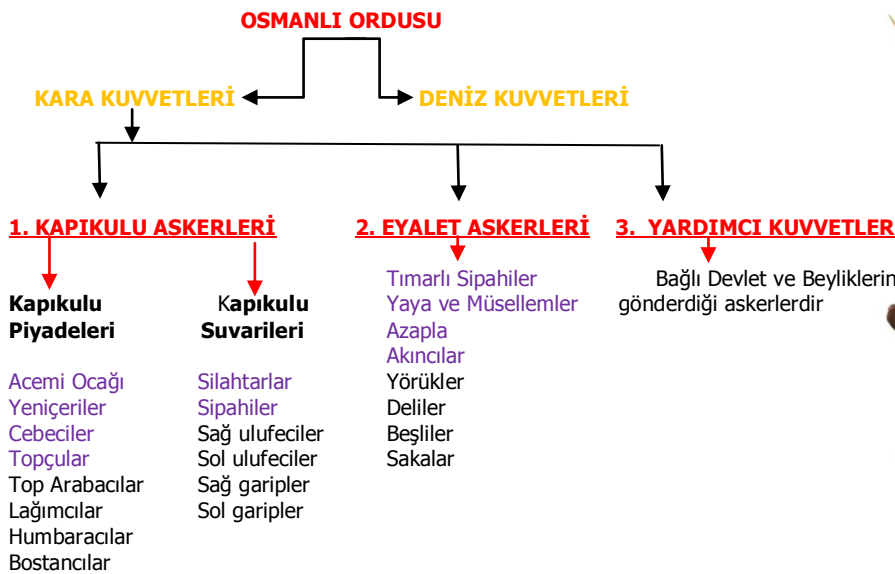
3. **Bağlı hükümetler** (Kırım-Eflak-Boğdan gibi)

OSMANLILARDA ORDU

Kara Kuvvetleri, Kapıkulu Askerleri, Eyalet Askerleri ve Yardımcı Kuvvetler olmak üzere üçe ayrılırdı.

Osmanlı ordusu, kara ve deniz kuvvetleri olmak üzere ikiye ayrılıyordu. Kapıkulu askerleri ise:

- a- Kapıkulu askerleri
 - b- Eyalet askerleri
 - c- Yardımcı Kuvvetler
- olmak üzere üçe ayrılmıştır.

a.Kapıkulu askerleri:

- Bunlar devşirme kökenli olup saray da yaşarlar üç ayda bir ulufe adı verilen maaş ve cülus bahşişi alırlar evlenmezler askerlik dışına başka meslekle uğraşmazlardı.
- Yayalar (piyadeler) ve Süvariler olarak iki bölümdürler.

Yaya ocakları (piyadeler) şunlardır:

- 1.**Acemi Ocağı:** Devşirmelerin ilk geldiği ve diğer ocaklara asker yetiştiren ocağıdır.
- 2.Yeniçeri Ocağı: Savaşlarda padişahı diğer zamanlarda sarayı koruyan askerlerdir.
- 3.Cebeci Ocağı: Silahların yapım ve onarımıyla görevli ocağıdır.
- 4.**Topçu Ocağı:** Top döken ve savaşlarda kullanan ocağıdır.
- 5.**Top arabacıları ocağı:** Topları cepheye taşıyan ocağıdır.
6. **Lağımçı Ocağı:** Kale kuşatmalarında kalenin altına tüneller kazanan ocağıdır.
- 6.**Humbaracı Ocağı:** El bombası havan topu yapımını ve kullanımını gerçekleştiren ocağıdır.
7. **Bostancılar:** Saray ve köşkün korumasını yapan askerlerdir.

Süvariler ise şunlardır:

- Sipahiler: Savaş sırasında padişahın çadırını korumakla görevliydi
- Silahlarlar: " " " " "
- Sağ Garipler: Ordunun ağırlıklarını ve hazinesini korumakla yükümlüydüler.
- Sol Garipler: " " " " "
- Sağ Ulufeciler: Savaş ve konak yerlerinde saltanat sancıklarını koruyan askerlerdir.
- Sol Ulufeciler: " " " " "
- b.Eyalet askerleri:**
- Osmanlı ordusunun en kalabalık ve en savaşçı bölümüdür.
- Taşlarda otururlar.
- Meslekle uğraşabilirler evlenebilirler kendi evlerinde yaşarlar.
- Eyalet askerleri başlıca aşağıdaki kısımlardan oluşmuştur.
- Tımarlı Sipahiler: Eyalet askerlerinin en önemli kısmıdır. Maaşlarını diriliklerden alırlardı.
- Akıncılar:** Sınır ve uçlarda bulunur Atlı birliklerdir. Keşif savaşları yaparlardı.
- Gönüllüler:** Sınır şehir ve kasabalarını korurlar, surlarda halkın içinden seçilirdi.

-Beşliler: Sınır boylarında bulunur. Her beş aileden seçildiği için bu isimle anılmışlardır.

-Azaplar: Bekâr erkeklerden oluşur, savaşlarda yeniceşilerin önünü açardı.

-Yayalar: Ordunun geri hizmetinde bulunur, yollar ve köprü yapardı.

-Müsellemler: Ordunun geri hizmetinde bulunur, yollar ve köprü yapardı.

-Deliler: Sınırları koruyan hafif süvari birliklerdir.

-Sakalar: Ordunun su ihtiyacını karşılayan askerlerdir.

Osmanlı Ordusu:

XVI. Yüzyılda Osmanlı kara ordusunda kılıç, topuz, kalkan, gürz gibi hafif silahlar kullanılmaktaydı. İstanbul'un fethedilmesinde kullanılan **şahi topları** ateşli silahların surlar üzerindeki etkisini göstermektedir. Fatih Sultan Mehmet döneminde Topçu Ocağı çok gelişti ve Top Arabacılar Ocağı kuruldu. İstanbul'un Fethi esnasında kullanılan büyük toplar devrin teknolojisine göre olağanüstü nitelikler taşır. Tophane, baruthane, demirhane gibi atölyeler dönemin en gelişmiş tezgâhının kullanıldığı yerlerdi. Fatih'in yeni topçuluğun temel taşları sayılabilecek olan balistik sahasındaki keşifleri, surları yıkan büyük toplarla havan topu ve tahrip bombaları Osmanlı Devleti'nin teknolojiadaki seviyesini gösterir.

XVI. yüzyıl Türk deniz gücünü sağlayan en önemli etken, Türk gemilerinin hafif ve manevra kabiliyetine sahipti. II. Bayezit döneminde gemilere uzun menzilli toplar yerleştirildi.

Bu dönemde Osmanlı top tekniği çağının çok üstüne çıkarılmış ve her yöne dönen yivli toplar yapılmıştır. Bu taşınabilir toplar, Yavuz'un Mısır'ı almasını da kolaylaştırmıştır.

OSMANLI'DA EĞİTİM:

Osmanlı Devleti, kişinin topluma yararlı ve meslek sahibi bir insan olmasını, kanunlara uymasını hedefleyen bir eğitim anlayışını uygulamıştır. Bu sistemde eğitim, devletin okullarında verildiği gibi esnaf örgütleri, camiler, tekke ve zaviyelerde de verilirdi.

Köy köy dolaşan halk şairleri ile tüccarlar ise bir yerden bir başka yere haber taşırlardı.

XVII. yüzyıla kadar Osmanlı Devleti'nde mevcut örgün eğitim kurumaları şunlardır.

Sıbyan Mektepleri: sivillere açık eğitim kurumlarıydı.

Medreseler: Yüksek okul düzeyindeydi.

Acemi Oğlanları Ocağı: askeri eğitim yapıldı.

Yeniçeri Ocağı: askeri eğitimin verildiği okullardı

Yaygın eğitim: camiler, tekkeler, zaviyeler, loncalar, saray ve konaklarda olurdu.

Enderun Mektebi:

Devletin ihtiyaç duyduğu ilmiye sınıfının yetiştiği okullardı. Enderun'daki temel amaç iyi bir Müslüman, güvenilir, kabiliyetli devlet adamları yetiştirmekti. Enderun'da devşirmelerin eğitimi koğuş denilen odalarda yapılırdı. Enderunlar 7 oda bulunurdu. Bunlar;

-Büyük Oda

-Küçük Oda

-Doğancılar Odası

-Seferli Odası,

-Kiler Odası,

-Hazine Odası

-Has Odası

Her odanın eğitimi öğrencilerin kabiliyetlerine göre bir ya da iki yıl olabilirdi. Enderunun özelliği sarayın içinde olmasıdır.

Askeri eğitimden güzel sanatlara hatta musiki derslerinin de verildiği çok yönlü bir eğitim kurumuydu.

Türk ailelerinin yanında Türk İslam gelenek v göreneklerini öğrenen çocuklar iç oğlan olarak saraya alınırlardı.

İç oğlanlar; sarayda; matematik, tarih gibi konularda üst seviyede eğitim görürdü.

Meslek Eğitimi:

Osmanlı Devleti'nde esnaf teşkilatı birer eğitim kurumu olarak kabul edilmiştir. Osmanlı Devleti'nin sosyal kurumlarından olan esnaf teşkilatları eğitimde önemli rol oynuyorlardı. Türkiye Selçuklu Devleti'nde esnaf teşkilatı olan Ahilik, Osmanlı Devleti'nde lonca teşkilatı adıyla devam ettirildi. Bu teşkilat esnaf, zanaatkâr ve çalışanları bir çatı altında toplamıştı. Ahilik kurumu bu özellikleri nedeniyle sanat okulu düzeyindeydi.

Lonca teşkilatına alınanlar teşkilatın eğitim öğretim kurallarını uyararak çıraklıktan kalfalığa, kalfalıktan ustalığa kadar yükselebilirdi. Ustalık belgesi almaya **icazet** denirdi. İcazet alanlara iş yeri açma izni verilirdi.

Harem Aynı Zamanda Bir Eğitim ve Terbiye Yeriydi

Padişahın eşleri, çocukları ve cariyelerinin bulunduğu ve özel hayatını geçirdiği yere harem denir. Haremde Padişahın yaşadığı bölüme Hünkâr Dairesi denirdi.

Hareme alınan cariyeler kalfaların sıkı denetimi altında eğitim gördüklerinden okul özelliğini de yansıtmaları bakımından önemlidir. Haremde yetişen cariyeler özel yeteneklerine göre müzik, resim, edebiyat, örgü gibi dersler alır, bu arada dini bilgileri öğrenmelerine de önem verilirdi. Harem halkı boş zamanlarını kitap okumak ve tarih öğrenmekle geçirirlerdi.

Haremde ayrıca padişahın erkek çocukları olan şehzadeler saray içerisinde ilköğretim düzeyindeki "**şehzadegan**" mektebinde görürlerdi.

Askeri Eğitim:

Kapıkulu ordusunun içerisinde birçok ocak bulunmaktaydı. Her ocak uzmanlaştığı alanda kendi eğitimini verirdi. Acemi ocağına alınan devşirmeler Türk-İslâm geleneklerine göre eğitilirdi. Belirli bir askeri eğitim aldıktan sonra Yeniçeri Ocağı'na geçerlerdi. Yeniçeriler kışlalarda düzenli askeri talip ve eğitim olarak her an çıkabilecek savaş için daima hazırlıklıydılar.

Padişahların düzenledikleri av tatbikatları da bir askeri eğitim niteliği taşımaktaydı. Osmanlılarda Fatih'ten sonra denizcilik alanında da düzenli eğitim verilmiştir. Kanuni döneminde Cezayir Beylerbeyi Barbaros Hayrettin Paşa'nın Osmanlı Deniz Kuvvetleri'nin komutanlığına getirilmesinden sonra Osmanlı donanması çağın en güçlü donanması konumuna ulaşmıştır.

Medrese Eğitimi:

Ders verilen yere bugünkü anlamda okul niteliği taşıyan yere medrese denirdi. Osmanlı Devleti'nde medreseler eğitim öğretim sisteminin temel kurumuydu. Osmanlılarda II. Mehmet Fatih ve Kanuni döneminde eğitim öğretim zirveye ulaştı.

Medreselerde; müftü, kadı, müderris, hekim, astronomlar ve matematikçiler yetişiyordu. Medreseler kendi aralarında öğretim verdikleri alanlara göre uzmanlaşmışlardır.

Sıbyan mektebi: Muhalle mektebiydi. Burası bugünkü anlamda ilkokul niteliğindeydi. Sıbyan mektebini okuyanlar daha sonra medrese eğitimine başladılar.

Hariç ve Dahil Medreseleri: Medrese öğreniminin son ayağı burada olur. Bundan sonra bugünkü üniversite düzeyindeki Sahnıseman ve Süleymaniye Medreselerine devam ederlerdi. Bu medreseler kadılık ve müderrislik düzeyine yönelikti. Buradan mezun olanlar kadı veya müderrislik icazeti (diploması) alırlardı.

Medrese eğitimi alarak ilmiye sınıfına dahil olanlar şeyhülislamlık makamına kadar yükselme şansları vardı. Atamaları çeşitli usullere göre yapılırdı.

Darüttıp Medreseleri: Buralarda tıp eğitimi verilirdi. (Tıp Fakültesi)

Darülhadis Medreseleri: Hadis alanında ileri düzeyde eğitim verildiği bir eğitim öğretim kurumuydu.

Darülkuran Medreseleri: Kur'an-ı Kerim ezberleyen veya okuyan hafızlar yetiştirilirdi.

Darülhendese medreseleri: Matematik ve astronomi alanlarında eğitim verilmekteydi.

Dini Kurumlardaki Eğitim:

Osmanlı Devleti'nde halkın dinî eğitim aldığı yerler öncelikle cami, tekke ve zaviyelerdir. Müslümanların ibadet yerleri olarak yapılan bu yerler aynı zamanda sosyal etkinliklerin gerçekleştiği kültür merkezleriydi.

Camilerde ibadet için Cuma günleri camiye gelenlere Cuma hutbesinde dini öğütler ve toplumsal ahlak kuralları anlatılırdı.

Tekke ve zaviyelerde; fıkıh, hadis, hat ve tezhip dersleri verilirdi.

Osmanlılarda Ahilik Teşkilatı'nın yerini alan Lonca Teşkilatı'nda da dini eğitimler veren önemli bir kurumdu.

EKONOMİK GELİŞMELER:

Osmanlı ekonomisi büyük ölçüde tarıma dayalıydı. Tarım üretiminde tımar sistemi uygulanmaktaydı. Tımar sistemi sayesinde toprakları boş kalmıyor ve üretimin devamlılığı sağlanıyordu. XV ve XVI. Yüzyıllarda sınırların

B. Reaya: Toplumun askeri sınıfın dışında kalan yönetilenlerini; köylüler, göçebe ve şehirlilerden oluşan ve vergi vermekle mükellef olan kısımdır. Bunlar tarım, ticaret ve sanayi alanlarında üretim yaparak geçimlerini sağlarlardı. Yine Osmanlı toplumunu oluşturan reaya içinde dil, din ve mezhep farklılıkları vardı.

Osmanlı Devleti'nde yaşayan topluluklar; hukuk, siyasi ve idari yapısı ırk esasına göre değil, "Millet Sistemi denen inanç temelinde göre şekillenmiştir.

Osmanlı Devleti'nde gayrimüslimlere hoşgörülle davranmış, dillerinde, inançlarında, kendi aralarındaki ilişkilerine karışmamışlardır.

Adetiağnam: Devletin hayvancılıkla uğraşanlardan aldığı vergiye **adetiağnam** denmiştir.

Çift: Tımar sistemi içinde köylülere dağıtılan topraklara çift veya **dirilik** denirdi.

Not: Osmanlı toplumunun her kesimi tabii buldukları kanun ve nizamla hareket etmek zorunluluğu vardı. Seyfiye, reayayı oluşturan Müslüman ve Gayrimüslümler kanun önünde eşit haklara sahiptiler ve

genişlemesiyle birlikte ticaret faaliyetleri de gelişti. İstanbul ve Mısır'ın fethinden sonra İpek ve Baharat yolu tamamen Türklerin kontrolüne girdi. Ticaret yolunun güvenliğini korumak ve geliştirmek için bir takım önlemler alındı. Bunun için;

Menzil Teşkilatı: Osmanlı topraklarından geçen yol ağının her biriminde, taşımacılığın en hızlı şekilde yapılmasını sağlıyorlardı. Ticaret yolları üzerindeki menziller arasında at, katır ve deve kervanların sefer yapmaları için gerekli imkân hazırlanmıştı. Menziller arasındaki uzaklık, atın ortalama hızına göre belirlenmişti.

Derbentçiler: Ana yollar üzerindeki geçitlerin denetimini yaparak ve güvenliğini sağlamakla görevliler bu isimle anılırdı.

Mekkâri Taifesi: Ticaret yolları üzerinde taşımacılığı meslek edinen kimselere denirdi.

OSMANLI TOPLUMU:

Osmanlı toplumu, seyfiye, reaya ve ilmiye sınıfından oluşmaktaydı. Bu sınıflar arasında bir birine geçiş mümkündü. Reaya sınıfını teşkil eden birisi yaptığı hizmetler ve yeteneklerine göre seyfiye veya ilmiye sınıfına geçebilirdi. Bunlar:

A. Seyfiye

1. Seyfiye (ehl-kılıç, askeri): Beylerbeyi, sancak beyleri, kapıkulu zabıtları, neferler, tımarlı sipahiler, deniz askerleri idi.

Seyfiye; Görevleri icabı vergiden muaf olan; yöneten ve askeri sınıfı ifade eder.

2. İlmiye: müderrisler, noterlik ve hâkimlik görevi bulunan; **kadılar** ve cami görevinde bulunan **imamlar**.

3. Kalemîye: Devlet dairelerinde bulunan görevli bürokrat ve memur olarak çalışan bu sınıfın en yüksek **Anadolu ve Rumeli defterdarı, nişancı, reisülküttap, defter emeni**

haklarındaki yargılama kendi inanç esaslarına göre yargılanmaktaydılar.

Osmanlı toplumunda günlük yaşam; İslâm gelenekleri gereği sabah namazıyla başlardı. Mesai saatlerini belirleyen unsur sabah ve akşam namazı arasında geçen vakitti. Mahalleler aynı dinde ve sosyal gruptan, genelde hemşerilik anlayışı ile bir araya gelmiş gruplardan oluşuyordu.

Yardımlaşma her mahalle sakininin bir görevi gibi algılanır, düğün, cenaze ve hastalık gibi durumlarda birlik içerisinde sıkıntılar giderilmeye çalışılırdı.

Küçük yerleşim birimleri olan köylerde ise yerleşim şekli akrabalık bağı ile şekillenmişti. Her köyün misafirleri ve özel toplantıları için köy odaları bulunurdu. Köylerde yaşayanlar yardımlaşarak köyün ortak işlerinin de beraber yaparlardı. Konargöçerler ise yazın yaylaklarda kışın ise kışlaklarda geçinir ve geçimleri hayvancılığa dayanmaktaydı.

VAKIF SİSTEMİ:

Vakıf; kişilerin kendilerine ait menkul, gayrimenkul mallarını veya paralarını toplum yararına oluşturulacak eğitim, din, sağlık, bayındırlık gibi sosyal ve kültürel alanlarda daimi kamu hizmeti verecek kuruluşlara bağışlamasıyla oluşan bir yapılandır.

Osmanlı toplumunda vakıflardan şu hususlardan yararlanılmıştır;
-İşkân faaliyetlerinde
-Sosyo-kültürel ihtiyaçların karşılanmasında
-Yol, han, kervansaray, köprü gibi binaların yapım ve işletiminde
-Halkın sağlık, eğitim ve öğretim alanlarındaki ihtiyaçlarının karşılanmasında
-Vakıflarda biriken paralardan, ihtiyacı olan güvenilir tüccarlara kredi verilerek ticaretin gelişmesine destek verilmiştir.

Osmanlı Hastaneleri:

Osmanlı hastanelerinde din ve ırk gözetilmeksizin her kesimden insana hizmet verilmekteydi. II. Bayezit tarafından 1485'te Tunca Nehri kenarında yaptırılan caminin yanına, akıl hastalarının su müzik ve kuş sesiyle tedavi edildiği bir hastane inşa ettirilmiştir. Fatih kendi döneminde (1470) kurdurduğu medresenin yanına bir hastane de inşa ettirmiştir. XV. Yüzyılda İstanbul'da 110 hastane vardı. Kasımpaşa Tersanesi'nde ve Girit, Basra ve Preveze'de bahriye hastaneleri kurulmuştur.

DERS NOTU ÖZETLERİ: **BİLDİKLERİMİZİ PEKİSTİRELİM!**

Fatih döneminde batıda;

Sırp'ların başkenti Semendire (1459)
Cenevizlerden Amasra (1459)
Rum despotlarının elinden Mora (1460)
Ayrıca; Eflak (1462), Bosna Hersek 1463)
Boğdan (1476)

alındı.

Osmanlı Venedik Mücadelesi: 1463 yılında başlayan Osmanlı Venedik Mücadelesi kara ve denizde tam 16 yıl sürdü. Ege'de Enez, Semadirek, Taşoz, Gökçeada, Limni, Midilli ve Eğriboz adaları ele geçirildi.

Arnavutluk kıyılarındaki; Kroya ve İşkodra kaleleri alındı.
Osmanlı – Arnavutluk Mücadelesi; II. Murat döneminde başlayan Osmanlı Arnavut Mücadelesi II. Mehmet (Fatih) döneminde şiddetini artırdı. Osmanlılara karşı Venediklilerle İttifak halinde Olan Arnavutluk Fatih döneminde Arnavutluk'un başkenti Kroya (Akhisar) alınarak Arnavutluk'a kesin bir şekilde son verildi.
İtalya'nın güney kıyılarındaki Otranto alındı.

Fatih döneminde doğuda;

Anadolu'da İsfendiyeroğulları'nı ortadan kaldırdı.
Sinop ve Trabzon (1461)
Karamanoğulları'nın topraklarının büyük kısmı (geri kalan kısım ise II. Bayezit döneminde alınmıştır)
Cenevizlerden Kırım'ı ((1475)

Yüzyıl Savaşları: İngiltere ile Fransa arasında yapılmıştır. 1337 yılında başlayan savaş Türklerin İstanbul'u Fethettiği tarihe kadar (1453) sürmüştür. Savaş Fransa'nın üstünlüğü ile sona ermiştir. Her iki devlet Papa'nın çağrısı üzerine barış yapmışlardır.

Çifte Gül Savaşı: İngiltere'de çıkan iç savaşa denmiştir.

Çaldıran Savaşı (1514); Osmanlılar bu savaşla Safevi yayılmacılığını önleyerek Doğu Anadolu ve Tebriz'e kadar olan yerleri ele geçirmişlerdir.

Turnadağ Savaşı (1515): Dulkadiroğulları'na son verilerek Anadolu'daki Türk siyasi birliği kesin olarak sağlanmıştır.

Yavuz Sultan Selim Memluklarla Mercidabık (1516) ve Ridaniye (1517) seferleri sonrasında Mısır'da bulunan Memlukları ortadan kaldırarak Suriye, Filistin ve Mısır'ı Osmanlı topraklarına kattı.

Avrupa'da Üstünlük Kurulması

Kanuni döneminde; 1533'te Avusturya ile İstanbul (İbrahim Paşa) Antlaşmasını yaptı. Bu anlaşma Avusturya Kralı Osmanlı sadrazamına eşit sayılacaktı.

Preveze Deniz Savaşı (1538): Kanuni döneminde Haçlılar ağır şekilde yenilerek Akdeniz'de Türk egemenliği sağlanmıştır.

Kapitülasyonlar: Fatih döneminde ilk defa Venediklere verildi. Kanuni döneminde Fransızlara verilen kapitülasyonlar 1640 yılında sürekli hale getirildi.

-I. Murat'tan itibaren "Ülke hanedanın ortak malıdır." Anlayışı yerine "Ülke padişah ve Oğullarındır." Anlayışı almıştır.
Bu anlayış taht mücadelelerinin devam ettirmiş ve zaman zaman devletin zayıflamasına neden olmuştur.

-Fatih S. Mehmet, taht mücadelelerinin önlenmesi amacıyla yaptığı bir kanuni düzenlemeyle kardeşlerini öldürtme hak ve yetkisini vermiştir. Merkezîyetçi yapıyı güçlendiren bu kanunname aynı zamanda veraset sistemindeki ilk ciddi düzenleme olmuştur.

YÜKSELME DÖNEMİNDE OSMANLI HUKUKU

Osmanlı Devleti'nin temel aldığı iki hukuk sistemi; **şeri** ve **örfi** hukuktur.
Şeri kanunları çıkarmak ve yorumlama işi padişah adına **şeyhülislam** ve **kadılar** tarafından yapılmıştır.

Hiçbir şekilde örfi hukuk hükümleri şeri hukuka aykırı düşmemiştir. Bu şekliyle örfi hukuk, şeri hukukla birleşmekte ve hatta tek hukuk telakkisi ortaya çıkmaktadır.
Şeri Hukuk hükümleri; **Kur'an, hadis, icmaa** gibi İslam ilke ve temellerine dayandırılmıştır.

Örfi Hukuk; padişahın iradesine bağlı olarak koyduğu kurallar ve bunlar için çıkarılan fermanlardan oluşmuştur.
Osmanlılarda hukuk ilk defa Fatih Sultan döneminde yazılı hale getirilerek **Kanunname-i Ali Osman** adı ile bir araya toplanmıştır.

-Kadı: Osmanlılarda mahkemelerde hâkimlik yapar
Şehir ve kasabaların belediye ile noterlik işlerini yürütür
Devletin mahalli uygulamalarında devlet adına tek yetkili kişiye kadı denmiştir.

-Naip: Kadıların küçük yerleşim birimlerindeki temsilcilerine naip denmiştir.

Adalet:

-Divan-ı Hümayun'un en temel görevi adaleti sağlamaktır.

-Rik'a: Halkın cuma namazına veya ava çıkarken padişaha verdikleri dilekçelerine rika denir.

Hükümdar, Allah'tan başka kimseye sorumlu olmayan tek otorite olarak haksızlığı giderebilecek en yüksek otoritedir.

Sahnı Seman Medresesi; Fatih döneminde kurulmuştur.

Ali Kuşçu: İran Tebriz'den Fatih'in teklifi üzerine Ali Kuşçu'nun geliş karabalık bir heyet tarafından karşılanmıştır.

Ali Kuşçu; Ayasofya'ya müderris olarak atanmıştır. Burada astronomi ve matematik dersleri vermiştir. İstanbul'un enlem ve boylamlarını ölçmüştür.

Sabuncuoğlu Şerafettin: Cerrâhiyetü'l Hâniye eseri ile Mücerrebname eseri çok önemlidir. Tiryak (panzehir)'den bahseder.

Endülüslü Hekim Ebül Kasım Zehravi'nin içinde formakolojiye ait bölümler bulunan Et-tasrif adlı cerrahi kitabını Kitab-ı Cerrahiye-i Haniye ismi ile Türkçeye çevirmiştir.

-İlk tıp medresesi Yıldırım Bayezit tarafından Bursa'da kuruldu.

Coğrafya ve astronomi alanında **Piri Reis, Ali Kuşçu, Seydi Ali Reis, Matrakçı Nauh** dikkatleri çekmektedir.

Piri Reis; Kitab-ı Bahriye adlı eserinde dünyanın yuvarlaklığını, gelgit olayı, pusulanın kullanımı, Amerika kıtasının varlığı gibi konuları anlatmıştır.

Takiyyüddin Mehmet:

İstanbul'da bir rasathane kurmuştur (1578). Burada Matematik ve astronomi, güneş ve ay tutulmalarına yer verilmiştir. İlk defa mekanik saat kullanılarak gözlem yapılmıştır.

Ekliptik ile ekvator arasındaki açı hesaplanmıştır.

Ne yazık ki; bir salgın hastalığın yaygınlaşması üzerine uğursuzluk getirdiği gerekçesiyle dönemin padişahı (III. Murat) tarafından yıktırılmıştır.

Divan Şairleri:

Yükselme döneminde; **Baki, Fuzuli, Nesimi, Ahmedi ve Ruhi** önemli divan şairleridir.

Halk Edebiyatı:

Yükselme döneminin halk edebiyatında; Köroğlu, Hayali, Öksüz ve Mahremi önemli halk şairidir.

Tasavvuf Edebiyatı:

Tasavvuf Edebiyatının önemli temsilcileri **Hacı Bayram Veli, Pir Sultan Kaygusuz Abdal, Akşemsettin, Eşrefoğlu Rumi ve Kemal Ümmi'dir.**

Klasik dönem Osmanlı Mimari Yapı:

Anadolu Hisarı; Yıldırım Bayezit döneminde yapıldı.

Rumeli Sarayı (Hisarı), Çinili Köşk ve Topkapı Sarayı Fatih döneminde yapıldı.

Osmanlılarda Oyun ve Eğlence:

Mesire yerleri: Toplu olarak eğlendikleri en önemli eğlencedir.

Hamam, kahvehane, bozhane gibi yerlere de gençler takılırdı.

Osmanlılarda Spor: Ok atmak, kılıç kullanmak, ata binmek, mızrak kullanmak askerlik gereği yapılan sportif faaliyetlerdi.

Ticaret yolları üzerinde taşımacılığı meslek edinenlere.... **Mekkâri teşkilatı**...tarafından yapılırdı.

Avrupa'da bilim ve sanatta yaşanan gelişmeleri **Rönesans** denir. Osmanlı devletinin temel aldığı iki hukuk sistemi vardır bunlar **şer'î ve örfî** hukuktur.

1479 da imzalanan antlaşmayla **Venedikilere** ilk kapitülasyonlar verildi.

Veraset sisteminde ilk ciddi düzenlemeyi **Fatih Sultan Mehmet** döneminde yapılmıştır.

Topkapı sarayı **birun, enderun ve harem** olmak üzere üç temel bölümden oluşuyordu

Kalemiye sınıfının divanı hümayundaki temsilcileri **defterdar ve nişancı**lardan oluşur.

Eyaletlerde güvenlik işini **subaşı** yargılama işini **kadılar** yapardı.

Osmanlı eğitim sisteminde mesleki eğitim **lonca** tarafından verilirdi.

Pusulanın gelişmesi gemi teknolojisindeki ilerleme **coğrafi keşifleri** başlatmıştır.

Avrupa'da güzel sanatlar ve bilim alanındaki yeni gelişmeleri **Rönesans** adı verilir.

Osmanlı devletinde sosyal yardımlaşmayı sağlamak amacıyla **wakıflar** kurulmuştur.

Menzil Teşkilatı: Osmanlı topraklarından geçen yol ağının her biriminde, taşımacılığın en hızlı şekilde yapılmasını sağlıyordu.

Derbentçiler: Bu görevliler, ana yollar üzerindeki geçitlerin denetimini yapıyor ve güvenliğini sağlıyorlardı.

Mekkâri Taifesi: Ticaret yolları üzerinde taşımacılığı meslek edinmişlerdir.

Osmanlı Toplumu:

Seyfiye (askeri) ve Reaya olmak üzere iki kısımdan oluşurdu.

OSMANLI TOPLUMU

1. Seyfiye (Askeri)/ Yönetenler:

Yani kılıç ehli demektir ve kendi arasında üçe ayrılırdı.

1-askeri: Beylerbeyi, sancak beyleri, kapıkulu zabıtları, neferler, tımarlı sipahiler, deniz askerleri

2-ilmîye: müderrisler, noterlik ve hâkimlik görevi bulunan; kadılar ve cami görevinde bulunan imamlar

3-kalemiye: Devlet dairelerinde bulunan görevli bürokrat ve memur olarak çalışan bu sınıfın en yüksek Anadolu ve Rumeli defterdarı, nişancı, reisülküttap, defter emeni

2. Reaya/Yönetilenler:

Yönetilenlere reaya denmiştir. Toplumun yönetilenlerini; köylüler, göçebe ve şehirlilerden oluşan ve vergi vermeye mükellef olan kısımdır.

seyfiye: Görevleri icabı vergiden muaf olan; yöneten ve askeri sınıfı ifade eder.

TIMAR SİSTEMİNİN YARARLARI:

İdari Yararları:

- Tımarlı sipahiler buldukları yerlerde bir jandarma gibi asayişle ilgilendiğinden ülke genelinde güvenlik sağlanmıştır.
- Ülkenin en ücra köşesinde bile devlet otoritesi kurulmuş, merkezi otorite güçlü tutulmuştur.

Askeri Yararları:

- Her an savaşa hazır büyük bir atlı askeri birlik yetiştirilmiştir.
- Ekonomik Yararları:
 - Devlet, hazinesinden para harcanmadan önemli bir askeri güç oluşturulmuş, hazinenin yükü hafiflemiştir.
 - Ülke topraklarının boş kalması engellenerek üretimin artmasına ve devamlılığı sağlanmıştır.
 - Aynı toprak üzerinde köylü, tımar sahibi ve yetiştirdiği askerlerin ihtiyaçları karşılanmıştır.

Yeniçeriler:

- Yaya askerlerdir
- Barış zamanında merkezde (İstanbul) veya merkeze yakın yerlerde otururlardı
- İstanbul'da güvenliği sağlarlar
- Devşirme sistemi ile toplananlardan oluşturulurlardı.
- Maaşları hazineden ödenirdi.
- Emekli olana kadar evlenemezlerdi

Tımarlı Sipahiler (Atlı Askerler):

- Atlı askerlerdir.
- Barış zamanında kendilerine tahsis edilen dirilik topraklarında otururlar
- Kırsal bölgelerde güvenliği sağlarlar
- Türk ve Müslüman kökenli ailelerden oluşurdu.
- Tımarlardan toplanan vergilerle geçimlerini sağlarlardı

Not: Osmanlılarda toprağın mülkiyetinin devlete ait olması büyük toprak ağalarının ve hanedanlarının ortaya çıkmasını engellemiştir. Bu nedenle Osmanlı Devleti'nde Avrupa'da görülen feodal sistem ve toprağa bağlı köle çiftçi sınıfı serfler oluşmamıştır. Üretim: Osmanlı ekonomisi büyük ölçüde toprağa dayalıydı.

GÖREV VE SORUMLULUKLAR:

Halkın Sorumlulukları:

- Sebepsiz yere toprağı üç yıl üst üste boş bırakmamak
- Toprağı habersiz terk etmemek
- Ürettiği ürünün vergisini tımar sahibine ödemek

Tımar Sahibinin Sorumlulukları:

- Köylünün güvenliği ve düzenin sağlanması
- Üretim araçlarının temininde ve ihtiyaçların karşılanmasında köylüye yardım etmek
- Gelirinin belli bir bölümüyle asker yetiştirmek

Devletin Sorumlulukları:

- Halkın huzur ve güvenini sağlamak
- Adaleti tesis etmek

Osmanlı Devleti'nde Kuruluş döneminde İç ve Dış Ticaretin Gelişmesi Ülke açısından Önemi:

- Ülkede üretimin artmasına
- Ülkeye para girişinin artmasına
- İşsizliğin azalmasına
- Halkın refahının yükselmesine neden olmuştur.

TEST:8

1. Haçlı Seferleri'nin sonuçlarından bazıları şunlardır:

- I. Skolâstik düşüncenin öneminin azalmaya başlaması
- II. Doğudaki bilimsel gelişmelerin batıya taşınması
- III. Akdeniz limanlarının önem kazanması
- IV. Din adamlarına duyulan güvenin sarsılması

Bunlardan hangileri, Avrupalı ülkelerin düşünsel gelişimine doğrudan ortam hazırlamıştır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) I, II ve IV
- E) II, III ve IV

2. Osmanlı Devleti kurulduğu sırada Balkanlarda bulunan devletlerarasında sürekli çatışmalar yaşanmaktaydı. Osmanlılar Rumeli'ye geçtikten sonra Balkan devletleri Papa'nın da çabalarıyla aralarındaki anlaşmazlıklara son vererek Osmanlı Devleti'ne karşı birlikte hareket etmişlerdir.

Bu bilgilere bakılarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Bizans'ın Balkan devletlerinden sayılmadığı
- B) Balkan devletlerinin Haçlı düşüncesiyle hareket ettikleri
- C) İslamiyet'in Balkanlarda yayılmaya başladığı
- D) Avrupa'da Hristiyan birliğinin bozulduğu
- E) Papanın siyasi yetkilerinin kısıtlandığı

3. İstanbul'un fethinin,

- I. Bizans İmparatorluğu'nun yıkılması,
- II. Osmanlı Devleti'nin dünya devleti haline gelmesi,
- III. Yeni Çağ'ın başlaması

Sonuçlarından hangileri fethin evrensel nitelik taşıdığına kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

4. İstanbul'un fethi sonrasında Fener Patrikhanesinin Osmanlı Devleti'ne bağlanmasıyla birlikte, Osmanlı padişahları Ortodoks halkın koruyucusu olmuşlardır.

Bu durumun Osmanlı Devleti'ne aşağıdakilerden hangisini sağladığı söylenemez?

- A) Ortodoks Kilisesini kontrol altında tutmayı
- B) Katolik Kilisesine karşı güç oluşturmayı
- C) Anadolu'da siyasi birliği gerçekleştirmeyi
- D) Hristiyan halkın yönetime olan bağlılığını artırmayı
- E) Hristiyan dünyasının birleşmesini önlemeyi

5. Fatih döneminde,

- I. Akkoyunlular,
- II. Sırbistan,

III. Macaristan,

IV. Almanya

devletlerinden hangileriyle savaş yapılmamıştır?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) II ve IV
- D) III ve IV
- E) I, III ve IV

6. Bayezid zamanında Osmanlı sınırlarının genişlemesi durma noktasına gelmiştir. Bu durumun en önemli nedeni Cem Sultan'ın hükümdarlık iddiasıyla isyan etmiş olmasıdır.

Bu bilgilere dayanarak,

I. II. Bayezid'in fetih yapmaması Cem Sultan isyanına yol açmıştır.

II. Cem Sultan isyanı taht değişikliğine neden olmuştur.

III. İç sorunlar fetihlerin duraklamasına yol açmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

7. Fatih döneminde aşağıdakilerden hangisinin fethi, İpek Yolu'nun Karadeniz'in kuzeyine giden kolunun denetim altına alınmasını sağlamıştır?

- A) Trabzon
- B) Kırım
- C) Amasra
- D) Sinop
- E) Otranto

8. Fatih'in vefatından sonra Şehzade Cem, II. Bayezid'e karşı isyan etmiş ve bu isyan sırasında devşirme asıllı devlet adamları II. Bayezid'i, Türk asıllı devlet adamları ise Cem Sultan'ı desteklemişlerdir.

Bu gelişmelerin,

I. Osmanlı Devleti'nde hanedanın değişmesi,

II. Devşirme asıllı devlet adamlarının devlet üzerindeki etkinliğinin artması,

III. Bütün Osmanlı yöneticilerinin devşirmeler arasından seçilmeye başlanması

sonuçlarından hangilerine neden olması beklenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) I ve II

9. Osmanlı Devleti Venedik ile ilk deniz savaşını döneminde yapmıştır. Yukarıda boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Orhan Bey
- B) I. Murat
- C) Yıldırım Bayezid
- D) Mehmet Çelebi
- E) II. Murat

10. Fatih döneminde;

I. Amasra'nın alınması,

II. Trabzon'un alınması

III. Kırım'ın alınması

Osmanlı Devletini aşağıdaki alanlardan hangisinde daha çok geliştirmiştir?

- A) Tarım
- B) Sanat
- C) Ticaret
- D) Eğitim
- E) Hukuk

CEVAP ANAHTARI

1- A, 2- B, 3-B, 4- C, 5- D, 6- C, 7- B, 8- B, 9-D, 10-C

BİLGİLERİMİZİ PEKİŞTİREELİM:

Aşağıdaki soruları yapınız.

- S-1) Osmanlı Devleti'nin kısa sürede gelişmesinde etkili olan unsurlar nelerdir maddeler halinde yazınız.
- S-2) İskân Politikasının amacını yazınız. (2 Madde)
- S-3) Karesi Beyliği'nin hangi hükümdar döneminde Osmanlı Devleti'ne katıldı, önemini yazınız.
- S-4) Ankara Savaşı'nın en önemli sebebinin bir cümle ile özetleyiniz.
- S-5) Osmanlılarda toprak sistemi olarak Mülk Arazi kaç sınıfa ayrılır açıklayınız?
- S-6) İlk deniz Savaşı kiminle yapıldı, önemini yazınız.
- S-7) XIV. Yüzyıl başlarında Osmanlı Devleti kurulduğu sıralarda Anadolu, İran ve Ortadoğu'da başlıca hangi Türk Beylikleri veya devletleri vardı? (5 tane yazınız)

8-) Aşağıda verilen tablodaki bilgilerin, hangi savaşlara ait olduğunu boşluklara yazınız.

a.	Döneminde Venedikler ile Osmanlılar arasında ilk deniz savaşı yapıldı. Bu savaşta Osmanlılar başarılı olmasalar da en azından bir savaş tecrübesi kazandılar.
b.	Savaşı Edirne'nin alınmasının kolaylaştıran savaştır
c.	Savaşı İlk kez Osmanlı padişahı şehit olmuştur
d.	Savaşı Bizans tekfurlarıyla Osman Bey arasındaki ilk mücadeledir.

CEVAPLARINIZI KARŞILAŞTIRIN.

<p>C-1-Kurulduğu bölgenin coğrafi yönden önemli oluşu</p> <ul style="list-style-type: none">-Kuruluş Dönemindeki beylerin ve hükümdarların yetenekli ve deneyimli yöneticilerin devlet yönetimine geçmesi,-İslâm Dini ve İslam Dini'nin öngördüğü cihat inancı,-Türkmen desteğinin alınması ve beylikler ile iyi geçinilmesi-Fethedilen yerlere Anadolu'dan getirilen Türkmenlerin düzenli olarak yerleştirilmesi	<p>C-5) Mülk topraklarının mülkiyeti ve tasarruf hakkı şahıslara aittir.</p> <p>Mülk toprakları kendi arasında ikiye ayrılır.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Öşür: Mülkiyeti Müslümanlara ait olan topraklardır.2. Haraç: Mülkiyeti Gayrimüslimlere (Müslüman olmayanlara) ait topraklardır.
<p>C-2) 1. Fethedilen yerleri Türkleştirmekti.</p> <p>2. Diğer bir amacı ise bölgeyi elde tutmak ve savunulmasını sağlamaktır.</p>	<p>C-6)Venedik ile I. Mehmet Çelebi döneminde yapıldı.</p> <p>Osmanlı Devleti yenildi ama bu savaşlarda tecrübe kazandı.</p>
<p>C-3)</p> <p>Orhan Bey döneminde,</p> <p>Anadolu Siyasi Birliği için atılan ilk adımdır</p> <p>Deniz gücüne (donanma) ve önemli devlet yöneticilerine kavuşmuştur.</p>	<p>C.7)</p> <p>Ortadoğu'da Memluklar</p> <p>İran'da İlhanlılar</p> <p>Anadolu'da Trabzon Rum Devleti</p> <p>Karaman Beyliği</p> <p>Germiyen Beyliği</p>
<p>C-4) İki Türk hükümdarının Türk-Cihan hâkimiyeti anlayışı için anlaşmazlığa düşmeleri nedeniyle bu savaş yapılmıştır.</p>	<p>8-)</p> <p>a.) I. Mehmet/ b.) Sazlıdere/ c.) I. Kosova/ d.) Koyunhisar</p>

ORTA VE YENİÇAĞ'DA AVRUPA

Ortaçağ'da Avrupa Devletlerinin Genel Özellikleri

1. Kavimler Göçü sonucundan İstanbul'un Türklerce fethedilmesine kadar sürer.
2. Merkezi otoritenin güçlü olmadığı, devletlerin birliğinin olmadığı bir süreci ifade eder.
3. Feodalizmin siyasal, sosyal, ekonomik düzen olduğu bir çağdır.
4. Kralların yetkilerinin Papalara oranla daha az ve sınırlı olduğu bir dönemdir. (Papalar kralları görevden alabildiği gibi, atayabilirdi)
5. En güçlü kurumun kilise (veya onun simgesel gücü Papalık) olduğu bir çağdır. (Kilise en büyük ekonomik, siyasi ve dinsel güçtür.)
6. Bilimsel düşüncenin baskı altına alındığı ve bu yüzden bilim hayatının sönük geçtiği bir dönemdir.
7. Çağın en önemli ekonomik, siyasi ve askeri olayı Haçlı Seferleri olmuştur.
8. Bilimsel, teknik alandaki gelişmelerin yaygınlaşması ve hızlanması ile sona ermiştir.

Sosyal Yapı:

Orta Çağ'da Avrupa'daki Siyasi Yapı: Ortaçağ Avrupa'sının en önemli siyasal yapısı Feodalite'dir. Feodalite yönetiminde halk aşağıdaki sınıflara ayrılmıştır.

Avrupa'da halk çeşitli sosyal katmanlara ayrılmıştı. Bunlar;

- **Asiller (Soylular):** Soyluluk doğuştan gelen bir unsurdur. Soylular askerlik ve devlet işlerinden başka bir işle uğraşmazlardı. Soylularda kendi aralarında gruplara ayrılırlardı. Bunların en büyüğü Senyör (Kral-Derebeyi) ardından da Dük, Kont, Baron, Vikont ve Şövalyeler gelirdi.
- **Rahipler:** Papaya bağlı olarak çalışırlardı. Asillerden sonra en imtiyazlı sınıftılar. Geniş arazileri bulunmaktaydı.
- **Burjuvalar:** Sanat ve ticaretle uğraşan, kasaba ve şehirlerde oturan kişilere burjuva denir. Senyörlerin himayelerine girmişlerdi. Zamanla serbest bir yapıya kavuştular.

- **Köylüler:** Ortaçağ Avrupa'sının en kötü durumda yaşayan grubuydu. Bunlar kendi aralarında ikiye ayrılmaktadırlar.

- 1- **Serfler:** Bu köylülerin hiçbir hakları bulunmamaktaydı. Efendileri adına tarlalarda çalışır, kazançlarını onlara verirlerdi. Toprakla birlikte alınıp satılırlardı. Arazilerinden ayrılamazlardı. Evlenmeleri bile izne bağlıydı.
- 2- **Serbest Köylüler:** Topraklarını diledikleri gibi kullanabilir, istedikleri zaman gidebilir, arazilerini çocuklarına miras olarak bırakabilirlerdi. Devlete sadece vergilerini öderlerdi.

Dini Yapı:

Ortaçağ Avrupa'sının belirleyici unsuru dindi. Dini temsil eden yegane güç Papalıktı. Papanın bazı siyasal yetkileri de şunlardı.

- Krallara taç giydirme
- Kralları aforoz etme
- Haçlı seferlerini düzenleme
- Kilisenin topraklarını yönetme

Hıristiyanlık dini 313 yılında Roma İmparatoru Constantin tarafından yayınlanan **Milano Fermanı** ile serbest olmuş, 391 yılında **I. Teodosyus** tarafından Roma İmparatorluğunun resmi dini haline gelmişti. Hıristiyanların kutsal kitapları Tevrat, ibadet yerleri Kilise ve peygamberleri de Hz. İsa'dır.

Hıristiyanlık ile ilgili bazı temel kavramlar

Skolâstik Düşünce: Hıristiyan din adamlarının etkisiyle doğdu. Bu düşünceye göre din ile ilgili esaslar değişmez kabul edilmiş, dini düşünceye aykırı fikir belirenler Engizisyon mahkemelerince yargılanmışlardı. Bu düşünceye göre deney ve gözlem yasaklanmıştı.

Aforoz: Din adamları tarafından insanların Hıristiyanlık dininden çıkartılmasıdır. Hıristiyanlıktan çıkartılanlar toplumsal hayatın dışına atılırlardı. Bazen krallar da aforoz edilirdi. Böyle krallara itaat edilmezdi.

Enterdi: Papa tarafından bir kralın ülkesinin tümüne Enterdi yapıldığında, o ülkede din ile ilgili bütün işler durur, vaftiz yapılmaz, cenaze merasimi ve gömme işlemleri durur, dini törenler ve nikâh işlemleri yapılmazdı.

Endüljans Belgesi: Günahlarından insanları arındırarak para karşılığında cennetten bazı mülkleri insanlara satmaktır.

Vaftiz: Yeni doğan bir çocuğu ilk günahından kurtarmak için yapılan dini merasim.

Günah Çıkarma: Günah işleyen bir Hıristiyan'ın papazın karşısına geçerek günahlarını itiraf edip af dilemesidir. Hıristiyanlık başlıca iki büyük mezhebe ayrılmıştır.

Katolik: Merkezi Roma'da bulunan Vatikan'dı. Liderine Papa denilmektedir. Günümüz Avrupalı devletlerin çoğunluğu bu mezhebe bağlıydılar.

Ortodoks: Doğu Roma İmparatorluğunun mezhebiydi. Merkezi İstanbul'dur. Liderine Patrik denilmektedir. Tüm ortaçağ boyunca Hıristiyan dünyasında bu iki mezhep arasında çeşitli savaşlar yapılmıştır.

Gotik Sanat: Haçlı seferleri sırasında İslam mimarisinden etkilenilerek oluşturuldu. Kiliselerde kemerler kullanılarak binaların yükseltilmesi, pencereler yükseltilerek kiliselerin aydınlanması sağlandı. Kiliselerin dışında da kullanıldı. Paris'te bulunan Nötr Dam Kilisesi buna en iyi örnektir.

Bizans Sanatı: Doğu Roma İmparatorluğu tarafından geliştirildi. Özellikle mimari alanda önemli çalışmalar yapıldı. Ayasofya kilisesi buna en iyi örnektir.

FEODALİTE (DEREBEYLİK)

Hunlar'ın kavimler göçü çerçevesinde Avrupa'ya gelmeleri sonucu Batı Roma İmparatorluğu'nun 476 yılında yıkılmasıyla

Avrupa'nın siyasal birliğini yıkıldı ve bunun yerine Avrupa'da bir çok küçük krallıklar kurulmaya başladı. Halk bu yönetim boşluğunda kendilerini güvende hissetmediklerinden güçlü kimselerin etrafında toplanmaya başladılar. Böylece derebeylikler ortaya çıktı.

Feodalite; toprak egemenliğine dayalı federal bir yönetim sistemiydi. Feodalizmin siyasal yönü derebeylik rejimidir. Bu rejimde güçlü merkezi devletler görülmez. Devletlerin birliği yoktur. Çünkü ülke değişik siyasal birimlere (bölgelere) ayrılmıştır. Böylesi bir rejimde siyasal birimler arasında birliğin sağlanması oldukça zordur Dolayısıyla merkezi otorite zayıftır.

Feodalizmin zayıflamasında:

Haçlı Seferleri
Ateşli Silahların ve topun bulunması
Coğrafi Keşifler
İngiltere ve Fransa'daki iç savaşlar sırasında bundan yararlanan krallar feodalite yönetimine son vermeleri.

XV. Yüzyıldan itibaren Avrupa'nın feodal yapısı değişmeye başladı. Feodalite'nin zayıflaması güçlü krallıkların kurulması Katolik Kilisesi'nin çıkarlarına uymuyordu. Feodal sistemden en iyi yararlanan Kiliselerdi.

Sonuç: Feodalizmin zayıflaması ile Avrupa'da merkezi krallıklar kuruldu.

Zamanla bu bilgileri daha da geliştirerek yeni buluşlara imza attılar. Bu gelişmeler:

- **Coğrafi Keşiflerin,**
- **Rönesans ve Reform** hareketlerinin başlamasına zemin hazırladı.

Türk ve Avrupa Feodaliteleri Arasındaki Farklar:

-Türklerde merkezi otorite güçlü iken, Avrupa'da zayıftır.
- Türklerde toprağın sahibi devlet iken, Avrupa'da toprak senyörüdür. (Yani Türklerde miri bir toprak anlayışı egemen iken Avrupa'da özel mülkiyet anlayışı egemendir. Bu yüzden Türklerde geniş topraklara sahip aristokrasi gelişmez)
- Avrupa'da köylü (serf) köle konumuna yakinken, Türklerde köylü (reaya) daha özgür konumdadır.
- Avrupa'da senyörler insanlar üzerinde geniş yetkilere ve tasarruflara sahipken, Türklerde görülen tımar beylerinin yetkileri kanunla sınırlanıyordu.
- Avrupa ile Türk feodaliteleri arasındaki temel benzerlik ekonominin toprağa dayalı olmasıdır.

Bilim Ve Teknik Alanındaki Gelişmeler:

Avrupa'da teknolojik gelişmeleri etkileyen en önemli unsur, Haçlı Seferleridir. Haçlı Seferleri ile İslâm dünyası iki yüz yıl boyunca Avrupalılar tarafından adeta yağmalandı. Bu savaşlarda; **barut, matbaa, kâğıt, pusula, kumaş, cam** gibi buluşlar Avrupa'ya tasandı. Avrupalılar İslâm Dünyası'ndan taşıdiklarını daha da geliştirdiler.

Coğrafi Keşifler:

Kristof Kolomb

XV. ve XVI. yüzyıllarda Avrupalılar tarafından yeni ticaret yollarının, okyanusların ve kıtaların bulunmasına **Coğrafi Keşifler** denir. Önceleri dini ve ilmi

amaçlarla başlayan dünyaya yayılma hareketleri, **XV.** yüzyılın ikinci yarısında açık bir şekilde ekonomik amaçlara yönelmiştir. Yeni Çağ Avrupa'sında ticaretin gelişmesi, paranın esas olan değerli madenlere ihtiyacı artırmıştır. Avrupalılar değerli madenlere ulaşabilmek için Asya ve Avrupa'ya seferler düzenlemişlerdir.

Coğrafi Keşiflerin Sebepleri:

-Avrupa Devletleri'nin İstanbul'un fethi ile Türklerin eline geçen ipek ve baharat yollarını Müslümanların elinden kurtarmak düşüncesi
-Avrupalıların, XV. Yüzyılda gelişen ticaret ve sanayi sonucunda yeni pazar ve hammadde araması
-Avrupalıların pusulayı öğrenmeleri, gemicilik ve coğrafya bilgilerinin artması
-Avrupalıların Doğu ülkelerinin zenginliklerine ulaşabilmek amacıyla yeni ticaret yolları aramaları
-İstanbul'un fethinden sonra Türklerin Doğu ticaret yollarına hakim olmaları ve Avrupalıların açık denizlere çıkma ihtiyacı hissetmeleri
-Avrupa'da değerli madenlerin az bulunmasından dolayı kralların (İspanyol - Portekiz) gemicileri desteklemesi

-Avrupalıların Hıristiyanlık dinini yaymak İstemeleri
-Avrupalıların **dünyayı** tanımak istemeleri

XV. yüzyılda İspanyolların ve Portekizlilerin başlattığı keşifler sırasında **Kristof Kolomb** Amerika kıtasına ulaştı (1492). Portekizli gemici **Bartelmi Diyaz'ın Ümit Burnu'nu** bulmasından sonra **Vasko dö Gama** Ümit Burnu'nu dolaşarak Hint Okyanusu'na ve Hindistan'a ulaştı. Portekizli **Macellan** ve **Del Kano** dünyayı dolaşarak yuvarlaklığını kanıtladı.

Keşiflerin Sonuçları

-Keşifler dünya tarihinde önemli sosyal, siyasi, ekonomik ve dini değişikliklere neden olmuştur.
-Eski ticaret yolları değişti. Akdeniz doğu - batı ticaretindeki önemini kaybetti. Baharat ve İpek Yolları önemini kaybetti. Bu durum Akdeniz limanlarının eski canlılığını kaybetmesine Atlas Okyanusu limanlarının önem kazanmasına ortam hazırlamıştır.
-**Avrupalılar yeni keşfedilen yerlerde sömürge** imparatorlukları kurdular. **Bu durum keşfedilen ülkelere Avrupa'ya altın ve gümüş başta olmak üzere bol miktarda hammadde götürülmesine neden olmuş, toprak zenginlik ölçüsü olmaktan çıkmıştır.**

Bu gelişmeler Avrupa'nın zenginleşmesini, hayat standartlarının yükselmesini ve Rönesans hareketlerin in gerçekleştirilmesini sağlamıştır.

-**Ticaretle uğraşan burjuva sınıfı zenginleşmiş ve Avrupa ürünleri yeni pazarlar** bulmuştur. Böylece **daha sonraki** yıllarda gerçekleşecek olan **Sanayi İnkılabı'na ortam hazırlanmıştır.**

-Keşfedilen yerlere Avrupa'dan göçler olmuş, bu durum Avrupa kültür ve medeniyetinin yayılmasını sağlamıştır. Hıristiyanlık yeni ülkelere yayılmıştır. Ancak bazı bilimsel gerçeklerin ortaya çıkması sonucunda Hıristiyanların dini inançları zayıflamış, kiliseye olan güven sarsılmıştır.
-Dünyanın bazı yerleri Avrupalılar tarafından tanınmış, yeni kültürler, canlılar ve ırklar ortaya çıkmıştır.

Coğrafi Keşiflerin Türk Dünyası Üzerindeki Etkileri

-Coğrafi Keşifler bütün insanlığı etkilemiştir. Bu yönüyle **"evrensel"** bir özelliğe sahiptir.
-Coğrafi Keşifler sonunda Akdeniz limanlarının öneminin azalması Müslüman ülkeler açısından büyük zararlara neden olmuştur. İslam ülkeleri yoksullaşmış, Türkistan hanlıkları giderek zayıflamış ve Ruslar karşısında gerilemiştir.

Not: 1869'da Süveyş kanalının açılmasıyla Akdeniz limanları yeniden önem kazanmıştır.

Soru-Cevap

1. Teknolojik gelişmeleri etkileyen en önemli unsur; Haçlı Seferleridir.

2 Coğrafi Keşiflerin siyasi, dini, ekonomik ve sosyal etkileri nasıl olmuştur, maddeler halinde yazınız?

Coğrafi Keşiflerin Siyasal Sonuçları (Etkileri):

Coğrafi Keşiflerin Siyasal Sonucu: Yeni ülkeler, yeni medeniyetler bulundu

Sömürgeciliğe dayalı devletler güçlendiler.

Keşfedilen yeni yerlere Avrupa'dan göçler oldu.

Kralların gücü arttı, kiliselerin gücü zayıfladı.

Dini sonuçları:

Hristiyanlık yayılmaya başladı.

Kiliseye duyulan güven azaldı.

Ekonomik Sonuçları.

Ticaret yollarının güzergâhı değişti

Akdeniz limanları önem kaybetti. Atlas Okyanusu kıyısındaki limanlar önem kazanmaya başladı.

Yeni bitki ve havan türleri ile karşılaşıldı.

Değerli madenlerin Avrupa'ya taşınmasıyla Avrupa'daki zenginlik toprağa dayalı yerine altın ve gümüş sahibi olanlar zengin sayıldı.

Ticarette uğraşan burjuva sınıfı zenginleşti.

Sosyal Etkisi:

Sanata ve bilime değer veren Mesen sınıfı ortaya çıktı.

Keşifler insanlar üzerinde merak, araştırma ve yeni şeyler keşfetme arzusu uyandırdı.

Bu durum Avrupa'nın bilim, düşünce dini hayatında önemli değişikliklere yol açtı.

DÜŞÜNCE HAYATI VE SANAT ALANINDAKİ GELİŞMELER

RÖNESANS

Rönesans, coğrafi konumu itibarıyla Doğu ve Batı uygarlıklarına yakın ve İslâm kültüründen etkilenmeye elverişli olan İtalya'da doğdu.

XV. ve XVI. yüzyıllarda önce İtalya'da başlayan ve daha sonra Avrupa'da yayılan **edebiyat, güzel sanatlar ve bilim** alanındaki gelişme, yenilik ve yeni fikirlere "Yeniden Doğuş" anlamında Rönesans denilmiştir.

Rönesans'ın Nedenleri:

-Haçlı Seferleri ile Müslüman dünyasından öğrendikleri matbaayı geliştirmeleri

-Avrupa'nın İspanya'da Endülüs Emevi Devleti ve Sicilya aracılığı ile İslam medeniyetini tanıması

- Coğrafi Keşifler sonucu zenginleşen Avrupa'da sanatı ve sanatçıyı koruyan Mesen sınıfının oluşması

-Kiliseye duyulan güvenin azalması ve Skolastik düşüncenin önemini kaybetmesi

-Yetenekli sanatçı ve bilim insanlarının yetişmesi

-Eski Yunan, Roma ve Antik Çağ (Eski Çağ) eserlerinin incelenmesiyle akılcı düşüncenin ortaya çıkması

Avrupa'da kültür ve sanat faaliyetlerini destekleyen, bilim adamları ve sanatçıları himaye eden varlıklı kişilerin (Mesenler) ortaya çıkması

-İstanbul'un fethinden sonra Bizanslı bazı bilginlerin İtalya'ya göç ederek eski Yunancayı öğretmeleri ve eski eserleri tanıtmaları

Rönesans'ın Gelişimi:

Rönesans, XV. yüzyılda İtalya'da başlamıştır.

Rönesans'ın İtalya'da başlamasında;

-İtalya'nın coğrafi konumu, ekonomik durumu, dini önemi, tarihi önemi, siyasal durumu ve İslam medeniyetinden etkilenmesi önemli rol oynamıştır.

-İtalya'nın İslâm uygarlıklarıyla yakın ilişki içinde olması

-Zengin şehir devletlerin sahip olan İtalya'da bilimsel ve kültürel çalışmaların desteklenmesi

-İtalya'nın ticaret merkezi olması, değişik medeniyetlerle sürekli bir etkileşim içinde olması

Coğrafi Keşifler sonucunda İtalyan şehirlerinin zenginleşmesi ile İtalyan ekonomisinin ilerlemesi

İtalya'nın Orta Çağ'dan itibaren siyasi birlikten yoksun bağımsız şehir devletlerinden oluşması ile özgür düşünce ortamının bulunması Rönesans'ın İtalya'da doğmasının başlıca sebepleri arasındadır.

-İstanbul'un fethi ile İstanbul'dan İtalya'ya giden bilginlerin Eski Çağ'dan kalan antik eserleri incelemek ve benzerlerini yapabilmek amacıyla akademiler kurulmuş, Yunanca, Latince ve İbranice metinler incelenmiştir.

İtalya'da Rönesans, XIV. yüzyılın sonlarında Hümanizma ile başlamıştır. Hümanizm; Eski Yunan ve Latin kültürlerini en yüksek kültür örneği olarak alan ve Orta Çağ'ın skolastik düşüncesine karşı Avrupa'da doğup gelişen felsefe, bilim ve sanat görüşü, insanlık sevgisini en yüce amaç ve olgunluk sayan bir doktrindir.

Hümanizm, insanın kendini tanımasına, yasalarını yapmasına ve haklarını korumasına ortam hazırlamıştır.

Avrupa devletleri, İtalya Savaşları (1494-1559) sırasında İtalya'daki Rönesans hareketlerinden etkilenmişlerdir. Hristiyanların papayı ziyaret etmeleri de İtalya'daki yenilikleri kendi ülkelerinde tanıtımalarında etkili olmuştur.

İtalya'da Yetişen Rönesans Öncüleri: Giotto, Raffaello ve Leonardo da Vinci

Avrupa'da kurulan üniversitelerde:

İbni Sina'nın tıp alanında yazdığı eserler,

İbni Heysem'in fizik ve astronomi hakkında birçok eseri ders kitabı olarak okuttular

Not: Kültür ve medeniyetin yayılmasında önemli bir rolü olan kâğıdın seri üretimini gerçekleştiren Müslüman Araplardır. XIII. Yüzyılda İtalyan tüccarlar ticaret vasıtasıyla kâğıt yapımını Doğu medeniyetinden öğrendiler.

Rönesans'ın Sonuçları:

Avrupa'da skolastik düşünce yıkılmış, serbest düşünce ortamı doğmuş, bilim, sanat ve edebiyat alanlarında yeni dünya görüşür ortaya çıkmıştır.

-Deney ve gözleme dayanan pozitif düşünce yaygınlaşmıştır.

-Din adamları ve Katolik Kilisesi hümanistler tarafından eleştirilmiş ve Reform hareketlerinin başlamasına ortam hazırlamıştır.

Skolastik düşünce ortadan kalkarken kiliseye olan güven de azaldı. Bu durum Reform'un başlamasında etkili oldu.

-Soylular ile halk arasındaki ekonomik, sosyal ve kültürel alanlardaki çelişkiler artmıştır.

-Din adamları, bürokratik alanlardan uzaklaştırılmaya başlanmış, devlet işlerini yürütecek bürokratlar ortaya çıkmıştır.

-Edebiyattan ve sanattan zevk alan üstün bir tabaka ile bunlardan zevk almayan yoksul halk kitleleri gibi iki sınıf ortaya çıktı.

-Bilimsel gelişmeler teknik gelişmelere ve sanayinin ilerlemesine ortam hazırlamıştır.

Rönesans'ın Ülkelere Göre Gelişimi:

İtalya; Leonardo da Vinci (vinsi) Mona Lisa portresi

Milano'da bir manastırdaki **Son Akşam Yemeği**

-**Fransa'da** Villar, Ronsard, Rable ve Montaigne (monteyin),

Almanya'da; Erasmus ve Röklen ve Luther gibi ünlü hümanistler dini metinleri incelemeye başladılar. ,

İngiltere'de; Sheakspear; Hamlet, Makbet, Otello, Kral Lear adlı tiyatro eserlerini yazmıştır.

...gibi ünlü sanatçılar yetişti.

UYARI: Rönesans'ın etkileri Avrupa dışında görülmedi. Osmanlı devleti XV ve XVI. Yüzyıllarda bilim, teknik ve mimaride Avrupa'dan çok ileri düzeydeydi. Bu sebeple Osmanlı Devleti Avrupa'da yaşanan bu gelişmelerden yararlanma ihtiyacı duymayarak bu gelişmeler kayıtsız kaldı. Ancak Avrupa devletleri, Rönesans'ın etkisiyle oldukça hızlı bir gelişme gösterdi. Avrupa'daki bu gelişmeler okullarda tabana yayıldı. Osmanlı devleti XV ve XVI yüzyıllarda Avrupa'dan teknik, bilim bakımında ileri olmasına karşın bunu eğitimi zorunlu hale getirerek tabana yayamamıştır. Bu da Osmanlı toplumunu cehalete sürüklemiştir.

REFORM

Reform: kelime anlamı olarak esasa bağlı kalınarak yeniden düzenleme ve geliştirme anlamına gelir. Önce XVI. Yüzyılda Almanya'da başlayarak öncelikle Hıristiyan Katolik dünyasını etkisi altına alan, Hıristiyanlık inancını yeniden yorumlama ve tanımlama hareketidir.

Reform hareketleri sadece dini alanda bir yenilik hareketi değildir. Rönesans'la başlayan özgür düşüncenin ortaya çıkardığı doğal sonuçtur.

XVI. Yüzyılın başlarında büyük hümanist bilgin **Erasmus** da ahlaki yozlaşmaya ve boş inançlara karşı Katolik Kilisesi'nde liberal bir reformun gerekliliğini savunmuş ve Hz. İsa'nın örnek alınmasını önermiştir.

Katolik Kilisesi'nin bozulması ve dini amaçlardan uzaklaşması üzerine, XVI. yüzyılda Almanya'da başlayarak diğer Avrupa ülkelerine yayılan dini alandaki yeniliklere Reform denilmiştir. Yani XVI. Yüzyılda Avrupa'da Hıristiyanlığın Katolik mezhebinde yapılan değişiklik ve düzenlemelerdir, diye biliriz.

Reform'un Sebepleri:

Katolik Kilisesi'nin bozulması ve Hıristiyanlar arasında yenilik fikirlerinin yayılması

Hümanizm sayesinde Hıristiyanlığın kaynaklarına inilmesi, İncil'in milli dillere çevrilerek temel ilkelerin ortaya konulması
Matbaanın yaygınlaşması ile okuma - yazma bilenlerin artması üzerine Katolik mezhebinde sorgulanmaya başlaması

Endüljans sorununun ortaya çıkması, kilisenin para karşılığında insanların günahlarını affetmesi

Rönesans hareketlerinin etkisi ile özgür düşüncenin yayılması
Reform hareketlerinin ilk defa başladığı Almanya'da siyasal birlik olmaması ve Almanya'daki prenslerin dinde yenilik isteyenleri desteklemesi

Not:

Reform'un sebebi: -Rönesans hareketleri
-Skolastik düşüncenin Zayıflamasına
-Pozitif bilimlerin önem kazanmasına
neden olmuştur.

Reform'un Doğuşu

Katolik Kilisesi'nin yanlış uygulamalarına Martin Luther'in karşı çıkması, ekonomik sıkıntı içindeki Alman halkı arasında büyük ilgi görmüştür (1517).

Martin Luther'in düşüncelerinin yayılması üzerine Luther aforoz edilmiş ve öldürülmesine karar verilmiştir (1521). Bu gelişmelerden sonra Almanya'daki bazı prensler Martin Luther'i korudu,

Martin Luther ile Katolik Kilisesi taraftarları arasında anlaşmazlıklar çıkmış, kilisenin malları köylüler ve şövalyeler tarafından yağmalanmıştır.

Osmanlı Padişahı Kanuni Sultan Süleyman'ın Avrupa'daki bu karışıklıklara el atmak istemesinden çekinen Şarken geri adım atmak zorunda kalmıştır.

Ayrıca savaşların ülkede huzuru bozmasından ve imparatorluğun parçalanmasından endişe eden Alman imparatoru Şarken, Diyet Meclisi'ni topladı (1529). Katoliklerle Luther taraftarları arasında **Ogsburg Antlaşması** imzalanmıştır (1555). Bu anlaşmaya göre;

-Protestanlık mezhebi ve kilisesi kesin olarak kabul edilmiştir.

-Alman prensleri istedikleri mezhebi seçme ve kendi topluluklarına kabul ettirme konusunda serbest olmuşlardır.

Prensler kendi ülkelerinde din işlerinin mutlak hâkimi haline geldiler. Prenslerin mezheplerini kabul etmeyen Almanların başka yerlere göç etmesine izin verildi.

Almanya'da başlayan Reform hareketleri, İngiltere, Fransa, İsveç, Norveç ve Danimarka gibi ülkelere de yayılmıştır. Fransa'da **Nant** Fermanı ile **Kalvenistlere** ve **Protestanlara inanç** serbestliği tanınmıştır.

İngiltere Kralı VIII. Henri Anglikan Kilisesi'ni kurarak Katolik Kilisesi'nden ayrılmıştır. Henri'nin papayla ilgisini kesip Anglikan Kilisesi'ni kendine bağlaması üzerine İngiltere'de din, milli bir karakter kazanmış; kilise yönetimi mekanizması içinde yerini almıştır.

Not: -Avrupa'da yeni mezheplerin ortaya çıkması, okulların kiliseden alınması inanç özgürlüğü doğrultusundaki gelişmeleri kolaylaştırıcı bir ortam sağlamıştır.

-Luther'in başlattığı Reform hareketlerinin başarıya ulaşmasında Alman prenslerinin desteği ve Rönesans ile birlikte ortaya çıkan özgür düşünce ortamının etkisi olmuştur.

Reform'un Sonuçları:

-Avrupa'da mezhep birliği bozuldu.

-Katolik ve Ortodoks mezhepleri yanında Protestanlık, Kalvenizm ve Anglikanizm mezhepleri ortaya çıktı, mezhepler arasında çatışmalar başladı ve bu durum Avrupa devletleri arasındaki dinsel bağları zayıflatmıştır.

-Din adamları ve Katolik Kilisesi eski itibarını kaybetti.

-Katolik Kilisesi kendini yenilemek ve düzenlemek zorunda kalmıştır. Katolik kalan ülkelerde yeni mezheplerle mücadele etmek amacıyla Engizisyon mahkemelerini harekete geçirdi.

-Eğitim - öğretim faaliyetleri kiliseden alınarak laik bir eğitim sistemine geçiş yapıldı.

-Papa ve kilisenin Avrupa ülkelerinin kralları üzerindeki etkisi sona erdi.

-Avrupa'da siyasal bölünmeler yaşandı.

Papa ve Katolik Kilisesi eski gücünü ve krallar üzerindeki etkisini kaybetti.

-Katolik Kilisesi'nden ayrılan ülkelerde kilisenin mallarına ve topraklarına el konuldu.

-Avrupa'daki bazı krallıklar kendi çıkarları doğrultusunda Hıristiyanlığı millileştirerek yeni mezheplerin öncülüğünü yaptılar.

Almanya'da Martin Luther'in öncülüğünde **Protestanlık**, İngiltere'de VIII. **Henri ve Kızı Elizebet'in** öncülüğünde Anglikanizm, Fransa'da Kalven'in öncülüğünde Kalvenizm mezhebi kuruldu.

Not: Katolik Kilisesi kendi dağılmasını önlemek amacıyla Engizisyon Mahkemeleri kurdu.

Uyarı: Reform Osmanlı Devleti'nde bulunan Gayrimüslimler arasında yaşanmadı. Bunun en önemli nedeni ise Osmanlı Devleti'nin Hıristiyan halka geniş haklar vermesidir. Onları din ve eğitim işlerinde serbest bırakmıştır. Ayrıca Osmanlı Devleti Ortodoks din adamlarının halk üzerinde baskı oluşturmalarına izin vermemiş, böylece ruhban sınıfının siyasi güç elde etmesini engellenmiştir.

Avrupa'da kanlı mezhep çatışmaları yaşanırken Osmanlı toplumu içindeki Hıristiyanlar refah ve mutluluk içinde yaşamışlardır.

Martin Luther'in 1517'de **Wittenberg Kilisesi'nin** kapısına astığı bildiri ile başlattığı reform hareketinin gelişimi ve başarısını Türklere borçludur. Avrupa'da bundan sonra yaşanan mezhep savaşlarında Avrupa'daki güçlü krallar, kilise ve papa mezhep isyanını başlatanların üzerine Kanuni dönemindeki Türk baskısı

nedeniyle gidemediler. Bu nedenle Avrupa'da doğan yeni mezhepleri tanımak zorunda kaldılar.

Avrupa'daki Gelişmelerin Osmanlı Devleti'ne Etkileri

Osmanlı imparatorluğu, ipek ve Baharat yollarına hâkim olmasına rağmen yolların değişmesinden dolayı beklediği ekonomik çıkarlara ulaşamamıştır. Ayrıca Osmanlı topraklarında kervan yolları boyunca faaliyet gösteren halk ve zanaatkarlar işsiz kaldı. Bu durum Osmanlı Devleti'nde ekonomik sıkıntılara ve bunun sonucunda ise Celali isyanlarının çıkmasına neden oldu.

Osmanlı İmparatorluğu Coğrafi Keşiflerin olumsuz etkisini azaltmak için:

- Avrupalı devletlere kapitülasyonlar verdi.
- Don - Volga ve Süveyş kanallarını açıp eski ticaret yollarına canlılık kazandırmak istedi.
- Hint ticaret yolunun hâkimiyeti için Portekizlilerle, Akdeniz hakimiyeti için de İspanyollarla mücadele etti ise de bunda pek istenilen başarı elde edilemedi.

Osmanlı Devleti, Avrupa'da bilimsel ve teknik alanlarda yaşanan gelişmelere yabancı kalarak bu gelişmeleri yakından takip edemedi. Bu durum Osmanlı Devleti ile Avrupa arasındaki bilimsel, teknik ve ekonomik alanlardaki farkın giderek açılmasına neden oldu.

Osmanlı Devleti içerisinde yaşayan gayrimüslimlerin büyük çoğunluğu Hıristiyan'dı. Osmanlı Devleti bunlara inanç ve din konularında serbestlik tanıyarak geniş haklar vererek, kilisenin suiistimallerine karşı koymaya çalışmıştır.

Not:

Osmanlı Devleti Avrupa politikası gereğince Reform hareketleri sırasında Protestanları destekleyerek Hıristiyanlar arasındaki ayrılıkların artmasına çalışmıştır.

XVII. Yüzyılda Avrupa'da Bilime Yön Verenler:

Copernicus (Kopernik)

Polonyalı astronom ve matematikçidir. Dünya'nın ve diğer gezegenlerin güneş etrafında döndükleri kuralını açıklamıştır.

Galileo (Galile): Modern fiziğin ve teleskopik astronominin kurucularındandır.

Bacon (Beykın): İngiliz filozof ve devlet adamıdır. Bilimsel çalışmalarda deney ve gözlemi ön plana çıkaran bir düşünceyi savunmuştur.

Kepler: Alman gök bilimcidir. Gezegenlerin temel tablolarını yayımladı.

Pascal (Paskal): Fransız matematikçi, fizikçi ve düşünürdür. 1942'de bir hesap makinesi icat etti. Pascal Üçgeni olarak bilinen karakteristik üçgeni buldu.

Newton (Nivtın): İngiliz fizikçi, matematikçi ve astronomdur. Diferansiyel ve integral hesabını bulmuştur. Renk ve optik üzerine çalışmalar yaptı.

Akıl Çağı: XVII. Yüzyıl yapılan bilimsel çalışmalar sonunda bu döneme Akıl Çağı olarak nitelendirilmiştir. Bu dönemdeki çalışmalar Avrupa'da sanayinin hızla gelişmesini sağladı. Gelişen sanayi sonraki yüzyılda Sanayi İnkılabı için zemin hazırladı.

TEST:9

1. Orta Çağda meydana gelen Kavimler Göçü'nün bazı sonuçları şunlardır:

- Roma İmparatorluğu ikiye ayrıldı.
- Batı Roma imparatorluğu yıkıldı.
- Roma topraklarında feodal beylikler kuruldu.
- Germenler arasında Hıristiyanlık yayıldı.
- Hunlar Balkanlar'da egemenlik kurdular.

Bu bilgilere dayanarak, aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşamaz?

- A) Avrupa'da derebeyliğin güç kazandığı
- B) Skolastik düşüncenin önemini yitirdiği ettiği
- C) Kilisenin etki alanının genişlediği
- D) Avrupa'nın siyasi yapısının değiştiği
- E) Hunların Avrupa siyasetine etki

2. Avrupa'da Kavimler Göçü'nden sonra Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla oluşan otorite boşluğu aşağıdaki rejimlerden hangisine ortam hazırlamıştır?

- A) Oligarşi B) Feodalite C) Monarşi
- D) Demokrasi E) Krallık

3. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi, Ortaçağ'ın temel özelliklerinden biri değildir?

- A) Avrupa'da feodalite rejiminin hüküm sürmesi
- B) İslamiyet'in İspanya'ya kadar yayılması
- C) Türklerin Anadolu'ya yerleşmesi
- D) Coğrafi Keşiflerin Avrupa'yı zenginleştirilmesi
- E) Avrupa'da skolastik düşüncenin egemen olması

4. Skolastik düşüncenin ve feodal rejimin Avrupa'da tamamen egemen olduğu dönem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yeniçağ B) Yakınçağ C) Ortaçağ
- D) Restorasyon Dönemi E) Aydınlanma Çağı

5. Aşağıdakilerden hangisi, Ortaçağ'da tüm Avrupalıların İslam dünyasında toprak kazanmaya yöneldikleri bir olaydır?

- A) Haçlı Seferleri B) Coğrafi Keşifler C) Otuz Yıl Savaşları
- D) Yedi Yıl Savaşları E) Yüz Yıl Savaşları

6. Aşağıdaki hangi seçenekte, Ortaçağ'da Avrupa'da hüküm süren "feodalite rejimi" ile ilgili doğru bilgi içermez?

- A) Üreticilerin feodal hukuktaki statüleri serfliklidir
- B) Toplum çeşitli sosyal sınıflara ayrılmıştır
- C) Din adamlarının siyasal ve ekonomik güçleri vardır
- D) Bilim adamlarını koruyan, zengin bir sınıf oluşmuştur
- E) Skolastik düşünce kalıpları bilim ve sanat dünyasına hakimdir

7. Aşağıdakilerden hangisi, Ortaçağ'da meydana gelen gelişmelerden biri değildir?

- A) Flidelfiye Kongresinde ABD'nin bağımsızlık bildirgesi
- B) Haçlı Seferleri'nin düzenlenmesi
- C) Moğol İstilasının gerçekleşmesi
- D) Yüzyıl Savaşları'nın yapılması
- E) Türklerin Rumeli'ye geçmesi

8. Ortaçağ Avrupası'nda "kilisenin güç kazanma isteği, şövalyelerin şöhrret tutkusu, senyörlerin servet hırsı ve Hristiyan halkın günahlardan arınma ümidinin yol açtığı ortak sonuç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Endüljans'ın yaygınlaşması
- B) Haçlı Seferleri'nin düzenlenmesi
- C) Kilisenin bazı topraklara el koyması
- D) Büyük malikanelerin kurulması
- E) Derebeylerin köylüleri ezmesi

CEVAP ANAHTARI: 1-B, 2-B, 3-D, 4-D, 5-A, 6-A, 7-A, 8-B ,

DENEME TESTİ: 10
(ORTA ÇAĞ'DA AVRUPA)

1. Haçlı Seferleri sonunda derebeylerin çoğu ülkelere geri dönememiştir. Dönenler ise maddi güçleri kalmadığından topraklarını, nüfuzlarını ve ordularını kaybetmişlerdir.

Bu durum Avrupa'da aşağıdakilerden hangisi-ne ortam hazırlamıştır?

- A) Toplumda eşitliğin yaygınlaşmasına
- B) Siyasi yapının değişmesine
- C) Ekonomik kalkınmanın hızlanmasına
- D) Tarımın önem kazanmasına
- E) Sınıf farklarının ortaya çıkmasına

2. Ortaçağ'da, Batı'da kralların törenle kilisede taç giymelerinin, Doğu'da ise Müslüman hükümdarların halifeden menşur almalarının amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Monarşik gücü pekiştirmek
- B) Doğu kültürüyle Batı kültürünü kaynaştırmak
- C) Haçlı düşüncesine son vermek
- D) Ulusal devlet kurmak
- E) İnanç özgürlüğünü sağlamak

3. Ortaçağ'da Hıristiyan din adamlarının etkisiyle skolastik düşünce sistemi doğmuştur. Buna göre din ile ilgili esaslar değişmez kabul edilmiş ve akıl yürütme yasaklanmıştır.

Bu bilgiye göre, Ortaçağ Avrupası ile ilgili aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Bilim alanında önemli din adamları yetişmiştir.
- B) Fikir ve kültür hayatı gerilemiştir.
- C) Okuma – yazma oranı düşmüştür.
- D) Hümanist düşünce zayıflamıştır.
- E) Kilisenin devlet üzerindeki etkisi artmıştır.

4. Haçlı Seferleri sonrasında Batılılar;

- I. Kâğıt
- II. Barut
- III. Pusula
- IV. Matbaa

gibi teknikleri ülkelerine götürmüşlerdir.

Bunlardan hangileri, Avrupa toplumunun düşünce yapısının değişmesinde daha çok etkili olmuştur?

- A) I ve II B) II ve III C) I ve IV
- D) II ve IV E) III ve IV

5. Papalar Ortaçağ Avrupası'nda Hıristiyanları kendi düşüncelerine göre yönetmeye çalışıyorlardı. Elleri "Aforoz" yetkileri vardı. Aforoz edilen Hıristiyanlıktan çıkarılır, toplumsal hayatın dışına atılırdı.

Bu bilgilere göre, Ortaçağ Avrupası ile ilgili aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Ülke din adamları tarafından yönetilememiştir.
- B) Toplum içerisinde sınıf farkları vardır.
- C) Din adamları yetkilerini kullanarak zenginleşmişlerdir.
- D) Din adamları toplumda ayrıcalıklı bir yere sahiptir.
- E) Hukuk sistemi gelişmemiştir.

6. Ortaçağ'ın başlarında Avrupa, Kavimler Göçü'nün etkisiyle devamlı iç karışıklıklara uğramış ve bir savaş alanı durumuna gelmiştir. Avrupa'da böylece siyasi alanda büyük bir otorite boşluğu doğmuş ve Feodalite rejimleri güçlenmeye başlamıştır.

Bu duruma neden olarak aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

- A) Merkezi idarelerin zayıflaması
- B) Din adamları ve kilisenin baskısı
- C) Ekonominin zayıflaması
- D) Haçlı Seferlerinin başlaması
- E) Mezhep savaşlarının çıkması

7. Haçlı Seferlerinin sonucunda Ortaçağ Avrupası'nın feodalite rejimleri Ortadoğu'ya taşınmıştır.

Bu bilgilere göre, aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşılabilir?

- A) İslâm dünyasında feodalite rejimleri ortaya çıkmıştır.
- B) Ortaçağ Avrupası'nda feodalite rejimleri sona ermiştir.
- C) Haçlı Seferleri feodalite rejimlerinin yıkılmasına yol açmıştır.
- D) İslâm dünyası feodal beylerin egemenliğine girmiştir.
- E) Toplumlar gittikleri yerlere kendi sosyal ve siyasi özelliklerini de taşımışlardır.

8. Haçlı Seferleri sonucu görülen aşağıdaki gelişmelerden hangisi Batı medeniyetlerinin ilerlemesine temel oluşturmuştur?

- A) Avrupa'da hayat standartlarının yükselmesi
- B) Türk ileri hareketinin bir süre için durması
- C) Akdeniz limanlarının önem kazanması
- D) Derebeylerin güçlerini kaybetmeleri
- E) Barut, Pusula gibi icatların Avrupalılar tarafından öğrenilmesi

- 9. I. Papaların, Krallara taç giydirmeleri
- II. Kilisenin kontrolünde toprakların olması
- III. Mezheplerin ortaya çıkması

Ortaçağ Avrupası'nda Kiliseyi temsil eden papalık siyasi bir güç haline gelmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi papalığın siyasi bir güç olduğuna kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
- D) I – II E) I – III

10. Ortaçağ boyunca devam eden derebeylik rejimi XV. yüzyılda barutun ateşli silahlarda kullanılması ile sona erdi.

Bu durumda feodalitenin (derebeylik) yıkılması ile siyasi alanda aşağıdaki gelişmelerden hangisi meydana gelmiştir?

- A) Din daha etkin duruma gelmiştir.
- B) Mutlak krallıklar güçlenmiştir.
- C) Köylüler yönetimde söz sahibi olmuşlardır.
- D) Rahiplerin otoriteleri artmıştır.
- E) Hukukun üstün olduğu yönetimler gelişmiştir.

11. Avrupa Kavimler Göçü ile yüzyıl kadar sürecek karışıklık yaşamış, otorite boşluğu yaşandığından kendini güvencede görmeyen halk güçlü kişilerin himayesine girmiştir.

Bu durum aşağıdakilerden hangi gelişmeye neden olmuştur?

- A) Halkın ticarete yönelmesine
- B) Haçlı Seferlerinin düzenlenmesine
- C) Sosyal sınıfların ortadan kalkmasına
- D) Feodalite rejiminin ortaya çıkmasına
- E) Mutlak krallıkların güçlenmesine

12. Ortaçağda Feodalite, temelleri eşitsizlik üzerine kurulu bir rejimdi, insanları birbirinden ayrı hak ve imtiyazlara sahip duruma getirmiştir.

Ortaçağ Avrupası'ndaki bu durum aşağıdaki gelişmelerden hangisine neden olmuştur?

- A) Toplumda ayrıcalıkların sona ermesine
- B) Halkın yönetimde söz sahibi olmasına
- C) Toplumda sınıf kavramının ortaya çıkmasına
- D) Kilisenin otoritesinin sarsılmasına
- E) Ticaretin etkinliğini kaybetmesine

13. I. Kilise ve papalığa olan güven sarsıldı.
II. Derebeyliğin eski gücü kalmadı.

Düzenlenen Haçlı Seferleri sonucunda ortaya çıkan bu durum aşağıdakilerden hangi gelişmeye neden olmuştur?

- A) Ekonominin bozulmasına
- B) Hayat standartlarının yükselmesine
- C) Sınıf kavramının ortadan kalkmasına
- D) Tarımın gelişmesine
- E) Kralların güçlenmeye başlamasına

14. Ortaçağ Avrupa'sının yapısal durumunun oluşumunda aşağıdakilerden hangisinin daha çok etkisi vardır?

- A) Kilise
- B) Helenizm
- C) Hukuk
- D) Mutlak Krallık
- E) Rönesans

15. Kavimler Göçü ile büyük bir karışıklık yaşayan Avrupa'da otorite boşluğu meydana gelmiş, kendilerini güvencede görmeyen halk da güçlü kişilerin himayesine girmiştir.

Bu durumda Ortaçağ Avrupa'sında oluşan siyasal yapı aşağıdakilerden hangisi olmuştur?

- A) Feodalite
- B) Mutlak Krallık
- C) Meşrutiyet
- D) Cumhuriyet
- E) Monarşi

16. Aşağıdakilerden hangisi Ortaçağ Avrupası'nda ilim ve fikir hayatının gelişmesine olumsuz etkide bulunmuştur?

- A) Rönesans Hareketleri
- B) Hümanist Düşünce
- C) Skolastik Düşünce
- D) Reform Hareketleri
- E) Coğrafi Keşifler

17. Aşağıdakilerden hangisi, Ortaçağda kiliseyi temsil eden papalığın siyasal bir güç olduğuna kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Para karşılığı endüljans kağıdı yazması
- B) Kralları aforoz etme yetkisinin bulunması
- C) Hıristiyanlıkta kilise örgütünün bulunması
- D) Çok büyük topraklara ve mal varlığına sahip olması
- E) Kavimler Göçü'ne neden olması

18. Avrupa toplumlarında Katolik Kilisesi'ne bağlılık Haçlı Savaşları'ndan sonra eski gücünü kaybetmiştir.

Bu durum, aşağıdakilerin hangisinde etkili olmuştur?

- A) Hıristiyanların Kudüs'ü kutsal yer saymasında
- B) Feodal rejimlerin kurulmasında
- C) Kavimlerin yer değiştirmesinde
- D) Mezhep savaşlarının sona ermesinde
- E) Özgür düşünce ortamının oluşmasında

19. Ortaçağ Avrupası'nda din, siyaset ve ekono-miye egemen olan iki temel güç aşağıdakiler-den hangisidir?

- A) Kilise - Derebeylik
- B) Anglikanizm - Feodalite
- C) Kalvenizm - Meşrutiyet
- D) Protestanlık - Mutlak Krallık
- E) Soylular – Feodalite

20. Ortaçağ Avrupası'nda halk asiller, rahipler, burjuvalar ve köylüler olmak üzere çeşitli sınıflara ayrılmıştır.

Avrupa'da sınıf farklarının ortaya çıkmasına neden olarak aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

- A) Kilise ve din adamlarının baskısı
- B) Hukuk anlayışının gelişmemesi
- C) Sosyal eşitliğin sağlanamamış olması
- D) Ekonominin ticarete dayalı olması
- E) Merkezi idarelerin zayıflaması

21. Aşağıdakilerden hangisi kuruluş dönemi padişahlarından biri değildir?

- A) Osman
- B) Orhan
- C) II. Bayezit
- D) I. Murat
- E) II. Murat

22. Aşağıdakilerden hangisi, Haçlı Seferleri'nin ekonomik nedenlerinden biri değildir?

- A) Avrupa'nın doğu ülkelerinden fakir olması
- B) Müslümanların elindeki zenginliklerin alınmak istenmesi
- C) Ticari bakımdan stratejik noktaların Müslümanların eline geçmesi
- D) Kudüs'ün Müslümanlardan alınmak istenmesi
- E) Kara ve deniz ticaretinin büyük ölçüde Müslümanların kontrolünde olması

23. Haçlılara karşı mücadele eden ilk Müslüman Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Danişmentliler
- B) Şam Atabeyliği
- C) Anadolu Selçukluları
- D) Musul Atabeyliği
- E) Eyyubiler

24. Aşağıdakilerden hangisinde Haçlılarla mücadele eden Türk devletlerinden biri değildir?

- A) Danişmentliler
- B) Mengüceker
- C) Türkiye Selçuklular
- D) Büyük Selçuklular
- E) Gazneliler

25. I. Hıristiyanlıkta ilk mezhep ayrılıklarının yaşanması
II. Ortodoks Kilisesi'nin güç kazanması
III. Skolastik düşüncenin zayıflaması

Yukarıdakilerden hangileri Haçlı Seferlerinin dini sonuçları arasında olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I – II
- E) I – III

Cevap Anahtarı

1-B, 2-A, 3-B, 4-C, 5-D, 6-A, 7-E, 8-E, 9-A, 10-B, 11-D, 12-C, 13-E, 14-A, 15-A, 16-C, 17-B, 18-E, 19-A, 20-C, 21-C, 22-D, 23-C 24-E, 25-D

10. SINIF

TARİH DERSİ YARDIMCI DERS KİTABI

10. SINIFLAR TARİH DERSİ (OSMANLI TARİHİ) KURULUŞ VE
YÜKSELME DÖNEMİ KONU ANLATIMI VE KONULARLA İLGİLİ TEST
SORULARI

Vedat AKBULAK (TARİH ÖĞRETMENİ)
EKİM 2017

